

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
SOCIALINIŲ TECHNOLOGIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS**

**GALINA ORLOVA
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS MAGISTRANTŪROS IŠTEŽTINĖS
STUDIJOS**

**VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS ĮGYVENDINIMAS
INSTITUCINĖJE GLOBOJE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
doc. dr. Brigita Kairienė

Vilnius, 2014

Turinys

ĮVADAS	3
SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS.....	6
1. VAIKO SAMPRATA IR JO TEISINIS STATUSAS.....	7
1.1 Vaiko samprata.....	7
1.2 Vaiko teisinis statusas.....	9
2. VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS IDENTIFIKAVIMAS.....	13
2.1 Vaiko teisė augti šeimoje.....	13
2.2 Vaiko teisė žinoti savo tėvus.....	14
2.3 Vaiko teisė į identiškumą.....	16
3. TĖVŲ VALDŽIOS APRIBOJIMAS IR VAIKO GLOBA (RŪPYBA).....	18
3.1 Tėvų valdžios apribojimas.....	18
3.2 Vaiko globos (rūpybos) įgyvendinimas.....	20
3.2.1 Vaiko globa (rūpyba) šeimoje.....	23
3.2.2 Vaiko globa (rūpyba) šeimynoje.....	24
3.3.3 Vaiko globa (rūpyba) institucinėje globoje.....	26
4. VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS ĮGYVENDINIMO INSTITUCINĖJE GLOBOJE GALIMYBĖS.....	30
4.1 Tyrimo metodika.....	30
4.2 Tyrimo duomenų analizė.....	32
IŠVADOS	55
REKOMENDACIJOS	57
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	58
SANTRAUKA.....	64
SUMMARY.....	65
PRIEDAI.....	66

Įvadas

Temos aktualumas. Šiandieninėje visuomenėje vaikas laikomas svarbiausia ir pagrindine visuomenės dalimi. Priklausomai nuo vaiko amžiaus ir atsižvelgiant į jo fizinį bei psichinį nebrandumą deklaruojama ypatinga vaiko apsauga ir priežiūra, „įskaitant atitinkamą teisinę apsaugą, tiek iki gimimo, tiek ir po jo“ (Žmogaus teisės: Jungtinių Tautų dokumentai, 2000).

Vaikas turi visas žmogaus teises ir laisves, atsižvelgiant į vaiko brandą, teisės gali būti praplėstos arba apribotos. Vaikas įgauna visaverčio teisės subjekto statusą. Vaiko teisės apibrėžiamos kaip autonomiškos teisės (Sagatys, 2006). Nepaisant pasikeitusios vaiko teisinės padėties ir priimtų tarptautinių, nacionalinių teisės aktų bei veikiančios vaiko teisių sistemos, vaiko teisės nėra efektyviai įgyvendinamos (Kairienė, 2012a).

Šeima yra pagrindinė visuomenės ląstelė ir geriausia vaikui vystimosi ir augimo bei vaiko interesus atitinkanti aplinka (Žmogaus teisės: Jungtinių Tautų dokumentai, 2000). Šeima yra svarbiausia vaiko auklėjimo terpė, kurioje rūpinamasi vaiku, jis saugomas nuo galimos grėsmės, mokamas suprasti save ir kitus, formuojamas ir kontroliuojamas jo elgesys. Šeimos vaidmuo visuomenėje neprilygsta jokiai kitai institucijai, kadangi būtent šeimoje formuojasi ir vystosi žmogaus asmenybė (Pileckaitė – Markovienė, 2007). Lietuvos Respublikos Konstitucija 38 straipsnyje konstatuojama, kad visuomenės ir valstybės pagrindas yra šeima bei pabrėžiama „tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti“ (Žin., 1992, Nr. 33-1014). Tačiau tėvams dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių negalint užtikrinti vaiko teisių įgyvendinimo lygio, šią pareigą atlieka valstybė. Lietuvoje 2011 metų pabaigoje tėvų globos netekusių vaikų nustatyta 2305. Vaikų, kuriems buvo nustatyta globa (rūpyba) institucinėje globoje sudarė 1345 vaikai, iš jų 143 vaikai našlaičiai. Globos institucijose gyvena 1202 vaikai, kurie yra įvardijami kaip socialiniai našlaičiai. (Globos įstaigose gyvenantys vaikai, kuriems nustatyta globa (rūpyba), metų pabaigoje. Požymiai: įstaigos tipas, statistiniai rodikliai, ir metai. Lietuvos statistikos departamentas, 2013). Institucinėje globoje gyvenantys vaikai nutraukia emocinius ryšius su biologiniais tėvais. Emociniai ryšiai yra laikomi svarbiais, dėl vaiko prierašumo, saugumo ir pasitikėjimo aplinka jausmo formavimosi. Gyvenimas atskirai nuo biologinių tėvų sukelia neigiamų vaiko raidai padarinių (Samašonok ir kt., 2006). Todėl globos institucija, prisiėmusi vaiko globą (rūpybą), turi užtikrinti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą institucinėje globoje. Tai reiškia, kad globos institucija, kada globotinių tėvams yra apribota tėvų valdžia, privalo siekti galimybių sugrąžinti vaiką biologiniams tėvams (Vitkauskas, 2010).

Temos naujumas. Vaiko teisė į šeimos ryšius yra viena plačiausiai tarptautinės bendrijos pripažįstamų vaiko teisių (Sagatys, 2006). Šiai vaiko teisės koncepcijai, turiniui ir jos užtikrinimo galimybei institucinėje globoje turi įtakos kintantys socialiniai pokyčiai, kuriuos įtakoja postmodernizmas ir jo sukelti socialiniai reiškiniai, kaip pvz., susvetimėjimas, vartojimo kultūra, socialinių vertybių kaita, demografinė padėtis, kaip pvz., gimstamumo mažėjimas, nesantuokinių vaikų, skyrybų daugėjimas, naujų šeimos formų atsiradimas ir mokslo pažanga, kaip pvz., medicina (Sagatys, 2006). Nepaisant to vaiko teisės į šeimos ryšius koncepcija, turinys ir įgyvendinimas institucinėje globoje nėra aiškiai apibrėžti nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose (Sagatys, 2006).

Temos iširtumas. Analizuojant vaiko sampratos raidą, remiamasi prancūzų istoriko Ph. Arieso veikalu „Vaikystės istorija“ (2007), kur autorius kalba apie vaikystės idėją, kuri atsiranda tik XVII amžiuje. Siekiant nustatyti vaiko sampratos ribas, naudojamosi tarptautiniu (Žin., 1996, Nr. 25-625) ir nacionaliniais (Žin., 1996, Nr. 33-807), (Žin., 1992, Nr. 33-1014), (Žin., 2000, Nr. 74-2262) teisės aktais, kuriuose vaiko koncepcija apibrėžiama amžiumi iki 18 metų. G. Babachinaitės (1996), G. J. Dwyer (2012) straipsniais, naudojamosi aptariant vaiko gyvybės pradžią ir teisę žinoti savo tėvus.

Analizuojant vaiko teisinio statuso problemą remiamasi J. Stripeikienės straipsniu (2003), kur analizuojama vaiko teisinio subjektyviškumo samprata ir turinys. Nagrinėjant vaiko teisinio statuso kaitą, darbe naudojamosi B. Kairienės monografija „Agresyvaus tėvų elgesio su savo vaikais prevencijos prielaidos“ (2013) ir autorės straipsniais (2012a; 2012b), kuriuose autorė nagrinėja vaiko teisinio statuso kategorijas: vaiko teises ir interesus, šių kategorijų įgyvendinimo problemas, poreikių ir interesų sampratas bei jų turinį. Siekiant išanalizuoti vaiko teisių padėtį žmogaus teisių kontekste, remiamasi R. Šalaševičiūtės veikalu „Vaiko teisės ir pareigos kasdieniniame gyvenime“ (2012), kur autorė nagrinėja vaiko teises kaip tapačias žmogaus teisėms. Siekiant nustatyti kaip yra įgyvendinamos teisiškai vaiko teisės, remiamasi C. Butler (2009) publikacija, kurioje autorius analizuoja vaiko teisių įgyvendinimą vidaus teisėje.

Analizuojant vaiko teisės į šeimos ryšius sampratą ir turinį bei nagrinėjant vaiko globos (rūpybos) klausimą, remiamasi G. Sagačio veikalu „Vaiko teisė į šeimos ryšius“ (2006) ir jo straipsniu (2003), kuriuose nagrinėjama vaiko šeimos ryšių struktūra, kaita ir jos esmė, t. y. vaiko kilmės, jo gyvenamosios vietos nustatymas tėvams gyvenant skyrium, skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarkos nustatymas, tėvų valdžios apribojimas ir vaiko globa (rūpyba). Identifikuojant vaiko teisę į šeimos ryšius remiamasi U. Kilkelly publikacija, kur analizuojami vaiko identiškumo elementai. Taip pat darbe analizuojamos ir J. Šimonio (2001), J.

Žukauskaitės (2007), R. Pabedinskienės (2004), K. Vitkausko (2010) publikacijos, kur gvildenamos vaiko teisės į šeimos ryšius ir vaiko globos (rūpybos) problemos.

Tyrimo klausimas – kaip vaiko teisė į šeimos ryšius įgyvendinama Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos namuose?

Tyrimo objektas – vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas institucinėje globoje.

Tyrimo tikslas – išnagrinėti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą institucinėje globoje.

Uždaviniai:

1. Aptarti vaiko ir jo, kaip teisės subjekto, sampratą.
2. Išnagrinėti vaiko teisę į šeimos ryšius.
3. Atskleisti tėvų valdžios apribojimo priežastis ir ištirti vaiko globos (rūpybos) įgyvendinimą šeimoje, šeimynoje ir institucinėje globoje.
4. Išnagrinėti ir pateikti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybes.

Tyrimo metodai. Darbe buvo naudojami šie metodai: 1) dokumentų analizė (siekiama išnagrinėti vaiko teisių turinį analizuojami tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai); 2) pusiau struktūrinis interviu (siekiama išnagrinėti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybes); 3) turinio content analizė (siekiama išnagrinėti ir pateikti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybes).

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, sąvokų žodynelis, keturios pagrindinės dalys, išvados ir rekomendacijos, šaltinių ir literatūros sąrašas, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis bei priedai. Pirmoje darbo dalyje apibrėžiama vaiko ir jo kaip teisinio subjekto samprata. Antroje darbo dalyje identifikuojama vaiko teisė į šeimos ryšius. Trečioje dalyje analizuojama tėvų valdžios apribojimas ir vaiko globos (rūpybos) įgyvendinimas šeimoje, šeimynoje ir institucijoje. Ketvirtoje darbo dalyje analizuojama vaiko teisės į šeimos ryšius Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybes.

SAVOKŲ ŽODYNĖLIS

Vaikas – Kiekvienas žmogus, neturintis 18-os metų, jeigu pagal taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažinta anksčiau (Žin., 1996, Nr. 25-625).

Šeima – vyro ir moters santuokos pagrindu sukurta, artimais giminystės ryšiais susijusi asmenų bendruomenė, valstybės laikoma subjektu (Žin., 2011, Nr. 118-5564).

Vaiko globa (rūpyba) – likusio be tėvų globos vaiko, įstatymų nustatyta tvarka patikėto fiziniam arba juridiniam asmeniui, priežiūra, auklėjimas ir ugdymas, kitų jam tinkamų dvasiškai ir fiziškai augti sąlygų sudarymas ir palaikymas, jo asmeninių, turtinių teisių bei teisėtų interesų gynimas ir atstovavimas jiems (Kudinavičiūtė-Michailovienė, 2012, p. 106).

Vaiko teisė į šeimos ryšius – vaiko teisė nuolat ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais ir kitų giminaičių bendravimas su vaiku (Žin., 2004, Nr. 24-739).

1. VAIKO SAMPRATA IR JO TEISINIS STATUSAS

1.1. Vaiko samprata

Vaiko koncepcija yra neatsiejama nuo vaikystės sampratos. Vaikystės samprata yra nagrinėjama skirtingose mokslo srityse, todėl bendros sąvokos apibrėžiančios „vaikystę“ nėra. Anot G. Sagačio (2006), „vaikystės“ terminą, analizuojant vaiko sampratą, reikėtų įvardinti kaip sociologinę kategoriją. Vaikystė, pasak prancūzų mąstytojo Ph. Arieso (2007), istorine prasme yra nauja koncepcija, kuri susiformuoja XVI–XVII amžiuje ir yra plėtojama iki XX amžiaus.

A. Juodaitytės (2000) teigimu, vaikystė suvokiama dvejopai: siaurąja ir plačiąja prasme. Siaurąja prasme, vaikystė įvardijama kaip fizinės ir psichinės brandos rodikliu, kuris nurodo vaiko brandos lygį. Plačiąja prasme, vaikystė suprantama kaip skirtingo amžiaus vaikų visuma, kuri formuoja naują socialinę visuomenės grupę vadinamą iki suaugusiųjų grupe. D. Kabašinskaitė (2002) pabrėžia, kad amžius laikomas pagrindiniu rodikliu nurodančiu vaiko vietą visuomenėje kaip socialinės grupės.

Galime teigti, kad vaikystės samprata grindžiama amžiaus rodikliu. Asmens amžius nurodo tiek jo fizinę, tiek psichinę brandą. Todėl samprata dažnai yra suvokiama plačiąja prasme, kuri apima siaurosios vaikystės sampratą.

Vaiko sąvoka dabartinės lietuvių kalbos žodyne apibrėžiama kaip: „1) sūnus ar duktė savo tėvams; 2) berniukas ar mergaitė; 3) žmogus, turintis kurios nors aplinkos ar kurio amžiaus bruožų“ (2000, p. 903). Bendrąja prasme vaikas yra suvokiamas kaip asmuo susijęs biologiniais ir socialiniais ryšiais su savo tėvais. Cassidy (2012) pastebi, kad vaikai, stebėdami suaugusiuosius, išmoksta tai, kas yra priimtina ir kas ne toje visuomenėje. Vaikai tiesiog atspindi, tai ką jiems suaugusieji perteikia.

Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1989 m. priimtoje Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje (toliau – JTVTK) įtvirtinama 1 straipsniu, kad „vaiku laikomas kiekvienas žmogus, neturintis 18-os metų, jeigu pagal taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažinta anksčiau“ (Žin., 1996, Nr. 25-625). Šiuo Konvencijos straipsniu vaikas kaip asmuo yra apibrėžiamas pagal amžių. Tačiau, kaip teigia G. Sakalauskas (2000), ši vaiko samprata neįtvirtina visuotinės vaiko sąvokos. Kadangi valstybės, JTVTK apibrėžiamą sąvoką savo nacionaliniuose įstatymuose gali įvardinti įvairiai. Vaiku gali būti laikomas ir asmuo iki 16 ar 20 metų. Kita vertus valstybės Konvencijos narės turi garantuoti joje įtvirtintas teises individams iki 18 metų.

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 33-807) 2 straipsnyje vaiku laikytinas kiekvienas žmogus neturintis 18 metų. Taip pat pabrėžiama, kad vaiko brandos amžius gali būti keičiamas tik įstatymo numatytais atvejais. Lietuvos Respublikos

civiliniame kodekse (toliau – CK) (Žin., 2000, Nr. 74-2262) 2.5 straipsnyje asmenys sulaukę 18 metų įgyja civilinį veiksnumą. Taip pat pažymima, kad asmuo sudaręs santuoką anksčiau nei jam sueina 18 metų įgyja visišką civilinį veiksnumą nuo santuokos sudarymo momento.

Anot J. Žukauskaitės (2007), civilinis veiksnumas suteikia asmeniui galimybę savarankiškai disponuoti suteiktomis teisėmis ir pareigą atsakyti už jų nevykdymą. Asmuo siekdamas veiksnumo turi atitikti du kriterijus: amžiaus, t. y. asmuo sulaukęs 18 metų su įstatyme numatytais išimtimis: CK 2.5 str. antra dalis ir CK 2.9 str. ir psichikos būklės, t. y. galėjimas suvokti savo veiksmus ir juos valdyti.

Kita vertus CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) 2.7 str. ir 2.8 str. išskiriami asmenys iki 18 metų į dvi grupes pagal jiems suteikiamą civilinį veiksnumą: iki 14 metų ir nuo 14 iki 18 metų. Asmenys iki 14 metų yra įvardijami kaip neturintys veiksnumo. Tačiau jie turi teisę savarankiškai sudaryti sandorius, kuriems nėra nustatyta notarinė ar kita specifinė norma. Individams nuo 14 metų iki 18 metų pripažįstamas dalinis veiksnumas. Jie gali savarankiškai sudaryti sandorius, kurie pagal įstatymą yra numatyti. Tačiau J. Žukauskaitės ir kt. (2007) teigimu, jeigu nėra nurodyto specialaus įstatymo apibrėžiančio asmens amžiaus, leidžiančius atlikti tam tikrus veiksmus (pvz.: sveikatos priežiūros srityje), taikoma bendra norma, t. y. individams nuo 16 iki 18 metų taikomas dalinis veiksnumas.

Viena vertus Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. 89-2741) skiriamas 11 skyrius nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumams. Nepilnamečiais BK įvardijami asmenys nuo 14 iki 18 metų. Individai iki 14 metų, anot L. Kvietytės (2005), yra laikomi mažamečiais, kurie neatsako pagal BK. Šie asmenys nėra traukiami baudžiamojon atsakomybėn, dėl BK nustatyto minimalaus baudžiamosios atsakomybės amžiaus. BK „nepilnamečio“ ir „mažamečio“ terminai yra lygiagretūs „vaiko“ sąvokai, kuri yra apibrėžiama pagal amžių.

Amžiaus kriterijus nustato laikotarpį, kada vaikystė prasideda ir kada ji baigiasi. Anot G. Babachinaitės, „vaiku laikytinas kiekvienas, gimęs laiku ar anksčiau laiko, bet įstengęs išgyventi, kūdikis“ (Babachinaitė, 1996, p. 18). CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) 2.2 straipsnyje ir 2.3 straipsnyje patvirtinama, kad asmens teisnumo atsiradimas priklauso nuo jo gimimo, kada naujagimis savarankiškai įkvėpia oro. Kita vertus G. Sagatys (2006) pastebi, kad įvairių teorijų šalininkai gyvybės pradžią laiko skirtingais momentais, kaip pirmuosius kūdikio judesius, smegenų impulsų atsiradimą, pirmąjį širdies dūžį, pirmąjį įkvėpimą (10 savaitė), vaiko atskirimą nuo motinos kūno, savarankiško kvėpavimo pradžią, virkštelės nukirpimą ir kt. Viena vertus visuotinio sutarimo dėl to, ką laikyti gyvybės pradžia nėra. Šis klausimas paprastai yra reguliuojamas kiekvienos valstybės įstatymų.

Apibendrinant teigtina, kad vaiko sąvoka tarptautiniu ir nacionalinių įstatymų lygmenyje yra suvokiama pagal amžiaus kriterijų. Vaiku yra laikomas asmuo nuo gimimo iki 18 metų, kuris gali būti įvardijamas „mažamečiu“ ar „nepilnamečiu“, jeigu įstatymas nenumato kitaip. Visuotinai yra pripažįstama, kad vaikai yra laikomi silpnąją visuomenės dalimi, kuriai yra reikalingos išskirtinės teisės, šių teisių efektyvaus įgyvendinimo ir užtikrinimo, kad vaikai taptų visaverte visuomenės dalimi.

1.2. Vaiko teisinis statusas

Išskirtinę vaiko vietą visuomenėje lemia, jo specifiniai socialiniai, ekonominiai bei psichologiniai teisinio statuso bruožai. Tai lemia būtinybę aiškiai apibrėžti vaiko teisių turinį ir galimybę užtikrinti kiekvienam vaikui teises. Šie požiūriai tapatinami su vaiko kaip teisės subjekto problema.

Anot J. Stripeikienės (2003), vaiko teisinio subjektyviškumo problema teisės teorijoje nėra naujas nagrinėjamas klausimas. Teisinis subjektyviškumas suvokiamas, kaip galimybė įgyti teises ir pareigas, kurios būdingos kiekvienam asmeniui, tuo tarpu ir vaikui. Vaiko teisinis statusas ribojamas amžiumi, t. y. iki 18 metų, išskyrus įstatymo numatytus atvejus (santuoka sudaryta iki pilnametystės ir emancipacija).

B. Kairienės (2012a) teigimu, vaikas kaip savarankiškas teisės subjektas yra neišskirtas Santuokos ir šeimos kodekse galiojusiame iki 2000 metų. Vaiko turtinės ir neturtinės teisės neatskiriamos nuo tėvų teisių, išskyrus alimentus. Tai reiškia, anot autorės, vaiko teisės šiame kodekse įvardijamos tėvų teisių kontekste. Šiuo aspektu vaiko teisės neišskiriamos kaip savarankiškos. Dabartiniame CK vaiko turtinės teisės reglamentuojamos atskirai nuo tėvų. J. Šimonis (2001) išskiria pagrindines vaiko neturtines teises: teisė gyventi, teisė į garbę, orumą ir privataus gyvenimo neliečiamumą, teisė į nuomonės pareiškimą. Taip pat prie neturtinių vaikų teisių priskiriama vaiko teisė į vardą, identiškumo išsaugojimą ir kt. Subjektyviškumas yra laikomas abstraktaus pobūdžio.

Pagrindiniu teisės aktu, įtvirtinančiu vaiko teises, laikytinas 1989 m. JT VTK. Šią Konvenciją Lietuvos Respublikos Seimas ratifikavo 1995 m. liepos 3 dieną. JT VTK vaikas įvardijamas, kaip savarankiškas teisės subjektas. Konvencijoje vaiko teisės numatytos atskirai nuo kitų šeimos narių teisių: teisė gyventi, sveikai vystytis, gyventi kartu su tėvais, bendrauti su tėvais ir kitais giminaičiais, teisė į individualybę ir jos išsaugojimą, teisė į gyvenamąjį būstą, teisė mokytis, turtinės vaiko teisės, teisė į tėvų išlaikymą ir valstybės paramą ir kt. (Žmogaus teisės Lietuvoje, 2002).

Kita vertus C. Butler (2012) teigimu, JTGTK nors ir reglamentuoja vaikų teises, tačiau neužtikrina efektyvaus šių teisių įgyvendinimo. Viena vertus valstybės ratifikavusios Konvencija teisiškai yra įpareigotos įteisinti vaiko teises vidaus teisėje. Tai reiškia, anot autoriaus, kad valstybės yra teisiškai įpareigotos dalyvauti kontroliuojančioje procedūroje, išaiškintoje JTGTK. Konvencijos valstybės narės privalo pateikti ataskaitas, kuriose turi būti pateikti faktai įrodantys vaiko teisių įgyvendinimą valstybėje. Taip pat valstybės narės turi vadovautis Jungtinių Tautų Vaiko teisių Komiteto gautomis rekomendacijomis.

Lietuvos Respublika ratifikavusi JTGTK įsipareigojo vykdyti visas pareigas susijusias su šio tarptautinio dokumento nuostatų įgyvendinimu. Aukščiausios teisinės galios dokumente – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (Žin., 1992, Nr. 33-1914) (toliau – Konstitucija) numatomos ir įtvirtinamos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, kurios tapatinamos pagrindinėms vaiko teisėms ir laisvėms. Vaiko teisių atžvilgiu Konstitucija numato:

1. Tėvai ir globėjai nevaržomai rūpinasi vaikų ir globotinių religinių ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus (26 str.). Šis Konstitucijos straipsnis numato, kad tėvai ar globėjai (rūpintojai) turi užtikrinti pagrindinius vaiko teisių principus, kurios reglamentuoja Vaiko teisių deklaracija (Žmogaus teisės: Jungtinių Tautų dokumentai, 2000), t. y. privaloma sudaryti tokias sąlygas, kad vaikas galėtų normaliai materialiai ir dvasiškai vystytis.

2. Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę (38 str.). Konstitucijos 38 str. patvirtina, kad valstybės pareiga yra rūpintis vaiko gerove, užtikrinti vaikui apsaugą ir garantuoti jam priežiūrą tais atvejais, kada biologiniai tėvai negali dėl objektyvių priežasčių vaiku pasirūpinti.

3. Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti (38 str.). Šiuo straipsniu yra pažymima, kad vaiku yra laikomas asmuo iki 18 m., turintis ypatingas teises, kaip teisė į globą ir rūpybą bei būti auklėjamam.

4. Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą (38 str.). Konstitucijoje išskiriama vaiko pareiga suvokiama kaip lygiavertė tėvų pareigos įgyvendinimui, tuo atveju, kada yra efektyviai įgyvendinama iki vaiko pilnametystės.

5. Valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą (39 str.). Šiuo straipsniu pažymima, kad valstybė rūpinasi vaiko gerove ir teikiant paramą šeimai siekia užtikrinti vaiko teisių ir interesų įgyvendinimą šeimoje.

6. Nepilnamečius vaikus gina įstatymas (39 str.). Konstitucijos 39 str. patvirtina BK (Žin., 2000, Nr. 89-2741) numatomas nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumus.

A. Margevičiūtė (2008) pastebi, kad Konstitucija pateikia tam tikras pareigas suaugusiems vaikų atžvilgiu, t. y. rūpintis auklėjimu, saugoti ir globoti vaikystę, auklėti dorais žmonėmis, ištikimais piliečiais, išlaikyti iki pilnametystės, auginti ir auklėti vaikus namuose. Taip pat galime pastebėti, kad Konstitucija numato pareigas ne tik suaugusiems, bet ir vaikams (38 str.). Vaikai įpareigoti gerbti ir globoti tėvus. Galime teigti, kad Konstitucijoje reglamentuojama pagarba tėvams reali tik tuo atveju, kada yra efektyviai įgyvendinamos tėvų pareigos.

Konstituciniu požiūriu vaiko teisinis statusas tapatus suaugusiųjų statusui, todėl požiūris ir elgesys su vaiku turėtų būti tapatus. B. Kairienė (2013) konstatuoja, kad konstituciškai vaiko padėtis nesiskiria nuo suaugusiųjų, todėl elgesys su juo kaip su lygiaverte asmenybe neturėtų skirtis. Šis požiūris patvirtina, kad vaiko ir žmogaus teisės yra tapačios. Tačiau R. Šalaševičiūtė (2012) primena, kad vaikas vis dėlto yra laikomas mažu žmogumi. Kita vertus B. Kairienė (2012b) pabrėžia, kad vaiko teisės yra prigimtines. Šios teisės yra pagrindas tėvų teisėms ir pareigoms formuotis. Autorė pažymi, kad vaiko teisės apibrėžtos visiems individams, kurie turi vaiko teisinį statusą ir jų turinys išlieka savarankiškas nuo aplinkos.

Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014) 18 straipsnyje konstatuoja, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtines. Šis straipsnis išplečiamas Konstitucijos 28 straipsniu, kuriame teigiama, kad įgyvendinant teises ir naudojantis laisvėmis, žmogus privalo laikytis teisės aktų nustatytų taisyklių ir nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių. Galime teigti, kad žmogus, kaip ir vaikas ką tik gimęs įgyja prigimtines teises ir laisves, kurios išlieka universalios tiek vaikui, tiek žmogui.

G. Babachinaitė (1996) straipsnyje „Vaiko teisės: jų samprata ir įgyvendinimo problemos“ pateikia tris aspektus, kurie patvirtina teiginį, kad vaiko teisės tapačios žmogaus teisėms ir taip pat konstatuoja, kad vaiko teisės yra platesnė sąvoka, nei žmogaus teisės (Babachinaitė, 1996, p. 19):

1. Vaikas kaip ir kiekvienas žmogus turi visas žmogaus teises ir laisves. Šis aspektas konstatuoja, kad vaiko teisinis statusas yra lygiavertis suaugusiojo teisėms ir laisvėms.

2. Atsižvelgiant į fizinį ir protinį nesubrendimą, vaikui būtina ypatinga apsauga bei priežiūra, teisinė apsauga ir iki gimimo, ir po jo. Šiuo aspektu pažymima, kad užtikrinant vaiko teises yra būtina atsižvelgti į vaiko geriausius interesus.

3. Atsižvelgiant į tai, kad vaikas dėl savo asmenybės ypatumų negeba savo teisėmis pasinaudoti bei apginti savo interesų, visuomenėje turi būti socialiniai institutai, garantuojantys efektyvų vaiko teisių gynimą ir atliekantys vaiko teisių įgyvendinimo garantų vaidmenį. Šiuo aspektu patvirtinama, kad vaikas nors ir turėdamas platesnes teises nei suaugusieji, negali savarankiškai jas įgyvendinti, todėl yra numatomas vaikui atstovas, kuris ir padeda įgyvendinti vaiko teises ir interesus.

Kita vertus reikėtų pažymėti, kad Lietuvos Respublikoje priimtas Vaiko teisių pagrindų įstatymas (toliau – VTAPI) (Žin., 1996, Nr. 33-807) laikomas pagrindiniu nacionaliniu teisės aktu taikomu ginant vaiką, kaip savarankišką teisės subjektą. Šiame dokumente reglamentuojamos pagrindinės vaiko teisės ir laisvės. J. Stripeikienė (2003) nustato, kad VTAPI yra laikomas galutiniu įstatymu reguliuojant santykius iškilus ginčams susijusius su vaiko teisėmis ir laisvėmis bei jų apsauga. Autorė patvirtina, kad šis dokumentas sukuria vaikui jo teisių apsaugos sistemą. Teisė tampa svarbiausiu vaiko interesų apsaugos fundamentu.

Viena vertus CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) vaiko teisės įtvirtinamos kaip atskiras nagrinėjamas klausimas. Kodekse šiam klausimui yra išskiriamas III knygos vienuoliktojo skyriaus antrasis skirsnis. Šiame skirsnyje vaikas įvardijamas kaip aktyvus subjektas dalyvaujantis savo teisių įgyvendinimo procese. Vaikui suteikiamas aktyvaus teisinio subjekto statusas. Vaikas dalyvaudamas, anot B. Kairienės (2013), priimant sprendimus su juo susijusiais klausimais ir apginant savo teises, pripažįstamas kaip lygiaverčiu asmeniu, turinčiu teisę išreikšti savo nuomonę ir pažiūras.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo vadovo (toliau – vadovas) (Hodgkin, 2002) 12 straipsnio komentaruose patvirtinama, kad vaikas privalo būti laikomas aktyviu teisės subjektu. Taip pat primenama, kad žmogaus teisės yra taikytinos ir vaikams. Vaikas laikomas visaverčiu asmeniu, kuris turi teisę išsakyti savo nuomonę visais klausimais. Vaiko nuomonė įvardijama kaip svarbi, todėl rekomenduojama atsižvelgti į vaiko nuomonę ir skirti jai pakankamai dėmesio. Vadove konstatuojama, kad vaikas dėl minėtų priežasčių turi teisę dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose, kurie turi įtakos vaiko gyvenimui. Taip pat vaikas turi teisę daryti poveikį savo vardu priimamiems sprendimams. Tačiau pažymima, kad yra valstybių JT VTK dalyvių, kurioms yra sudėtinga įgyvendinti ne tik vaiko pilietines teises, bet ir suaugusiųjų žmogaus teises, dėl vyraujančių šalyje tradicijų, kultūros ir nuostatų. Šioms valstybėms Vaiko teisių Komitetas rekomenduoja sutelkti daugiau dėmesio vaiko teisių efektyviam įgyvendinimui ir sudaryti sąlygas vaikui tapti aktyviu teisės subjektu.

Apibendrinant teigtina, kad vaikas turi visas žmogaus pilietines teises ir laisves, kurios priklausomai nuo amžiaus, jo interesų, fizinio, emocinio, socialinės brandos gali būti praplėstos arba apribotos. Tai lemia vaiko specifinę vietą visuomenėje. Vaikas įgauna aktyvaus teisinio subjekto statusą ir laikomas privilegijuotu subjektu turinčiu tokių teisių, kurių neturi suaugusieji, t. y. teisę į globą, teisę būti auginamam tėvų, teisę bendrauti su giminaičiais, teisę išsaugoti savo identiškumą, teisę sveikai vystytis, teisę išsakyti savo nuomonę ir būti išklaustam.

2 VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS IDENTIFIKAVIMAS

2.1 Vaiko teisė augti šeimoje

JTVTK preambulėje skelbiama, kad „vaikas visapusiškai ir harmoningai vystytis gali tik augdamas šeimoje, jausdamas laimę, meilę ir supratimą“ (Žin., 1996, Nr. 25-625), todėl šeima yra laikoma visuomenės ir valstybės pagrindu (Žin., 1992, Nr. 33-1014), kuriam yra reikalinga apsauga ir pagalba įgyvendinant vaiko teises.

Vaiko teisė augti šeimoje yra įtvirtinta jau minėtoje JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 9 str. Šiame straipsnyje reglamentuojama, kad vaikas nebus išskiriamas su tėvais prieš jo nenorą, išskyrus tuos atvejus, kai atskirimas yra būtinas, pvz.: tėvai nesirūpina vaiku, žiauriai elgiasi su juo, tėvams negyvenant kartu reikalinga nustatyti kur gyvens vaikas. Nepaisant vaiko išskyrimo su biologiniais tėvais, kada išskyrimas yra būtinas, vaikui yra sudaromos galimybės nuolat su biologiniais tėvais bendrauti, jei tai nekenkia vaiko interesams. Vaiko nuomonė siekiant teisės į šeimos ryšius yra gerbiama.

Taip pat Konvencijos 10 str. įtvirtinama šeimos ir jos narių migracija, kuri numato vaiko teisę gyventi ir augti šeimoje. JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 10 str. reglamentuoja vaiko ar jo tėvų teisę išvažiuoti ir įvažiuoti į šalį siekiant šeimos susijungimo. Šiuo straipsniu siekiama įgyvendinti vaiko ar jo tėvų teisę į šeimos susijungimą ir gyvenimą šeimoje. Konvencijoje rekomenduojama, kad valstybė prašymus, dėl leidimo įvažiuoti į šalį šeimos susijungimo pagrindu, nagrinėtų humaniškai, operatyviai ir priimtų teigiamą sprendimą. Lietuvos Respublikoje šiuos klausimus reguliuoja įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties (Žin., 2004, Nr. 73-2539) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas (Žin., 2009, Nr. 62-2501).

Kita vertus Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 33-807) 23 str. taip pat įtvirtinama vaiko teisė gyventi kartu su tėvais ar juos atstovaujančiais asmenimis. Šiame straipsnyje nurodomos tapačios JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 9 str. reglamentuojamos nuostatos, kada vaiką reikia atskirti nuo šeimos: siekiant išvengti pavojaus vaiko gyvybei ar sveikatai, kilus ginčams tarp tėvų dėl vaiko gyvenamosios vietos, tėvams gyvenant skyrium. Įstatyme pabrėžiama, kad sprendžiant dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, pirmiausia, atsižvelgiama į vaiko nuomonę, jo interesus ir pageidavimus su kuriuo iš tėvų vaikas norėtų gyventi.

Viena vertus CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) į vaiko nuomonę ir interesus dėl vaiko teisės gyventi kartu su vienu iš tėvų atsižvelgiama ir reglamentuojama 3.161 str. trečioje dalyje. Straipsnyje nurodoma, kad vaikas turi teisę ne tik gyventi su tėvais, bet ir būti auklėjamas ir aprūpinamas savo teisėtų atstovų. Taip pat pabrėžiama, kad vaikas turi teisę bendrauti su abiem

tėvais, nors šie ir negyvena kartu. Kodekse 3.170 str. numatomos ir tėvų, gyvenančių skyrium, teisė ir pareiga bendrauti su vaiku ir dalyvauti jį auklėjant. Kilus ginčams dėl tėvų dalyvavimo auklėjant vaiką ir bendravimo su juo, teismas nustato dėl tolesnio vaiko teisėtų atstovų dalyvavimo jo ugdyme ir bendravimo su juo.

Vaiko teisė į šeimos ryšius ginama ir Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijoje (2010). Šioje chartijoje 7 str. teigiama, kad kiekvienas individas turi teisę į privataus ir šeimos gyvenimą. 24 str. išskiriamos konkrečios vaiko teisės, kuriose įtvirtinama, kad „kiekvienas vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais, jei tai neprieštarauja vaiko interesams“ (p. 396). Šioje chartijoje taip pat pažymima, kad visi sprendžiami klausimai susiję su vaiku pirmiausia būtų vadovaujamasi vaiko interesais ir atsižvelgiama į jo nuomonę pagal amžių ir brandą. Tačiau Gary B. Melton (1996) teigia, kad valstybė turi saugoti, pirmiausia tėvų interesus, nes vaiko teisės ir jų užtikrinimas yra kildinamas iš biologinių tėvų teisių. Todėl valstybė turėtų padėti biologiniams tėvams pasirūpinti vaikais, kad būtų įgyvendinta pagrindinė vaiko teisė augti šeimoje. Šis autorius pabrėžia, kad vaiko teisė augti šeimoje užtikrinama įgyvendinant tėvų teises, kurių užtikrinimas įgyvendina vaiko teises, pirmiausia augti šeimos aplinkoje.

Asmens teisė į šeimos gyvenimo gerbimą taip pat ginama Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) (2010) 8 str. 1 dalyje, kurioje reglamentuojama tapati Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 7 str. nuostata, kuri teigia, kad kiekvienas turi teisę į asmeninį ir šeimos gyvenimą bei jo gerbimą. EŽTK šeimos samprata ir jos teisės suvokiamos plačiau nei minėtoje chartijoje. EŽTK 8 str. 2 dalyje apibrėžiama, kada valstybės institucijos turi teisę apriboti 8 str. 1 dalyje reglamentuojamą teisę ir pažymima, kad ši teisė privalo nepažeisti kito žmogaus teisės.

Apibendrinant teigtina, kad vaiko teisė gyventi šeimoje yra reglamentuojama tiek nacionaliniuose, tiek tarptautiniuose teisės aktuose, kuriuose įtvirtinama teisė gyventi šeimoje, išskyrus tuos atvejus, kai išskyrimas yra būtinas. Vaikas taip pat turi teisę gyventi su vienu iš tėvų, gyvenant tėvams skyrium, atsižvelgiant į jo interesus ir pageidavimus. Vaiko teisė į šeimos ryšius yra užtikrinama ir šeimos migracijos metu – šeimos susijungimo būdu. Vaiko teisė gyventi šeimoje gyvenant su vienu iš tėvų ar kitu teisėtu vaiko atstovu suponuoja vaiko teisę žinoti savo tėvus.

2.2 Vaiko teisė žinoti savo tėvus

Prieš keletą dešimtmečių „tėvai“ buvo apibrėžiami kaip biologiniai tėvai. Kiekvienas vaikas turi du biologinius tėvus, t. y. vieną tėvą ir vieną motiną. Tačiau daug vaikų gimsta ar auga

šeimose, kuriuose faktinių tėvų vaidmenį keičia socialiniai tėvai ar globėjai (rūpintojai) (Sagatys, 2003).

Tėvystę, anot N. Liobikienės (2009), galime apibrėžti įvairiai, tiek biologiniu, tiek socialiniu ar tik socialiniu vaidmeniu, tikslinga veikla, dinamišku procesu. Šis procesas, anot autorės, kinta dėl visuomenėje vyraujančių ekonominių ir politinių pokyčių, kurie įtakoja net mažiausios bendruomenės, t. y. šeimos, raišką ir keičia tėvystės sampratą.

Biologinė tėvystė įvardijama kaip individo reprodukcinė funkcija, kada pradedamas ir išnešiojamas bei pagimdomas kūdikis. Moteris, kuri pagimdo vaiką, laikoma vienintele teisėta motina, išskyrus surogatinę motiną. Surogatinė motina nelaikoma pirmąja motina dėl genetinio ryšio. Tačiau biologiniu tėvu ne visada yra laikoma genetiniu ryšiu pagrįsta tėvystė (Dwyer, 2009). G. Sagatys (2003) pateikia keletą tokios tėvystės pavyzdžių, kaip vaikas gimsta ir auga šeimoje, kada vaiko motina gyvena su sutuoktiniu (sugyventiniu), kuris nėra vaiko biologinis tėvas, arba vaiko motina sudaro antrą santuoką ir vaikas toliau auga naujoje šeimoje. J. G. Dwyer (2009) primena, kad dauguma valstybių nelaiko teisėtais tėvais, vyrų donarų dalyvaujančių moters dirbtinio apvaisinimo procese, kada moteris nėra vyro sutuoktinė. Vietoj to tėvystė suteikiama moters sutuoktiniui, bet ne donarui.

CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) išskiriamas 10 skyrius vaiko kilmės nustatymui ir jo kilmė patvirtinama šio kodekso 3.138-3.140 straipsniuose. CK 3.138 straipsnyje tvirtinama, kad vaiko tėvais yra laikomi asmenys, kurie yra įrašyti vaiko gimimo liudijime, kurį išdavė civilinės metrikacijos įstaiga remdamasi gimimo įrašu. CK 3.140 straipsnyje numatomi atvejai, kada vaiko tėvu yra laikomas ne biologinis tėvas, o motinos sutuoktinis.

Kita vertus K. Grinevičiūtė (2009) pažymi, kad remiantis CK 3.140 straipsniu, teisiškai biologinis vaiko tėvas neturės teisių ir pareigų atžvilgiu. Taip pat autorė pabrėžia, kad laikymas tėvais individus, kurie yra įrašyti vaiko tėvu ir motina gimimo liudijime, ne visada garantuoja tinkamą teisinę apsaugą. Viena vertus J. G. Dwyer (2009) teigia, kad neseniai gimęs kūdikis nėra būtybė ar turtas priklausantis kažkam, o tiesiog atvejis kada gimsta žmogus, kuris nėra savarankiškas ir jam yra būtina globa. Autoriaus nuomone, valstybė yra ta institucija, kuri nustato taisykles, kurios apsprendžia kas globos vaiką.

JTVTK 7 straipsniu reglamentuojama vaiko teisė žinoti savo tėvus ir būti jų globojamiems, kiek tai įmanoma. JTVTK įgyvendinimo vadove (Hodgkin, 2002) reikšmę „kiek tai įmanoma“ aiškinama remdamasis situacijomis:

1. Tėvo neįmanoma nustatyti, pvz.: motina nežino kas yra vaiko tėvas, arba kai vaikas yra pamestinukas. Ši situacija rodo, kad tokiu atveju valstybė neturi galimybės užtikrinti

vaiko teisę žinoti savo tėvus, tik užtikrinti vaikui globa ar rūpybą šeimoje, šeimynoje ar institucijoje.

2. Motinos atsisako identifikuoti tėvus, pvz.: kraujomaiša arba kai tėvas išprievartauja motiną. Pateikta situacija pažymi, kad būtina visada atsižvelgti į vaiko geriausias interesus ir nustatyti ar tam tikri veiksmai nekenks jo gerovei. Šiuo atveju, būtina apsaugoti vaiką nuo jam darančios neigiamos įtakos.

3. Valstybė nusprendžia, kad tėvo identifikuoti nereikia, pvz.: įvaikinimo įstatymas apriboja vaiko teisę žinoti savo genetinius tėvus ir su tuo susijusią informaciją, kuri gali būti jam suteikta; įstatymas reikalauja suklastoti tėvystę gimimo pažymėjime; apvaisinimo mėgintuvėlyje, panaudojant anoniminio donoro kiaušinėlių/ spermą, atvejais daugelyje šalių saugoma donoro paslaptis. Ši situacija nurodo, kad siekiant užtikrinti vaiko sėkmingą įvaikinimą ir gimimą, imasi drastiškų priemonių, kaip vaiko kilmės neigimas.

Apibendrinant teigtina, kad žodžiai „kiek tai įmanoma“ leidžia suvokti, kad vaikai pagal galimybes turi teisę žinoti savo tėvus, nors tai prieštarautų vaiko interesams. Tačiau vaikas, kuriam nėra naudinga sužinoti kas yra jo tėvai, gali būti nuo to apsaugotas (Hodgkin, 2002). Taip pat galime teigti, kad suteikti vaikui teisę žinoti savo tėvus, tik dėl vaiko geriausių interesų.

2.3 Vaiko teisė į identiškumą

Kiekvienas asmuo tuoj po gimimo turi teisę į vardą ir pilietybę. Taip pat remiantis JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 8 str. vaikas turi teisę ne tik išsaugoti savo identiškumą, bet ir šeimos ryšius. Vaikui netekus savo identiškumo, JTVTK valstybės dalyvės suteikia jam paramą ir apsaugą siekiant atstatyti identiškumą.

U. Kilkelly (2001) išskiria šešis vaiko identiškumo elementus: 1) teisė įregistruoti vaiką tuoj pat po gimimo; 2) teisė į vardą; 3) teisė į pavardę; 4) teisė žinoti savo tėvus; 5) teisė į pilietybę; 6) teisė į šeimos ryšius. Šie elementai atspindi pagrindinius asmens tapatybės aspektus, kuriuos reglamentuoja ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 33-807) 9 str. Šiame straipsnyje deklaruojama vaiko teisė į individualybę ir jos išsaugojimą. Individualybė įsakyme suvokiama kaip ką tik gimusio asmens teisė į vardą, pavardę, tautybę, pilietybę ir šeimos ryšius. Šie elementai atitinka U. Kilkelly išskirtus elementus ir juos papildo dar vienu elementu: teise į tautybę.

Kita vertus M. Šimonis ir J. Januškienė (2001, p. 81) nurodo specifines vaiko teises, kurios siejamos su vaiko tapatybės sąvoka susijusia su šeima: 1) teisė žinoti savo tėvus ir būti jų auklėjamam; 2) teisė nuolat bendrauti su tėvais; 3) teisė gyventi su tėvais, nebūti su jais išskirtam;

4) teisė, kad tėvai gautų normalias gyvenimo sąlygas vaiko auklėjimui ir vystimuisi; 5) teisė į šeimyninio gyvenimo neliečiamumą.

Viena vertus JTVTK įgyvendinimo vadove (Hodgkin, 2002) teigiama, kad vardas, pavardė, pilietybė ir šeima yra nepilna tapatybės sąvoka ir išskiriami šie vaiko tapatybės aspektai:

1. vaiko gyvenimas nuo gimimo – gyvenamoji vieta, rūpintojai, priežastys, dėl kurių buvo priimti svarbūs sprendimai. Šis aspektas akcentuoja, kad vaiko gyvenimas ir jame vykstantys procesai yra taip pat svarbūs kaip ir jo pagrindiniai tapatybės elementai.

2. vaiko rasė, kultūra, religija ir kalba. Pastebima, kad šis aspektas nurodo tuos tapatybės elementus, kurie padeda identifikuoti vaiką kaip asmenybę priklausančią tam tikrai bendruomenei.

3. vaikų fizinė išvaizda, sugebėjimai ir pomėgiai (įskaitant lytį ir lytinę orientaciją). Šis aspektas nurodo asmenybės individualias savybes, kurios yra individualios kiekvienam ir laikomos kaip tapatybės elementu.

Vaiko tapatybė ir jos išsaugojimas yra reglamentuojamas JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 8 str., kuriuo valstybės dalyvės įsipareigoja neleisti neteisėto kišimosi į vaiko identiškumą ir imtis priemonių išsaugoti bei pildyti dokumentus susijusius su vaiko genealogija, gimimo registracija ir duomenis apie ankstyvą kūdikystę (Hodgkin, 2002).

Apibendrinant teigtina, kad vaiko tapatybės sąvoka apima tris pagrindinius aspektus: pilietybę, vardą (pavardę) ir šeimos ryšius. Šie elementai atspindi asmens identiškumą ir padeda susivokti jo genealogijoje.

3. TĖVŲ VALDŽIOS APRIBOJIMAS IR VAIKO GLOBA (RŪPYBA)

3.1 Tėvų valdžios apribojimas

Dauguma vaikų, gyvenančių vaikų globos namuose, šeimynose, turi tėvus. Tačiau daugeliui iš jų yra apribota tėvų valdžia. Pagrindinėmis priežastimis N. T. Liobikienė (2010) įvardija: vaikų nepriežiūrą, piktnaudžiavimą alkoholiu, smurtą artimoje aplinkoje, socialinių gebėjimų stoką. G. Sagatys (2006) N. T. Liobikienės įvardintas pagrindines priežastis, kurios lemia valstybės intervenciją į tėvų ir vaikų šeimos santykius, išplečia ir išskiria keturis bendruosius požymius:

1. Piktnaudžiavimas tėvų teisėmis ar vaikų nepriežiūra, keliantys tiesioginę grėsmę vaikų interesams. Vaikas išimamas iš šeimos tik tuo atveju, kada vaikas yra neprižiūrimas ar dėl tėvų piktnaudžiavimo alkoholiu ir narkotinėmis medžiagomis auga netinkamomis sąlygomis. Taip pat fizinis vaiko žalojimas veiksniais ir neveikimu įtakoja vaiko paėmimą iš šeimos.
2. Nepakankamas vaiko interesų ir poreikių tenkinimas. Vaiko interesų ir poreikių patenkinimas globalioje visuomenėje neapsiriboja sąlygomis, kurios užtikrina fiziologinius poreikius. G. Sagatys (2006) pabrėžia, kad kiti vaiko interesai, kaip mokymasis, papildomas ugdymas, saviraiška, bendravimas su bendraamžiais yra būtini kaip ir fiziologiniai poreikiai. Taip pat autorius pažymi, kad valstybės intervencija į šeimą įgyvendinant vaiko poreikius ir interesus neužtikrina jų įgyvendinimo efektyvumą.
3. Tėvų psichikos sutrikimai. Valstybės intervencija suponuoja siekimas apsaugoti vaiką nuo potencialiai žalingos šeimos aplinkos.
4. Interesų konfliktas. Valstybės intervencija į šeimos gyvenimą, esant konfliktams tarp vaiko ir tėvų ar globėjų (rūpintojų), yra pagrįsta, kadangi yra siekiama užkirsti kelią galimiems konflikto padariniams. Vadovaujantis JT VTK 3 str., kuris reglamentuoja pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, sprendžiant konfliktus tarp vaiko ir jo tėvų ar globėjų (rūpintojų), vaiko interesų svarba gali nulemti valstybės intervenciją ir tėvų teisės į šeimos gyvenimą apribojimą.

Vaikų atskirimas nuo tėvų yra laikoma kraštutine priemone, kuri yra taikoma tik esant labai rimtai priežasčiai ir siekiant apsaugoti vaiko interesus ir teises. Todėl atsižvelgus į tėvų veikimą arba neveikimą yra ribojama tėvų valdžia laikinai arba neterminuotai.

Lietuvos Respublikos CK trečiosios knygos „Šeimos teisė“ XI skyriuje penktajame skirsnyje yra įtvirtintas „tėvų valdžios apribojimo“ institutas. Šis institutas yra išskiriamas ir

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos patvirtinimo“ 9 straipsnyje (Žin., 2004, Nr. 24-739). Šiame straipsnyje deklaruojama vaikų atskirimo nuo tėvų nuostatos, kurias trumpai aptarsime siekiant išsiaiškinti tėvų valdžios apribojimo pagrindus.

Laikinas tėvų valdžios ribojimas numatomas tam tikram laikui, kaip pvz., metams, pusei metų ir pan. Tėvų valdžia laikinai ribojama suteikiant galimybę vaiko tėvams pasitaisyti ir susigražinti vaiką į šeimą. Neterminuotas tėvų valdžios apribojimas yra griežtesnė sankcija tėvams, kadangi apribojus neterminuotai tėvų valdžią yra galimybė įvaikinti vaiką be tėvų sutikimo. Dėl laikino ar neterminuoto tėvų valdžios ribojimo sprendimą priima tik teismas. Teismas taikydamas sprendimą dėl laikino ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo, atsižvelgia į esamą situaciją, dėl kurios reikalaujama apriboti tėvų valdžią. Neterminuotas tėvų valdžios apribojimas teismo priimamas, tuomet kada teismas nustato, kad tėvai daro ypatingą žalą vaiko vystymuisi ir nėra nustatyta, kad situacija pasikeitė. Tėvų valdžios ribojimas gali būti panaikintas tik tuo atveju, kada įrodoma, jog šeimoje padėtis pasikeitė ir yra galimybė vaikams sugrįžti į šeimą. Taip pat neterminuotas tėvų valdžios apribojimas gali būti pakeistas į laikiną tėvų valdžios ribojimą. Pažymėtina, kad apribojus tėvams valdžią laikinai ar neterminuotai, tėvai praranda asmenines ir turtines teises, kurios grindžiamos giminyste ir nustatytos įstatyme. Apribojus šias teises tėvai netenka teisės gyventi kartu su vaiku, reikalauti vaiką gražinti iš kitų asmenų, dalyvauti jo auklėjime, paveldėti vaikų turtą. Taip pat tėvai netenka galimybės senatvėje būti išlaikomam vaikų. Tačiau tėvams išsaugoma teisė matytis su vaikais ir įpareigojama išlaikyti vaiką iki pilnametystės. (Žin., 2004, Nr. 24-739).

Tėvų valdžios ribojimas yra viena pagrindinių globos nustatymo vaikams priežasčių. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (Netekę tėvų globos vaikai. Požymiai: amžius ir metai. Lietuvos statistikos departamentas, 2013) tėvų globos netekę vaikai 2012 m. sudarė 2055, o 2011 m. sudarė 2305 vaikus (žr. lentelę 1). Galime teigti, kad vaikų, netekusių tėvų globos, skaičius mažėja. Mažėjimas fiksuojamas nuo 2010 m., kada tėvų netekusių vaikų skaičius yra 2145 mažesnis nei 2009 m., kada užfiksuojama 2175 vaikai. Pastebima, iš pateiktos lentelės, kad vaikų, netekusių tėvų globos, skaičius nuo 2005 m. iki 2012 m. sumažėjo, tačiau ir toliau fiksuojamas vaikų netekusių tėvų globos skaičius.

1. Lentelė. Vaikų, netekusių tėvų globos, skaičius 2005-2012 m.

	Metai							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Per metus tėvų	3209	3006	2824	2684	2175	2145	2305	2055

globos netekusių vaikų skaičius								
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Apibendrinant teigtina, kad tėvų valdžios ribojimas yra pagrįstas kraštutiniais atvejais, kada pažeidžiamos vaiko teisės. Atsižvelgiant į tai kas geriausia vaikui ir apsaugant vaiko interesus, tėvų valdžia yra ribojama laikinai arba neterminuotai. Tėvų valdžios ribojimas yra viena dažniausių globos nustatymo vaikams priežasčių.

3.2 Vaiko globos (rūpybos) įgyvendinimas

Vaiko globa yra viena iš priemonių, kuri padeda vaikui užtikrinti jo teisių įgyvendinimą, auklėjimą ir priežiūrą aplinkoje, kurioje jis galėtų saugiai augti ir vystytis. Vaiko globa (rūpyba) suvokiama kaip likusio be tėvų globos vaiko priežiūra, auklėjimas ir ugdymas (Žin., 2002, Nr. 35-1275). JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 20 str. numato, kad vaikas, kuris laikinai ar visam laikui yra netekęs šeimos arba dėl savo interesų negali būti toje šeimos aplinkoje, turi teisę į valstybės teikiamą apsaugą ir paramą.

Vienas iš pagrindinių teisės aktų, reglamentuojančių vaiko globą (rūpybą) yra Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šiame kodekse suformuluoti vaiko globos (rūpybos) uždaviniai (Žin., 2000, Nr. 74-2262):

1. Paskirti vaikui globėją (rūpintoją), kuris rūpintųsi, auklėtų, jam atstovautų ir gintų jo teises ir teisėtus interesus. Šis uždavinys pažymi, kad vaiko globa (rūpyba) yra svarbus veiksnys, kuris kaip priemonė padeda užtikrinti vaiko teises ir interesus.

2. Sudaryti vaikui gyvenimo sąlygas, kurios atitiktų jo amžių, sveikatą ir išsivystymą. Šiuo uždaviniu siekiama užtikrinti pagrindinius vaiko fiziologinius poreikius.

3. Rengti vaiką savarankiškam gyvenimui šeimoje ir visuomenėje. Šiuo uždaviniu siekiama paruošti vaiką savarankiškai adaptuotis gyvenime. Kadangi vaiko globa (rūpyba) dažniausiai numatoma iki 18 metų. Todėl vaikui būtina išmokti savimi pasirūpinti.

Išskiriami uždaviniai orientuoti į vaiko priežiūrą, buities ir gyvenimo sąlygas bei integraciją į visuomenę. Tačiau vis dėlto globos (rūpybos) uždaviniai neakcentuoja kaip turėtų būti auklėjamas ir ugdomas globojamas vaikas. Todėl nustatant ir įgyvendinant vaiko globą (rūpybą) būtina atsižvelgti į vaiko globos (rūpybos) principus. Išskiriami penki vaiko globos (rūpybos) principai:

Vaiko interesų pirmumas.

Priimant bet kokius sprendimus susijusius su vaiku, turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus. JTVTK 3 str. (Žin., 1996, Nr. 25-625) numato, kad pirmiausia turi būti atsižvelgiama į tai kas svarbiausia vaikui. Taip pat pabrėžiama, kad priimat bet kokius sprendimus nepaisant, kad tuos sprendimus priima valstybės ar privačios įstaigos, teismai, administracijos ar įstatymo leidimo organai, svarbiausia vaiko interesai. Valstybės dalyvės įsipareigoja vaikui teikti apsaugą ir globą, kuri atitinka vaiko teises.

Tačiau galime teigti, kad vaiko teisių pirmumas ne visada yra praktiškai įgyvendinamas. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus komentare dėl Lietuvos Respublikos ataskaitos apie Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje (2012) teigiama, kad vaiko interesams nėra skiriamas pakankamas dėmesys jų poveikiui tiek rengiant biudžetą, tiek skirstant finansinius išteklius. Dažnai deklaruojant vaiko interesų pirmumą pažeidžiamos vaiko teisės. Taip pat gali būti manipuluojama vaiko interesais siekiant tam tikros naudos, kaip pvz., vykstant ginčams tarp tėvų dėl vaiko, manipuluojama vaiko interesų pirmenybės principu, siekiant, kad vaiko gyvenamoji vieta būtų nustatyta kartu su vienu iš tėvų.

Todėl būtina, kad valstybės užtikrintų vaiko gerovei būtiną apsaugą ir globą bet kokiomis aplinkybėmis atsižvelgiant į tėvų teises ir pareigas.

Pirmumo teisė tapti vaiko globėjais turi vaiko artimieji giminaičiai, jeigu tai atitinka vaiko interesus.

Vaikui, laikinai ar visam laikui likus be tėvų arba atsižvelgiant į tai kas geriausia vaikui, neleidžiama likti šeimoje, valstybė turi užtikrinti globą. Todėl valstybė pirmiausia atsižvelgdama į vaiko interesus ieško galimybių įkurdinti vaiką jo išplėstinėje šeimoje, kaip pvz., tėvų netekusį vaiką gali prižiūrėti vyresnio brolio ar sesers šeima, seneliai ar tėvų brolis, sesuo.

Pirmumo teisę būti vaiko globėjais artimi vaiko giminaičiai įtvirtina JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 5 str., kuriame teigiama, kad vaiko išplėstinės šeimos ar bendruomenės nariai yra pripažįstami atsakingais už vaiką pagal įstatymą. Todėl atsižvelgiant į vaiko interesus svarbu užtikrinti vaiko teisę į šeimos ryšius.

Vaiko globa (rūpyba) šeimoje

Šeima yra pagrindinis veiksnys lemiantis vaiko socializaciją, kuri lemia vaiko elgesio normas ir vertybių sistemą (Valickas, 1997). Todėl šeima tampa ta terpe, kurioje vaikas gali saugiai augti, vystytis ir tobulėti. Vaikui, kuris lieka be tėvų globos dėl objektyvių priežasčių, skiriama globa, atsižvelgus į vaiko interesus, šeimoje.

Brolių ir seserų neišskyrimas išskyrus tuos atvejus, kai tai pažeidžia vaiko interesus.

JTVTK (8 str.) (Žin., 1996, Nr. 25-625) teigiama, kad vaiko ryšys su šeima tai yra jo teisė į identiškumą. Vaiko ryšys su broliais ir seserimis yra laikomas ne mažiau svarbesnis kaip ryšys

su tėvais. Todėl organizuojant vaiko globą, jam netekus tėvų globos, ieškoti galimybės apgyvendinti brolius ir seseris vienoje globos įstaigoje, kaip pvz., šeimoje, šeimynoje ar institucijoje. Tačiau brolių ir seserų neišskyrimo principas nėra taikomas, anot R. Pabedinskienės (2004), tais atvejais, kada yra pažeidžiami vaiko interesai, kaip pvz., dėl sveikatos būklės ar vaikas yra įkalinimo įstaigoje.

Vaikui, galinčiam išreikšti savo nuomonę, suteikiama galimybė būti išklausytam ir jo nuomonė yra svarbi priimant sprendimus.

JTVTK 12 str. (Žin., 1996, Nr. 25-625) nurodyta, kad kiekvienas vaikas galintis suformuluoti savo pažiūras, turi būti išklausytas. Vaikui turi būti suteikta galimybė būti išklausytam tiesiogiai, per atstovą ar instituciją bet koku jį liečiančiu klausimu. Taip pat išklausiant vaiko nuomonę būtina atsižvelgti į jo amžių ir brandumą. Galime teigti, kad vaikui likusiam be tėvų globos svarbu išreikšti savo nuomonę dėl globos organizavimo, kaip pvz., globėjo skyrimo ar globos vietos.

Atsižvelgus į vaiko globos organizavimo principus nustatoma vaikui globa arba rūpyba. Globa yra nustatoma vaikams, kurie neturi keturiolikos metų, o rūpyba – vaikams sulaukusiems keturiolikos metų. Nustačius vaikui globą ar rūpybą išskiriamos dvi pagrindinės globos (rūpybos) rūšys: vaiko laikinoji globa (trumpalaikė globa) ir vaiko nuolatinė globa (ilgalaikė globa, pakeičiamoji tėvystė) (Žin., 2000, Nr. 74-2262). Vaiko globą (rūpybą) organizuoja savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyrius. Laikinoji vaiko globa (rūpyba), savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriaus teikimu, yra nustatoma šeimoje ar socialinės globos įstaigoje, kurias savivaldybės Socialinės paramos skyriaus teikimu savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu yra patvirtintos sąraše, kurios gali priimti vaikus bet kuriuo paros metu (Žin., 2007, Nr. 61-2360).

R. Pabedinskienė (2004) nurodo, kad vaiko laikinoji globa organizuojama tuomet, kai vaiko tėvai negali tinkamai pasirūpinti vaiku. Organizuojant vaiko laikinąją globą, stebima ir lankoma vaiko biologinė šeima siekiant padėti išspręsti iškilusias problemas ir padėti vaikui sugrįžti į šeimą. Vaiko laikinoji globa (rūpyba) suvokiama, kaip laikinai be tėvų globos likusio vaiko priežiūra, auklėjimas, jo teisių ir teisėtų interesų atstovavimas bei gynimas šeimoje, šeimynoje ar institucijoje (Žin., 2000, Nr. 74-2262). Laikinosios globos (rūpybos) tikslu laikoma vaiko gražinimas į šeimą. Vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma, kai vaiko tėvai yra dingę ir jie yra ieškomi, laikinai negali rūpintis vaiku dėl tėvų ligos, suėmimo, bausmės atlikimo ar kitų svarbių priežasčių. Taip pat laikinoji globa (rūpyba) nustatoma tada, kai tėvai vaiku nesirūpina, nesidomi, neprižiūri, naudoja fizinį ar psichinį smurtą. Vaiko laikinoji globa (rūpyba) baigiasi, tuomet kada vaikas gražinamas tėvams, sulaukia pilnametystės, nustatoma nuolatinė globa, įvaikinamas ar susituokia. Vaiko nuolatinė globa organizuojama, kai vaikas dėl objektyvių

priežasčių, kaip pvz. tėvai mirę, neterminuotai apribota tėvų valdžia, negali grįžti į šeimą. Vaikų priežiūra, auklėjimas, teisių ir teisėtų interesų atstovavimas bei gynimas pavedamas kitai šeimai, šeimynai ar vaikų globos institucijai (Pabedinskienė, 2004).

Atsižvelgiant į vaiko laikinosios ir nuolatinės globos ypatumus, išskiriami trys vaiko globos organizavimo modeliai: vaiko globa šeimoje, šeimynoje ir institucijoje. Šie vaiko globos organizavimo modeliai išsamiau aptariami tolesniuose darbo skyriuose.

Apibendrinant teigtina, kad nustatant ir įgyvendinant vaiko globą (rūpybą) yra atsižvelgiama į vaiko globos (rūpybos) principus. Atsižvelgus į vaiko globos organizavimo principus nustatoma vaikui globa arba rūpyba. Nustačius vaikui globą ar rūpybą išskiriamos dvi pagrindinės globos (rūpybos) rūšys: vaiko laikinoji globa ir nuolatinė globa. Atsižvelgiant į vaiko laikinosios ir nuolatinės globos ypatumus, organizuojama vaiko globa šeimoje, šeimynoje ar institucijoje.

3.2.1 Vaiko globa (rūpyba) šeimoje

Vaiko globa (rūpyba) šeimoje yra natūrali vaiko globos forma, kuri atitinka vaiko globos (rūpybos) organizavimo principą – augti šeimoje. Šeima kaip institucija, neatitinka jokios kitos institucijos, kurioje formuojasi ir vystosi žmogaus asmenybė (Markovienė, 2007). Todėl vaikui augti šeimoje yra vertybė ir būtinybė būti globojamam šeimoje. Taip vaiko globa (rūpyba) šeimoje tampa prioritetine globos forma.

Vaiko globa (rūpyba) šeimoje apibrėžiama, kaip šeima, kurioje yra globojama ne daugiau kaip penki vaikai. Šiame tarpe ir vaikai susieti kraujo ryšiais su globėjais. Tačiau bendras skaičius gali būti ir didesnis, tik tais atvejais, kada yra neišskiriami broliai ir seserys (Pabedinskienė, 2004). Pagal CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262), pirmumo teisę tapti vaiko globėjais (rūpintojais) turi vaiko artimieji giminaičiai, t. y. seneliai, broliai, seserys, dėdės, tetos, jeigu tai atitinka vaiko geriausių interesus. Taip pat vaiko globėjais (rūpintojais) gali būti ir asmenys nesusieti kraujo ar giminystės ryšiais.

Vaiko globa (rūpyba) šeimoje siekiama sudaryti vaikui kuo natūralesnę aplinką, kurioje būtų kuo geresnės sąlygos psichinei, moralei, dorovinei raidai ir ugdymui. Nors vaiko globai (rūpybai) teikiama pirmenybė, tačiau globėjais (rūpintojais) dažniausiai tampa artimieji vaiko giminaičiai (seneliai, broliai ir seserys), nedidėja globėjų (rūpintojų) šeimų, kurios neturi su globojamu (rūpinamu) vaiku giminystės ryšių (Žin., 2007, Nr. 118-4817). 2012 m. pabaigoje vaiko globėjais (rūpintojais) tapo 3302 giminaičių šeimos. Tuo tarpu 2012 m. pabaigoje vaiko globėjais (rūpintojais) tapo kitas asmuo, t. y. ne giminaitis 1472 (Vaikų, globojamų šeimoje,

skaičius, 2012). Pagrindine priežastimi tokios statistikos rodiklių, Lietuvos Respublikos Vyriausybė (Žin., 2007, Nr. 118-4817) įvardija ribotas psichologines ir kitokios pagalbos globėjų (rūpintojų) šeimoms galimybes, atsakomybės vengimas už kitą asmenį, šiuo atveju – vaiką, kuris dažniausiai turi raidos ir elgesio problemų. Siekiant sumažinti esamus trūkumus rengiami globėjų (rūpintojų) bendra sistema, rengiami savivaldybių socialiniai darbuotojai kompetentingai konsultuoti ir teikti pagalbą globėjų (rūpintojų) šeimoms. Taip pat rengiami globėjai (rūpintojai) laikinai pasirūpinti krizinėje situacijoje atsidūrusiais socialinės rizikos šeimos vaikais.

Vaiko globos organizavimą Lietuvos Respublikos teritorijoje likusio be tėvų globos vaiko bendruosius vaiko laikinosios ir nuolatinės globos (rūpybos) bei vaiko globos (rūpybos) organizavimo pagrindus nepriklausomai nuo vaiko globos (rūpybos) formos reglamentuoja 2012 m. Vaiko globos organizavimo nuostatai (Žin., 2012, Nr. 80-4165), kurie pakeitė 2002 m. patvirtintas Vaiko globos organizavimo nuostatas (Žin., 2002, Nr. 35-1275).

Siekiant užtikrinti vaiko globą (rūpybą) šeimoje, 2007 m. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ir Jungtinės Amerikos Valstijos asociacija CWLA (angl. Child Welfare League of America) pasirašė sutartį, kuri įtvirtina Lietuvoje PRIDE programą, pagal kurią rengiami būsimi globėjai (rūpintojai) ir įtėvių šeimos. 2008 m. PRIDE programa taikoma Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Nuo 2012 m. programa vadinama GIMK (Globėjų ir įtėvių mokymas ir konsultavimas). PRIDE išvertus iš anglų kalbos reiškia tėvų informacijos, tobulinimosi ir mokymosi šaltinius. Būsimesiems globėjams (rūpintojams) ir įtėviams PRIDE programos kursai trunka tris ar keturis mėnesius. Per šį laikotarpį busimieji globėjai (rūpintojai) ar įtėviai išklauso dešimt sesijų skirtingomis temomis, organizuojamos individualios konsultacijos, lankomi globėjai (rūpintojai) ir įtėviai šeimos namuose. Programos dalyviai atlieka namų darbus, kuriuos jie analizuoja kartu su grupės vadovu individualiai ar grupėse (Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009).

Apibendrinant teigtina, kad vaiko globa (rūpyba) šeimoje yra prioritetinga globos forma. Vaiko globa (rūpyba) šeimoje yra globojama ne daugiau kaip penki vaikai. Pirmumo teisę tapti vaiko globėjais (rūpintojais) turi vaiko artimieji giminaičiai. Taip pat vaiko globėjais (rūpintojais) gali būti ir asmenys nesusieti kraujo ar giminystės ryšiais. Būsimesiems globėjams (rūpintojams) ir įtėviams organizuojami globėjų ir įtėvių mokymai, siekiant įgyvendinti efektyvią vaiko globą (rūpybą) šeimoje.

3.2.1 Vaiko globa (rūpyba) šeimynoje

Viena iš vaikui, netekusiam tėvų globos, perspektyvų yra vaiko globa (rūpyba) šeimynoje. Vaiko globa (rūpyba) šeimynoje, kaip ir globa (rūpyba) šeimoje, siekiama sukurti natūralias gyvenimo sąlygas ir atitinkančias vaiko fizinę, protinę, dvasinę, dorovinę bei socialinę raidą.

Šeimyna apibrėžiama, kaip nepelno ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo. Šeimynoje gali būti globojami šeši ir daugiau vaikų. Tačiau bendras vaikų skaičius globojamų (rūpinamų) šeimynoje su savais vaikais ne daugiau kaip dvylika vaikų. Vaikų skaičius gali keistis tik dėl brolių ir seserų neišskirimo ir globojamų vaikų su negalia atvejais. Taip pat vaikų skaičius gali būti ir mažesnis (Žin., 2010, Nr. 25-1176). Tačiau nuo 2015 m. siekiama, kad vaikų globos įstaigų šeimynose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius turėtų būti ne didesnis nei aštuoni vaikai. Taip pat siekiant socialinės rizikos ar globojamą (rūpinamą) vaiką integruoti į visuomenę, ilgalaikė globa turėtų būti organizuojama vaikų globos įstaigos šeimynai gyvenant atskirose patalpose (Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009).

Šeimyna, anot G. Kvieskienės (2003), yra unikali Europos patirties atžvilgiu vaikų globos institucija, kurioje siekiama kurti aplinką atitinkančią globojamų (rūpinamų) vaikų psichologinius bei socialinius poreikius. Taip pat šeimyna turi užtikrinti globojamų (rūpinamų) vaikų teisių ir interesų įgyvendinimą bei apsaugą. Šeimyna vaiko teises ir jo interesus įgyvendina bei saugo vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymu. Remiantis Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymu (Žin., 2010, Nr. 25-1176), šeimyną gali steigti veiksnus fizinis asmuo, kuris ne mažiau kaip trejus metus iki šeimynos steigimo atliko vaiko globėjo (rūpintojo) pareigas ir šias pareigas jam paskyrė kaip laikinam globėjui (rūpintojui) savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu ar nuolatinio globėjo (rūpintojo) teismo nutarimu. Šeimynos steigėjas ir jo sutuoktinis nuo šeimynos įregistravimo juridinių asmenų registre tampa šeimynos dalyviais. Šeimynos dalyviui yra taikomi tie patys reikalavimai kaip ir steigėjui.

G. Ilgūnienė (2009) atsižvelgdama į Skandinavijos patirtį teigia, kad „šeimynos turėtų būti rengiamos profesionaliam darbui su netekusiu tėvų globos vaiku ir jo šeima, todėl viena iš globėjams keliamų sąlygų yra turėti aukštąjį arba aukštesnįjį socialinį, pedagoginį, psichologinį ar medicininį išsilavinimą“ (Ilgūnienė, 2009, p. 57). Tačiau vis dėlto galime teigti, kad ne daugelis globėjų (rūpintojų) yra įgiję rekomenduoją išsilavinimą. Šeimynų dalyvių išsilavinimo lygis, kaip rodo Socialinių tyrimų instituto (2005) pateikti duomenys, dažnai yra gana žemas – trečdalis šeimynų dalyvių neturi netgi profesinio pasirengimo, o yra baigę vidurinę arba yra jos nebaigę. Todėl daugėja atvejų, kada šeimynos dalyviai dėl socialinių, pedagoginių ir psichologinių žinių bei patirties stokos negali padėti elgesio sutrikimų ar psichologinių problemų turintiems globojamiems (rūpinamiems) vaikams (Žin., 2007, Nr. 118-4817). Todėl siekiant efektyvios

globos (rūpybos) šeimynoje, globėjams (rūpintojams) yra siūloma ne tik specialistų pagalba, bet ir teikiamos informacijos, tobulinimosi ir mokymosi programos. Nuo 2007 m. Lietuvoje įgyvendinama bendra globėjų (rūpintojų) ir įvaikintojų programa. Taip tikimasi laiku suteikti globėjams (rūpintojams) ar įvaikinusioms šeimoms galimybę užkirsti kelią vaiko teisių pažeidimams ir jų nušalinimo nuo globos atvejams.

Apibendrinant teigtina, kad vaiko globa (rūpyba) šeimynoje yra viena iš alternatyvų būti globojamam natūraliomis gyvenimo sąlygomis. Šeimyna yra nepelno ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo. Šeimynoje gali būti globojami nuo šešių iki dvylikos vaikų su globėjų (rūpintojų) savais vaikais. Vaikų skaičius gali keistis tik dėl brolių ir seserų neišskirimo ir globojamų vaikų su negalia atvejais. Šeimynų dalyviai turi atitikti keliamus reikalavimus, kuriuos reglamentuoja teisės aktai.

3.2.2 Vaiko globa (rūpyba) institucinėje globoje

Vaiko globa (rūpyba) institucijoje organizuojama tais atvejais, kada nėra galimybės apgyvendinti vaiko šeimoje ar šeimynoje. Vaikų globa (rūpyba) institucinėje globoje organizuojama valstybinėse ir nevyriausybinėse globos institucijose. Vaikų globos įstaiga yra vadinami vaikų globos namai, specialieji vaikų auklėjimo ir globos namai, vaikų dienos centrai ir kiti juridiniai asmenys turintys teisę vykdyti vaikų globą (Šalaševičiūtė, 2005). Šiame darbe vaikų globos įstaiga yra vadinama vaikų globos namai.

Vaikų globos namai apibrėžiami kaip socialinės globos įstaiga, kurioje laikinai ar neterminuotam laiko tarpui apgyvendinami ir globojami (rūpinami) vaikai likę be tėvų globos. Globos įstaiga siekia užtikrinti globojamam (rūpinamam) vaikui globos (rūpybos), ugdymo, socialines paslaugas ir kitas jam tinkamas sąlygas saugiai augti, vystytis ir tobulėti bei tapti savarankiška asmenybe gebančia integruotis į visuomenę. Taip pat pagrindiniu uždaviniu yra laikoma vaiko teisių ir interesų užtikrinimas bei sudaryti vaikui šeimos aplinkai būdingas gyvenimo sąlygas (Žin., 2005, Nr. 33-1079).

Vaikai į globos institucijas patenka dėl įvairių priežasčių. Pagrindinėmis priežastimis yra įvardijamos: tėvų netekimas, dėl jų sunkios ligos, nedarnios šeimos, tėvų atsisakymo globoti vaiką, apribotų tėvystės teisių, nesirūpinimo vaiku, jo nepriežiūros ir kt. Lietuvoje 2011 metų pabaigoje globos įstaigose gyveno, kuriems nustatyta globa (rūpyba), 2305 vaikai (Globos įstaigose gyvenantys vaikai, kuriems nustatyta globa (rūpyba), metų pabaigoje. Požymiai: įstaigos tipas, statistiniai rodikliai, ir metai. Lietuvos statistikos departamentas, 2013). Vaikų globos namuose vaikai apgyvendinami nuo gimimo iki 18 metų. Auklėtiniams sulaukusiems 18 metų, jų

prašymu ir steigėjo sutikimu, išlaikymas globos namuose gali būti pratęstas iki tol kol pilnamečiai baigia bendrojo lavinimo mokyklą. Taip pat yra galimybė gyventi ir studijų metu. Tačiau ne vyresni kaip 24 metų globos įstaigos auklėtiniai gali būti apgyvendinami, tik tais atvejais kada jiems yra skiriamas išlaikymas, bet ne ilgiau kaip šešis mėnesius (Šalaševičiūtė, 2005).

Kita vertus K. Samašonok ir kt. (2006) pastebi, kad vaikai gyvendami globos įstaigose nutraukia emocinius ryšius su tėvais. Šie ryšiai yra laikomi svarbūs vaiko prierašumo bei saugumo jausmų, pasitikėjimo aplinkos formavimuisi. Taip pat pabrėžiama, kad gyvenimas atskirai nuo tėvų sukelia rimtas pasekmes, kaip socialinių įgūdžių raidos sulėtėjimas, o tai turi įtakos ryšiams su aplinka kokybei ir integracijos į visuomenę galimybių sumažėjimą.

G. Kvieskienės monografijoje „Socializacija ir vaiko gerovė“ (2003) pateikiamas pavyzdys apie globos įstaigos auklėtinio emocinę būklę ir jo bendravimą su tėvais, kurie yra įkalinimo įstaigoje:

„Ritą, kurios abu tėvai įkalinimo įstaigoje, būtų galima apibūdinti kaip užsidariusią (nenoriai pasakoja apie problemas šeimoje), greitai išsiveidžiančią, paklusnią. Broliukui stengiasi atstoti mamą (maudo jį ir t. t.). Mėgsta skaityti, piešti, noriai lanko papildomojo ugdymo būrelius ir renginius. Jau kuris laikas mergaitė susirašinėja su tėveliais, sėdinčiais kalėjime. Rita tiki, kad jiems iš ten sugrįžus visi vėl kartu gyvens. Žinodami, kokią svarbią vietą šių vaikų gyvenime užima biologiniai tėvai, globos namų darbuotojai stengiasi Ritai ir jos broliukui padėti (padeda rašyti laiškus, perka pašto ženklus ir pan.). Minėtų globos namų iniciatyva buvo suorganizuoti keli vaikų ir tėvų susitikimai, apie kuriuos Rita ilgai pasakojo“ (Kvieskienė, 2003, p. 186-187). Pastebima, iš pateikto pavyzdžio, kad vaikai globos namuose atsidūrė dėl to, kad biologiniai tėvai yra įkalinimo įstaigoje. Vaikai charakterizuojami psichologiškai pažeidžiami, tačiau įvardinami kaip gabūs vaikai. Globos įstaigos darbuotojai užtikrina vaiko teisę į šeimos ryšius, atsižvelgiant į vaiko interesus, padedant globotiniams rašyti laiškus, tarpininkaujant juos išsiunčiant bei organizuojant susitikimus su biologiniais tėvais.

Globos įstaiga, pateiktoje situacijoje, tampa tarpininke tarp vaiko ir suaugusiųjų. Todėl tampa labai svarbu, kad vaikų globos įstaiga globodama (rūpindama) vaiką sukurtų optimalias gyvenimo sąlygas ir nepažeistų reikšmingiausio vaiko globos principo – vaiko interesų pirmumo, o tai reiškia teisę augti ir bendrauti su biologiniais tėvais ir tuo pačiu būti apsaugotam nuo jam darančios žala veiksmų (Vitkauskas, 2010). Galime teigti, kad valstybės institucijos nustatydamos vaikui globą (rūpybą) turi siekti sugrąžinti vaiką biologiniams tėvams. Biologiniams tėvams grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, G. Kvieskienė (2003) siūlo, teikti psichologinę ir materialinę pagalbą bei sugrąžinti iš globos įstaigos į šeimą vaikus. Šeima turėtų būti stebima ir lankoma bei teikiamos socialinės paslaugos.

Tačiau pastebima tendencija, kad savivaldybėse, kurių teritorijoje yra valstybiniai globos namai vengia steigti savo globos namus, šeimynas ar apgyvendinti vaikus šeimoje, ieškoti globėjų (Socialinių tyrimų institutas, 2005). Apgyvendinti vaiką apskrities vaikų globos namuose tampa paprasčiau ir pigiau. Taip pat pastebima, kad savivaldybių administracijos nerodo iniciatyvos plėtoti globą šeimose ir šeimynose. Toks savivaldybių administracijų iniciatyvos nebuvimas suvokiamas, kaip finansinių problemų savivaldybės biudžete buvimu ir nepakankamas supratimas apie bendruomeninės globos svarbą vaiko gerovei užtikrinti (Socialinių tyrimų institutas, 2005).

Todėl galime numatyti, kad dažniausiai skubant apgyvendinti vaikus globos įstaigose yra pažeidžiamos vaiko teisės ir jų interesai. Remiantis G. Sagačio veikalė „Vaiko teisė į šeimos ryšius“ (2006) nagrinėjama *Olsson v. Sweden* (No 1) byla, kurioje teismas konstatavo trijų vaikų atskirimą nuo tėvų, apgyvendinant juos atskiruose globos namuose toli nuo biologinių tėvų ir brolių bei seserų. Toks Teismo sprendimas pažeidė vaiko globos (rūpybos) principus. Pirmiausia nebuvo atsižvelgta į vaiko geriausius interesus, į tai kas geriausia vaikui. Taip pat pažeidžiamas globos (rūpybos) principas, kuris deklaruoja brolių ir seserų neišskyrimą, išskyrus tuos atvejus, kai tai pažeidžia vaiko interesus. Pažeidžiant minėtą principą, pažeidžiamas JTGTK (8 str.) (Žin., 1996, Nr. 25-625), kuriame teigiama, kad vaiko ryšys su šeima tai yra jo teisė į identiškumą. Vaiko ryšys su broliais ir seserimis yra laikomas ne mažiau svarbesnis kaip ryšys su tėvais.

Panašūs atvejai yra fiksuojami *Eriksson v. Sweden* byloje (Sagatys, 2006), kurioje pareiškėjai, t. y. motina ir jos dukra įrodė, kad joms buvo draudžiama susitikinėti, kada vaikui buvo nustatyta neterminuota globa (rūpyba). Draudimas bendrauti ir susitikti pažeidė asmens teisę deklaruojamą Europos Žmogaus teisių konvencijos 8 str. (2010). Kaip jau minėtu pirmuoju atveju, pažeidžiamas vaiko globos (rūpybos) principas – vaiko interesų pirmumas. Taip pat pažeidžiama JTGTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 8 str., kuriame teigiama, kad vaikas turi teisę ne tik išsaugoti savo identiškumą, bet ir šeimos ryšius.

Margareta and Roger Andersson v. Sweden byloje (Sagatys, 2006), įrodinėjama, kad vaikui ir motinai draudimas bendrauti pažeidžia jų teises. Vaikui esančiam globos įstaigoje draudžiama bendrauti su motina telefonu, laiškais. Teismui nepavyko įrodyti, kad priimtas sprendimas draudžiantis bendrauti vaikui ir motinai nepažeidžia ne tik vaiko teises ir jo interesus, bet ir motinos teisių. Šiuo atveju pirmiausia pažeidžiamas vaiko globos (rūpybos) principas – vaiko interesų pirmumas, vaiko teisė į identiškumą (JTGTK 8 str.) ir teisė į šeimos gyvenimo gerbimą deklaruojamą Europos Žmogaus teisių konvencijos 8 str.

Aptarti atvejai įrodo, kad įgyvendinant vaiko globą (rūpybą) institucinėje globoje ne visada atsižvelgiama į vaiko teises ir interesus bei jo ryšių su šeima išsaugojimą. Todėl valstybės institucijos, kurios organizuoja vaiko globą (rūpybą) institucinėje globoje turėtų atsižvelgti į vaiko

teises ir interesus bei į šeimos ryšių išsaugojimą ir įgyvendinimą. Taip pat turėtų būti siekiama sugrąžinti vaiką į šeimą.

Apibendrinant teigtina, kad vaiko globa (rūpyba) institucinėje globoje organizuojama tais atvejais, kada nėra galimybės apgyvendinti vaiko šeimoje ar šeimynoje. Vaikų globos namai yra socialinės globos įstaiga, kurioje siekiama užtikrinti globojamam (rūpinamam) vaikui globos (rūpybos), ugdymo, socialines paslaugas ir kitas jam tinkamas sąlygas saugiai augti, vystytis ir tobulėti bei tapti savarankiška asmenybe gebančia integruotis į visuomenę. Įgyvendinant vaiko globą (rūpybą) institucinėje globoje ne visada atsižvelgiama į vaiko teises ir interesus bei jo ryšių su šeima išsaugojimą.

4. VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS ĮGYVENDINIMO INSTITUCINĖJE GLOBOJE GALIMYBĖS

4.1 Tyrimo metodika

Vaiko teisės į šeimos ryšius tiriama naudojant kokybinio tyrimo tipą, leidžiantį atskleisti šios teisės įgyvendinimo galimybes institucinėje globoje. Kadangi kokybinių tyrimų metodai yra lankstūs dėl interpretacijos galimybes, orientuoti į procesą priešingai nei kiekybinio tyrimo metodai – į išvadą. Taip pat kokybinių tyrimų metodai „atkreipia dėmesį į situacijos ir elgesio ryšį, kuris daro didžiausią įtaką patirties formavimui“ (Kardelis, 2002, p. 273). Kokybiniai tyrimų metodai, kuriais vadovaujantis renkami duomenys, dažniausiai, anot B. Bitino, yra „stebėjimas, žodinės istorijos, biografijos, vaizdo medžiaga, dienoraščių ir asmeninių dokumentų analizė, įvairūs neformalizuoti interviu, grupinės diskusijos ir kt.“ (2008, p. 4).

Tyrimas, vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas institucinėje globoje galimybes, paremtas kokybinio tyrimo metodu: formalizuotu individualiuoju kryptingu (struktūruotu) interviu.

Apibrėžiant interviu metodą, remiantis metodologine literatūra, dažniausiai skiriami du interviu tipai t. y. neformalizuotieji (nestruktūruotieji) ir formalizuotieji (struktūruotieji). Neformalizuotieji interviu orientuoti į situaciją bei išsikeltus tikslus, bet ne iš anksto numatytus respondentui klausimus. Taikant formalizuotąjį interviu, tyrėjas iš anksto numato klausimus, kurie yra griežtai struktūruoti (Bitinas, 2008). Taip pat interviu yra tipologizuojamas ir pagal informantų skaičių: individualusis, diadų bei grupinis interviu. Individualusis interviu yra skaidomas į tris tipus: neformalųjį, kryptingąjį bei standartizuotąjį atvirą. Tiriant vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybes, remiamasi individualiuoju kryptinguoju (struktūruotuoju) interviu, kurio metu pateikiama respondentui ne tik iš anksto suformuota tema bei problema, kurio metu nesivadovaujama griežtu klausimų eiliškumu, bet pateikiami ir papildomi klausimai, kurie teikia galimybę įgyti daugiau informacijos apie tiriamą objektą (Bitinas, 2008).

Informantų imtį sudaro 14 informantų. Anot B. Bitino (2008), informantų imtį gali sudaryti tiek informantų, kol yra pasisotinama informacija, t. y. informacija yra renkama tol kol ji pradeda kartotis. Siekiant išsiaiškinti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybes apklausiami iš skirtingų globos įstaigų informantai, t. y. Ignalinos rajono Naujojo Daugėlišio vaikų globos namų ir Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centro. Informantai yra atrenkami vadovaujantis tikslinės atrankos kriterijais (Valackienė, 2005).

Todėl interviu informantais pasirinkti įstaigose dirbantys socialiniai darbuotojai, kurie gali pateikti reikiamą tyrimui informaciją.

Rengiant instrumentą – klausimus informantams – laikomasi atitinkamų reikalavimų. Pirmiausia, ruošiant klausimus siekiant gauti reikiamos informacijos klausimai formuluojami taip, kad informantai negalėtų į juos atsakyti vienu žodžiu ir nenumatytu kokio atsakymo tikimasi. Klausimai ruošiami remiantis darbo uždaviniais, kurie analizuojami magistro darbo teorinėje dalyje ir orientuoti į tyrimo tikslą – išnagrinėti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą institucinėje globoje. Siekiant šio tikslo, užduodamuose klausimuose numatytos keturios klausimų grupės, kurios detalizuoja kaip yra įgyvendinamos vaiko teisės į šeimos ryšius institucinėje globoje:

1. Vaiko teisės bendrauti su biologiniais tėvais įgyvendinimas.
2. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas.
3. Vaiko geriausių interesų įgyvendinimas.
4. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas grąžinant į šeimą.

Siekiant išsiaiškinti kaip yra užtikrinama globos įstaigoje vaiko teisės bendrauti su biologiniais tėvais įgyvendinimas, informantams užduodami trys klausimai: 1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje? 2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje? 3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Siekiant išanalizuoti kaip yra užtikrinama globos įstaigoje vaiko teisė į šeimos ryšius įgyvendinimas, informantams užduodami trys klausimai: 1. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi? 2. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje? 3. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Siekiant išnagrinėti kaip užtikrinami vaiko geriausių interesų įgyvendinimas institucinėje globoje užtikrinant vaiko teises į šeimos ryšius, informantams užduodami keturi klausimai: 1. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis? 2. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu? 3. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu? 4. Kokios yra sudarytos sąlygos

globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Siekiant išsiaiškinti kaip vaiko globos įstaigoje užtikrinamos vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas grąžinant jį į šeimą, informantams užduodami keturi klausimai: 1. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos? 2. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos? 3. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos? 4. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Prieš atliekant interviu su globos institucijos specialistais, su kiekvienu informantu atskirai buvo aptariamas interviu laikas ir vieta. Specialistai informuojami apie magistro darbo tyrimo temą, jo tikslą ir siekiamus uždavinius bei tyrimo svarbą. Informantai informuoti, kad jie turi teisę atsisakyti dalyvauti tyrime. Tyrimo metu informantams yra užtikrinamas konfidencialumas, kad gauti duomenys interviu metu bus panaudoti magistro darbo metu ir informantai nebus įvardijami vardais ar pavardėmis, o bus užkoduoti raide „I“ – žyminčia informanto atsakymą ir skaičiumi nuo 1 iki 14, kurie žymi informanto skaičių. Interviu metu buvo atsižvelgta į B. Bitino (2008) akcentuojamus interviu metu taikomus etinius principus: geranoriškumą, kuriuo siekiama atliekant interviu atsižvelgti į žmogaus sveikatą ir savijautą, laisvanoriškumą – informantas tyrime dalyvauja nieko neverčiamas ir laisvai apsisprendęs, pagarbą asmens orumui, šiuo principu siekiama neužduoti klausimų, kurie žemintų jo orumą, teisę į privatumą – interviu metu nėra užduodami klausimai susieti su informanto asmeniniais reikalais.

Tyrimas atliktas 2014 m. sausio mėn. Tyrimas atliktas dvejose vietose, t. y. Ignalinos rajono Naujojo Daugėlišio vaikų globos namuose ir Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centre. Globos įstaigų specialistai buvo apklausiami individualiai darbo kabinete. Interviu trukmė truko, priklausomai nuo informantų charakterio, kalbėjimo stiliaus, daromų pertraukų. Tačiau vidutiniškai interviu kiekvienam asmeniui apklausti užtruko apie 1 valandą.

Atlikus interviu, gauta informacija parengiama analizei, ji transkribuojama iš garso įrašo ir analizuojama taikant content analizės metodą. Anot I. Luobikinės (2010), gauta informacija grupuojama pagal kategorijas, kurios apibendrina dar bendresnes kategorijas.

4.2 Tyrimo duomenų analizė

Magistro darbe svarbu atskleisti kokios yra galimybės įgyvendinti vaiko teisės į šeimos ryšius institucinėje globoje. Todėl tyrimo metu buvo siekiama pirmiausia, išsiaiškinti kaip yra

Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos namuose įgyvendinama vaiko teisė bendrauti su biologiniais tėvais ir artimaisiais.

2. Lentelė. Vaiko teisės bendrauti su biologiniais tėvais ir artimaisiais įgyvendinimas.

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Susitikimai globos įstaigoje	Susitikimai su biologiniais tėvais	<ul style="list-style-type: none"> - Tėvai gali lankyti vaikus, jiems yra sudaromos sąlygos bendrauti su vaikais svečių kambaryje [I1]; - Biologiniai tėvai su vaikais gali bendrauti kambariuose, yra svečių kambarys [I2]; - Centro patalpose yra skirtas svečių kambarys, kuriame tėvai gali bendrauti su savo vaikais, bei pasilikti pernakt [I4].
	Susitikimai su broliais, seserimis ir giminaičiais	<ul style="list-style-type: none"> - Broliai, seserys gali lankytis mūsų įstaigoje, kartu bendrauti, praleisti laisvalaikį. Yra svečių kambarys, kuriame apsistoja atvykę svečiai, yra sudarytos sąlygos pasilikti nakvoti [I1]; - Gali atvykti į Centrą aplankyti brolių ir seserį. Yra galimybė likti nakvoti [I3]; - Su broliais ir seserimis vaikai bendrauja centre esančiame svečių kambaryje, centro teritorijoje. Pagal pageidavimą svečiai gali pernaktoti centre, esančiame svečių kambaryje [I4]; - Broliai ir seserys, kaip ir tėvai gali laisvai bendrauti centre svečių kambaryje, centro teritorijoje, išeiti pasivaikščioti [I8]; - Broliai ir seserys su įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi gali bendrauti telefonu, internetu, taip pat gali atvykti į globos namus aplankyti [I11].

Susitikimai artimųjų namuose	Vaiko išleidimas laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus	<ul style="list-style-type: none"> - <...> susitvarkius tam tikrus dokumentus (biologiniai tėvai (aut. pastaba)) gali pasiimti savaitgaliui, švenčių dienoms, atostogoms [I3]; - <...> įvertinus aplinkybes šeimoje, vaikai išleidžiami pasisvečiuoti [I6].
	Vaiko išleidimas laikinai svečiuotis pas brolius, seseris	<ul style="list-style-type: none"> - Jeigu brolis ar sesuo pilnamečiai jie gali savo brolių ar sesė pagal prašymą ir turint sveikatos pažymą, paimti pasisvečiuoti pas save namo [I5]; - Kai kurie suaugę broliai ar seserys pasiima svečiuotis savaitgaliui [I9]; - Gyvenantys savarankiškai gali globotinį pasiimti savaitgaliams, atostogoms [I10]; - Gyvenantys savarankiškai broliai, seserys gali globotinį pasiimti į savo šeimą išvežinėms, atostogoms [I11].
	Vaiko išleidimas laikinai svečiuotis pas giminaičius	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikai išleidžiami svečiuotis pas giminaičius pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo patvirtintą tvarką [I3]; - Taip pat kaip ir broliams bei seserims [I5].

Kaip matyti iš 2 –oje lentelėje pateiktų informantų teiginių, vaiko teisė bendrauti su biologiniais tėvais ir artimaisiais įgyvendinama organizuojant susitikimus su biologiniais tėvais ir artimaisiais globos įstaigoje bei organizuojant susitikimus biologinių tėvų ir artimųjų namuose.

Pirmiausia, informantai nurodo, kad biologinių tėvų susitikimai su vaikais globos institucijoje yra organizuojami dažniausiai numatytame kambaryje, kuris vadinamas svečių kambariu ar vaikų kambariuose bei kitose įstaigos patalpose. Globos įstaigos vidaus darbo tvarkos apraše nėra nurodyta konkrečiai biologinių tėvų susitikimų organizavimas įstaigoje, bet įvardijama apskritai lankytojais, neišskiriant ar tai biologiniai tėvai, broliai, seserys ar kiti giminaičiai. Globos institucija yra įpareigota būti pasiruošusiai priimti globotinių lankytojus. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas globos įstaigoje, remiantis globos įstaigos vidaus darbo tvarkos aprašu, nėra konkrečiai įvardijamas kaip įgyvendinimas šios teisės įstaigoje.

Tačiau interviu metu informantų pateikti teiginiai rodo, kad globos įstaiga remdamasi vidaus darbo tvarkos taisyklėmis sudaro sąlygas ir įgyvendina globotinių teisę į šeimos ryšius ir tuo tarpu vaiko teisę bendrauti su biologiniais tėvais globos institucijoje ir už jos ribų. Informantai

konkrečiai nurodo, kad biologiniai tėvai gali lankyti vaikus globos įstaigoje ir bendrauti su vaikais globos institucijoje, jos teritorijos priegose bei už jos ribų. Šiuo požiūriu informantų teiginiai patvirtina magistro darbe akcentuotą vaiko teisės bendrauti su biologiniais tėvais įgyvendinimo būtinumą. Kadangi vaiko teisė bendrauti su biologiniais tėvais yra reikšminga teisė lemianti vaiko socialinius psichologinius ir teisinius veiksnius.

Siekiant ištirti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą institucinėje globoje, tyrimo instrumente sąmoningai informantų klausama apie brolių, seserų ir kitų giminaičių bendravimą su globos įstaigos globotiniu, kad šeimos ryšiai informantų nebūtų suvokiami kaip globotinių bendravimas tik su biologiniais tėvais. Informantų pateikti duomenys aiškiai rodo, kad brolių ir seserų bendravimas su globos įstaigoje gyvenančiais broliais ar seserimis vyksta.

Pastebima, kad globos įstaigoje susitikimai organizuojami vadovaujantis įstaigos vidaus darbo tvarkos aprašu (Naujojo Daugėlišio vaikų globos namų vidaus darbo tvarkos taisyklės, 2014; Ignalinos rajono savivaldybės taryba 2009 m. balandžio 23 d. Nr. T-490 sprendimas, 2014). Todėl, kaip rodo informantų pateikti teiginiai, bendravimas ir susitikimai brolių, seserų ir kitų giminaičių su globos įstaigos auklėtiniais vyksta tokiomis pat sąlygomis kaip ir biologinių tėvų susitikimai. Tačiau išvelgiamas esminis skirtumas tarp biologinių tėvų ir brolių, seserų bei kitų giminaičių susitikimų, tai, kad biologinių tėvų susitikimai gali būti ribojami dėl tėvų valdžios apribojimo neterminuotai, kada yra susitikimas ir bendravimas globos įstaigoje stebimas socialinių darbuotojų. Informantų pateikti duomenys akcentuoja magistro darbo teorinėje dalyje analizuojamą šeimos ryšių svarbą ir patvirtina, kad ryšys ne tik tarp globos įstaigos globotinio ir jo biologinių tėvų yra reikšmingas, bet ir brolių, seserų ir kitų artimųjų ryšys, kuris padeda identifikuoti savo tapatybę.

Įgyvendinant vaiko teisę į šeimos ryšius institucinėje globoje, vadovujamasi vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašu (Žin. 2012, Nr. 1-17). Šiuo aprašu vadovujamasi tuomet, kada biologiniai tėvai, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, siekia pasiimti vaikus pasisvečiuoti jų šeimos namuose savaitgaliams, vaikų atostogų metu, švenčių dienomis. Pastebima, kad globos įstaiga priimdama sprendimą išleisti vaikus pasisvečiuoti laikosi vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos apraše deklaruojamomis sąlygomis, kuriose yra nurodomi visi reikiami dokumentai, kuriuos norintieji pasiimti vaiką laikinai pasisvečiuoti turi pristatyti į nurodytą įstaigą. Informantų pateikti teiginiai rodo, kad tik susitvarkius visus reikiamus dokumentus, globotiniai yra išleidžiami. Vadovaujantis vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašu, siekiama įgyvendinti vaiko teisę bendrauti su biologiniais tėvais, globotinius išleidžiant laikinai pasisvečiuoti. Pastebima, kad taip yra užtikrinama ne tik vaiko teisė bendrauti su biologiniais tėvais, bet ir magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojamą vaiko teisę į šeimos ryšius.

Globos įstaigoje, kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, broliams ir seserims norintiems aplankyti brolį ar seserį gyvenantį globos namuose taikomos tos pačios vaiko išleidimo laikinai svečiuotis sąlygos, kurios taikomos ir biologiniams tėvams, išskyrus tuos atvejus, kada biologiniams tėvams, tėvų valdžia yra apribota neterminuotai. Tada biologiniai tėvai negali pasiimti vaiko laikinai pasisvečiuoti. Tai yra pagrindinis vaiko išleidimo laikinai svečiuotis skirtumas, kuris pastebimas organizuojant biologinių tėvų ir brolių, seserų bei kitų giminaičių susitikimus su globos įstaigos auklėtiniu. Iš informantų pateiktų teiginių, pastebima, kad vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas yra suvokiamas plačiąja prasme. Informantai pateikdami informaciją apie vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarką, kuri taikoma ir broliams, seserims bei kitiems artimiesiems, konstatuoja, kad globos įstaiga sudarydama sąlygas globotiniį pasiimti laikinai svečiuotis įgyvendina vaiko teisę į šeimos ryšius. Šiuo požiūriu patvirtinama magistro darbe akcentuojama mintis, kad vaiko teisė į šeimos ryšius, tai vaiko viena iš tapatybės elementų, kurie padeda identifikuoti vaiką.

Apibendrinat teigtina, kad informantai laiko vaiko teisę bendrauti su biologiniais tėvais, artimiesiems institucinėje globoje įgyvendinamą. Ši teisė įgyvendinama organizuojant susitikimus globos įstaigoje ir biologinių tėvų ir artimųjų namuose.

Išsiaiškinus kokių pobūdžiu yra įgyvendinamos vaiko teisės į šeimos ryšius, tyrimo metu buvo aktualu ištirti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimui taikomas priemones.

3. Lentelė. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimui taikomos priemonės.

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Taikomos priemonės	Teikiamas transportas vaikui vykti pas artimuosius	- <i>Vaikams pageidaujant, jie yra nuvežami trumpam pasisvečiuoti brolio ar sesers namuose [11];</i> - <i>Esant galimybei nuvežami pas brolius ir seseris [13];</i> - <i>Globotiniai gali <...> prašyti administracijos, kad juos nuvežtų aplankyti artimųjų [110];</i>
	Teikiamas transportas artimiesiems vykti pas vaikus	- <i><...> Kadangi gyvename toli nuo rajono centro, yra pranešama tėvams, kad bus įstaigos transportas ir jie galės nemokamai atvažiuoti pas vaikus [11].</i>
	Kvietimai	- <i>Giminaičiai yra pakviečiami į centre organizuojamas šventes, kur galima laisvai bendrauti, žaisti [14];</i>

	<p>- <...> Švenčiant Kalėdas, Naujus metus, Velykas ir pan. tėvai kviečiami atvykti ir dalyvauti šventėje [15];</p> <p>- Jei giminaičiai nelanko vaiko, yra susisiekiama su jais ir pakviečiama atvykti į svečius, ar paimti vaiką laikinai svečiuotis pas save į namus, aiškinama vaikų paėmimo svečiuotis tvarka [11];</p> <p>- Kviečiami atvykti į vaiko gimtadienį, kartu švęsti, netgi gali kartu gaminti maistą [13];</p> <p>- Vykstant šventėms siunčiame kvietimus tėvams, giminaičiams, su kuriais vaikas labiau bendravo, seneliams. Tenka paskambinti ir paprašyti, kad atvyktų [15].</p>
<p>Bendradarbiavimas su seniūnijomis</p>	<p>- Vyksta bendradarbiavimas su seniūnija [110];</p> <p>- Vyksta bendradarbiavimas su vaiko seniūnijos socialiniais darbuotojais bei darbuotojais tų seniūnijų, kur gyvena tėvai (jei žinoma jų gyvenamoji vieta). Kartais seniūnijų darbuotojai atveža tėvus į globos namus aplankyti vaikų arba globos namai muveža vaikus pas tėvus [111];</p> <p>- Bendraujama su seniūnijos, iš kurios atvyko vaikas, socialiniais darbuotojais. Jų pagalba kartais atsiranda artimieji, kurie pradeda bendrauti su vaiku [112].</p>

3 -oje lentelėje pateiktuose informantų teiginiuose pastebima, kad įgyvendinat vaiko teisę į šeimos ryšius, taikomos tam tikros priemonės. Šiomis priemonėmis siekiama įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius institucinėje globoje.

Įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius institucinėje globoje, kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, vadovaujamosi JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625). Pirmiausia, informantai nurodo, kad globos įstaiga priimdama, bet kokį sprendimą susietą su globos įstaigos globotiniu vadovaujasi ne tik darbo tvarkos aprašu, bet ir atsižvelgia į vaiko interesus, kurių užtikrinimą deklaruoja JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 3 str. Remiantis šiuo straipsniu, informantų pateikti

teiginiai rodo, kad globos įstaiga ne tik vadovaujasi JTVTK, bet ir įgyvendina joje deklaruojamus siekius, kaip rodo, interviu metu išsiaiškinta informacija, kad globos įstaiga, globotinių pageidavimu, yra nuvežami į brolių, seserų ar kitų giminaičių gyvenamąją vietą, kur globotiniai bendrauja su artimaisiais. Apsilankymas, kaip pažymi informantai, užtrunka trumpai. Taip pat globos institucija organizuoja transportą ir globotinių artimiesiems atvykti aplankyti vaikų. Šiuo požiūriu akcentuojama mintis, kad globos įstaiga yra suinteresuota, jog globotiniai palaikytų ryšį su broliais, seserimis ir kitais artimais giminaičiais.

Pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, kad siekiant išlaikyti šeimos ryšį, globos įstaiga sudaro globotiniams savo iniciatyva organizuoti susitikimus ir bendrauti su artimaisiais kviečiant juos dalyvauti globos įstaigos renginiuose. Informantai pažymi, kad biologiniai tėvai yra kviečiami į įvairius institucijoje organizuojamus renginius. Šie įvardinti aspektai nurodo, kad globos įstaiga remiasi JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 8 str., kuris deklaruoja vaiko tapatybės išsaugojimą ir patvirtina magistro darbo teorinėje dalyje akcentuotą mintį, kad vaikas turi teisę ne tik išsaugoti savo identiškumą, bet ir šeimos ryšius. Vaikui netekus savo identiškumo, JTVTK valstybės dalyvės suteikia jam paramą ir apsaugą siekiant atstatyti identiškumą (Hodgkin, 2002). Kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, globos įstaiga savo iniciatyva kviečia artimuosius aplankyti vaikus, esančius globos įstaigoje, aiškinamos vaiko laikino svečiavimosi sąlygos, siunčiami sveikinimai, kvietimai dalyvauti renginiuose, organizuojamas nemokamas įstaigos transportas. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad globos įstaiga sudaro sąlygas globotiniams švęsti savo gimtadienius ir globos institucija savo iniciatyva kviečia globotinio artimuosius kartu su vaiku dalyvauti organizuojamoje individualioje šventėje. Tokia globos įstaigos iniciatyva vertinama, kaip viena iš priemonių įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius.

Antrąją priemonę laikoma, globos įstaigos bendradarbiavimas su seniūnijomis, iš kurių yra atvykę globotiniai, ir jų socialiniais darbuotojais. Taip pat ir su seniūnijomis, kuriose gyvena globotinių biologiniai tėvai. Informantų pateikti teiginiai rodo, kad tokiu būdu siekiama ne tik stebėti biologinius tėvus, bet ir surasti globotinio artimuosius, kurie bendrautų su vaiku esančiu globos įstaigoje. Pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, kad globos institucija globotinio artimųjų ieško savo iniciatyva. Todėl bendradarbiavimas su seniūnijomis išlieka viena iš priemonių kaip įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius. Šiuo požiūriu patvirtinama magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojama mintis, kad vaiko ryšys su šeima yra jo teisė į identiškumą.

Apibendrinat teigtina, kad vaiko teisės į šeimos ryšius globos įstaigoje yra įgyvendinamos remiantis taikomomis priemonėmis. Globos įstaigoje teikiant transportą globotiniams ar jų artimiesiems sudaromos sąlygos bendrauti ir palaikyti glaudų ryšį kviečiant juos dalyvauti globos

įstaigos renginiuose ir vaiko individualiose šventėse. Vaiko teisę į šeimos ryšius įgyvendinamos bendradarbiaujant su seniūnijomis ieškant globotinio artimųjų.

Ištyrus vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo taikomas priemones Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose, tyrimo metu buvo aktualu išsiaiškinti, kaip yra įgyvendinamos vaiko teisės į šeimos ryšius vadovaujantis teisės aktų nuostatomis.

4. Lentelė. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas vadovaujantis teisės aktų nuostatomis.

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Vadovujamasi JTVTK nuostatomis	Vaiko geriausi interesai	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vaikui paprašius, yra duodamas vokas su markute, pamokomas kaip teisingai užrašyti adresą, kur nunešti išsiųsti [11];</i> - <i>Jie (aut. pastaba – vaikai) nuvežami pas tėvus ir bendrauja su mokytojų priežiūra. Tuomet vėl yra atvežami į centrą [17];</i> - <i><...> vaikui paprašius leidžiama paskambinti [16];</i> - <i>Jei vaikas pats to nori ir jei neprieštaruoja jo interesams, biologiniai tėvai gali susitikti su vaikais tam tikromis valandomis, t. y. lankymo laiku [112].</i>
	Pagarba vaiko pažiūroms	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Visada yra išklausomi vaikai, jų norai. Vaikams pageidavus, jie yra nuvežami pas tėvus, seseris, brolius, gimines [13];</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Yra atsižvelgiama į vaiko poreikį bendrauti su biologine šeima [11];</i> - <i>- Vaikui pageidaujant pamatyti tėvus ar giminaičius, vaikai būna nuvežami pas tėvus ar seseris. Ten jie bendrauja, prižiūrimi socialinių darbuotojų, vėliau sugrįžta į centrą [15];</i> - <i>Vaikui pareiškus norą, bet kada suteikiama galimybė paskambinti [16];</i> - <i>Vaikui pageidaujant, jis yra nuvežamas į namus ir, darbuotojų prižiūrimas, gali pasisvečiuoti keletą valandų</i>

		[11].
	Užtikrinamas vaiko saugumas	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jei pastebima, kad bendravimas vaiką liūdina ar sukelia pyktį bei kitas neigiamas emocijas, Centro darbuotojai paprašo giminaičius neliūdinti vaikų [11];</i> - <i><...> kai buvo paliktas telefonas penkiamečiui, paprašėme, kad pasiimtų, nes dar per anksti“ [16].</i> - <i>Tėvams, kuriems neterminuotai apribotos teisės į vaiką, vaikas leidžiamas tik aplankyti [112];</i> - <i>Tėvai negali pasiimti vaikų, nes vaikams nustatyta nuolatinė globa [110];</i> - <i>Pas mus gyvenantiems šiuo metu globotiniams yra nustatyta nuolatinė globa, todėl tėvai negali pasiimti vaikų [111];</i> - <i>Globotiniams yra nustatyta nuolatinė globa, todėl tėvai neturi sąlygų pasiimti vaiko [114];</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Tėvų (aut. pastaba – kurių apribota tėvų valdžia neterminuotai) bendravimą su vaikais prižiūri įstaigos socialiniai darbuotojai [11];</i> - <i>Jeigu atvyksta neblaivūs tai su vaiku neleidžiama bendrauti ar net pasimatyti. O jei triukšmauja tai yra paprašomi palikti centro teritoriją [15];</i> - <i>Neblaivūs neįleidžiami, agresyvūs išprašomi [19];</i> - <i>Neblaivūs tėvai yra neįleidžiami, o agresyvūs išprašomi [110];</i> - <i>Neblaivūs lankytojai į globos namus neįleidžiami, besielgiantys agresyviai išprašomi iš globos namų [111];</i> - <i>Neįleidžiami į vaikų globos namus arba paprašoma išeiti iš globos namų. Vaikas apsaugomas nuo sukeliama neigiamų emocijų [112];</i> - <i>Yra lankymo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis organizuojami susitikimai [110];</i> - <i>Globos namuose yra patvirtintas globotinių, gyvenančių</i>

		<p><i>vaikų globos namuose, lankymo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis ir organizuojami susitikimai [111];</i></p> <p><i>- Lankytojams yra nustatytas lankymo laikas, atsižvelgiant į globos namų dienotvarkę. Norintiems aplankyti ne lankymo laiku, reikia iš anksto tai suderinti su administracija [113].</i></p>
--	--	--

Kaip matyti iš 4 –tos lentelės, informantų pateiktų teiginių, globos įstaigoje yra įgyvendinamos JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) nuostatos, kuriomis vadovaujantis įgyvendinami vaiko geriausi interesai. Pirmiausia, informantų atsakymuose, pastebima, kad vaiko geriausių interesų įgyvendinimas grindžiamas JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 3 str., kuriame reikalaujama sprendžiant bet kokį klausimą susietą su vaiku, atsižvelgti į tai, kas geriausia vaikui.

Įgyvendinat globos įstaigoje vaiko teisę bendrauti su biologiniais tėvais, informantai nurodo, kad remiamasi ne tik globos institucijos vidaus darbo tvarkos taisyklėmis, bet ir tarptautine JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625). Įgyvendinat vaiko teisę bendrauti su tėvais globos įstaigoje remiamasi trimis JTVTK straipsniais, t. y. 3 str., 8 str. ir 19 str. Informantai nurodo, kad globos įstaigoje yra pirmiausia atsižvelgiama į vaiko nuomonę, jo poreikius, interesus. JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 3 str. reikalauja atsižvelgti į tai, kas geriausia vaikui ir pabrėžia, kad sprendžiant bet kokį klausimą susietą su vaiku būtina atsižvelgti į vaiko interesus. Kaip rodo informantų teiginiai, globos įstaiga atsižvelgia į vaiko interesus ir jo poreikį bendrauti su biologine šeima bei atkreipiamas dėmesys ar bendravimas nepažeidžia vaiko interesų. Informantų atsakymai patvirtina magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojamą vaiko teisę bendrauti su biologiniais tėvais, jeigu tai nepažeidžia vaiko geriausių interesų. Šis nagrinėjamas aspektas patvirtina, kad globos įstaigoje vaiko teisės bendrauti su biologiniais tėvais yra įgyvendinamos, atsižvelgus į vaiko geriausius interesus. Pastebima, kad globos įstaigoje, remiantis informantų pateiktais teiginiais, savo iniciatyva informuojami globotinių biologiniai tėvai dėl galimybės atvykti aplankyti vaikų globos institucijoje, globos įstaigos transportu.

Informantų pateikti teiginiai rodo, kad globos įstaiga organizuodama globotinių ir jų biologinių tėvų, kuriems apribota tėvų valdžia neterminuotai, susitikimus organizuoja remdamasi JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 19 str., kuriame reglamentuojama vaiko teisė būti apsaugotam nuo visų rūšių smurto. Pastebima, kad susitikimai globos įstaigoje įvyksta dalyvaujant globos įstaigos darbuotojui. Toks globos įstaigos sprendimas rodo, kad tėvams, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, sudarytos ribotos susitikimų sąlygos, lyginant su biologinių tėvų, kurių

tėvų valdžia apribota laikinai. Tačiau globotinių susitikimai globos įstaigoje su biologiniais tėvais, nepaisant jų statuso, yra organizuojami. Globos įstaiga būdama teisėta vaiko atstovė, tuo atveju kada yra apribota tėvų valdžia neterminuotai ir laikinai, organizuodama globotinių ir biologinių tėvų susitikimus imasi visų reikiamų saugumo priemonių, kad apsaugotų vaiką nuo visų veiksnių darančių jam žalą. Šiuo požiūriu informantų pateikti teiginiai patvirtina magistro darbe akcentuojamą mintį, kad įgyvendinat vaiko globą institucijoje būtina siekti ne tik apsaugoti vaiką, bet ir užtikrinti vaiko bendravimą su biologiniais tėvais ir siekti sugrąžinti vaiką į šeimą.

Taip pat pastebima, kad globos įstaigoje, remiantis informantų pateiktais teiginiais, neblaivūs ar agresyviai nusiteikę globotinių biologiniai tėvai, į globos įstaigą nėra įleidžiami ir susitikimai su vaikais nėra organizuojami, nepaisant to ar tėvų valdžia yra apribota laikinai ar neterminuotai. Šioje situacijoje, kaip nurodo informantai, siekiama apsaugoti globos įstaigos globotinius. Remiantis šiuo požiūriu magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojama mintis, kad būtina įgyvendinat vaiko globą (rūpybą) atsižvelgti ir į vaiko globos principus, kurie užtikrina vaiko globą (rūpybą) yra patvirtinama šioje empirinėje dalyje, kada atsižvelgiama ne tik į vaiko globos (rūpybos) principus, teises, bet ir jo geriausius interesus.

Informantai taip pat nurodo, kad biologiniams tėvams, kuriems tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais globos institucijoje organizuojami pagal institucijos vidaus darbo tvarkos taisyklės, kuriose nurodoma globos institucijos lankytojų lankymo tvarka (Naujojo Daugėlišio vaikų globos namų vidaus darbo tvarkos taisyklės, 2014; Ignalinos rajono savivaldybės taryba 2009 m. balandžio 23 d. Nr. T-490 sprendimas, 2014). Globos namų lankytojai priimami iš anksto suderinus su institucijos administracija dėl apsilankymo globos namuose ir apsilankymas suderinamas su globos įstaigos sudaryta dienotvarke. Lankytojų atvykimo ir išvykimo laikas žymimas personalo kambaryje esamame žurnale. Žurnalą žymi budintis globos namų darbuotojas (Naujojo Daugėlišio vaikų globos namų vidaus darbo tvarkos taisyklės, 2014). Globos įstaiga vadovaudamasi vidaus darbo tvarkos aprašu privalo vykdyti jame nurodytas taisyklės, tame tarpe ir organizuoti biologinių tėvų susitikimus su vaikais. Vadovaujantis globos įstaigos numatytomis vidaus darbo taisyklėmis siekiama užtikrinti vaiko saugumą, kuris deklaruojamas JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 19 str.

Pastebima, iš pateiktų informantų teiginių, kad įgyvendinant vaiko interesus yra atsižvelgiama į vaiko nuomonę, kuri yra gerbiama JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 12 str., kuriame konstatuojama pagarba vaiko pažiūroms, atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandumą. Taip pat pastebima, iš informantų atsakymų, kad globos institucijos auklėtiniams yra sudarytos sąlygos pasikviesti artimuosius į globos įstaigą. Kviesti artimuosius nėra draudžiama. Globos institucija, atsižvelgdama į vaiko norą susitikti su artimaisiais ir jam pageidaujant juos aplankyti,

organizuojamas globos įstaigos transportas nuvykti pas biologinius tėvus ar brolius, seseris bei pas kitus artimus giminaičius. Informantai pažymi, kad globos įstaigos globotiniai lankydami pas artimuosius yra prižiūrimi socialinių darbuotojų. Vaiko apsauga ir jo interesai yra įgyvendinami ir globotiniams bendraujant internetinėje erdvėje su artimaisiais, kada yra prižiūrimi globos įstaigos socialinių darbuotojų, kurie pastebėjus, kad bendravimas liūdina vaikus ar sukelia neigiamas emocijas, privalo įsiterpti į pokalbį ir jį arba nutraukti arba paprašyti giminaičių globotinių neliūdinti. Toks globos įstaigos darbuotojų elgesys vertinamas, kaip vaiko teisių užtikrinimo viena iš priemonių. Kaip informantai nurodo, globos institucija atkreipia dėmesį ne tik į globotinių internetinius pokalbius, kurie sukelia neigiamas emocijas, bet ir globotinių naudojimąsi mobiliuoju telefonu, kurį, kaip pastebima iš pateiktų informantų teiginių, nuperka biologiniai tėvai ar kiti globotinio artimieji. Globos įstaiga įvertina vaiko psichinę brandą ir nusprendžia ar bendravimas mobiliuoju telefonu nepakenks vaiko sveikatai ir ar nesukels jam žalingų pasekmių. Šiuo požiūriu yra patvirtinama magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojama mintis, kad būtina atsižvelgiant į fizinį ir protinį vaiko nesubrendimą ir tuo pačiu yra būtina vaikui ypatinga apsauga bei priežiūra.

Apibendrinant teigtina, kad vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas vadovaujamas Vaiko teisių konvencijos nuostatomis. Pagrindinės nuostatos, kuriomis yra vadovujamasi yra geriausių interesų įgyvendinamas, pagarba vaiko pažiūroms ir vaiko saugumo užtikrinimas.

Išanalizavus vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą vadovaujantis teisės aktu nuostatomis, svarbu ištirti kaip yra vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinamos naudojant bendravimo priemones.

5. Lentelė. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas taikant bendravimo priemones.

Kategorija	Sukategorija	Teiginiai
Taikomos kitos bendravimo priemonės	Mobiliųjų telefonų naudojimas	<p>- <i>Daugelis vaikų turi asmeninius mobiliuosius telefonus, todėl gali bendrauti su savo artimaisiais. Jei vaikas neturi sąskaitos ar telefono, jis gali su artimaisiais susisiekti stacionariu įstaigos telefonu arba Centro darbuotojai leidžia paskambinti iš savo asmeninių telefonų [11];</i></p> <p>- <i>Dažniausiai vaikai su tėvais ir kitais giminaičiais bendrauja mobiliais telefonais [13];</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikai kas mėnesį gauna kišenpinigius, už juos ir pildosi sąskaitas. Būna, kad tėvai ar artimieji papildo arba palieka pinigėlių [I6]; - Daugelis vaikų turi savo mobiliuosius telefonus [I8]; - Vaikai turi ir savo telefonus, bet jei giminaičiai neturi mobilaus, tai vaikai gali pabendrauti ir laidiniu telefonu. Tai nėra uždrausta [I5]; - Vaikai susisiečia mobiliu ryšiu [I3]; - Dažnai skambina telefonu artimiesiems, prašo (vaikai (aut. pastaba)), kad giminaičiai sudalyvautų centro renginiuose [I4]; - Skambina, kalbasi, prašo atvažiuoti [I7].
Stacionaraus telefono naudojimas	<ul style="list-style-type: none"> - Visos sąlygos yra suteiktos bendrauti telefonu, viskas priklauso nuo vaikų ir tėvų tarpusavio santykių. Yra tėvų, kurie gali dažnai pasiskambina į laidinį. Bendrauja ne tik su vaikais, bet ir su darbuotojais [I3]; - Vaikams visada leidžiama skambinti laidiniu centro telefonu, visada pakviečiame vaikus prie telefono, kai jiems skambina [I8]; - Bendraujama telefonu [I6]; - Vaikams yra sudaromos sąlygos bendrauti telefonu <...> [I1].
Bendravimas paštu	<ul style="list-style-type: none"> - Švenčių proga siunčia sveikinimus [I3]; - Vaikai siunčia švenčių proga giminaičiams savo rankų darbo atvirutes, rašo pasveikinimus, kvietimus [I4]; - Sveikinami švenčių proga atvirukais. Rašomi laiškai [I6]; - Vaikai siunčia giminaičiams švenčių proga pasveikinimus, pakvietimus atvažiuoti, pabūti su jais [I7].

	Internetinė erdvė	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Internetinėje erdvėje Skype programos nėra, todėl tik naudojamas telefonas [I2];</i> - <i>Centre yra galimybė vaikams bendrauti su giminaičiais internetinėje erdvėje, daugiausiai vaikai bendrauja per internetinę svetainę Facebook [I4];</i> - <i>Vaikai su giminaičiais Skype nelabai bendrauja, labiau susiskambina telefonu laidiniu, mobiliu, arba susisiekiama internete per Facebook [I3];</i> - <i>Globos namuose yra kompiuteriai su internetine prieiga, kuria gali naudotis globotiniai bendravimui su tėvais ar giminaičiais [I11].</i>
--	--------------------------	---

Kaip matyti iš pateiktos 5 –tos lentelės, Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose yra taikomos bendravimo priemonės, kuriomis siekiama įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius.

Informantų pateiktuose teiginiuose įvardijama, kad globos įstaigai tarpininkaujant ir globos institucijos auklėtinių iniciatyva, globotiniai bendrauja su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu. Globos įstaiga, kaip pastebima iš pateiktų informantų teiginių, sudaro sąlygas auklėtiniams bendrauti paštu, jeigu vaikai yra suinteresuoti ir tai neturi neigiamos įtakos jų interesams. Vokai ir pašto ženklai informanto teigimu, „*perkami centralizuotai, o vaikai žino ko paprašyti ir tai sėkmingai daro*“ (I6). Globos įstaigos auklėtiniams prireikus vokų, pašto ženklų, vaikai yra jais aprūpinami. Kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, globos įstaigos socialiniai darbuotojai informuoja globotinius, kaip teisingai užrašyti adresus, supažindinami kur yra išsiunčiami laišakai, mažesni vaikai yra palydimi iki pašto skyriaus. Tokia globos institucijos iniciatyva vertinama, kaip viena iš priemonių įgyvendinti vaiko geriausius interesus, atsižvelgus į tai kas geriausia vaikui. Atsižvelgiant į vaiko geriausius interesus, iš informantų pateiktų atsakymų, matoma, kad atsižvelgiama į vaiko interesus ne tik siunčiant laiškus, bet ir vaikams pageidaujant susisiekti su artimaisiais telefonu ar norint juos aplankyti. Šiuo požiūriu informantų atsakymai patvirtina magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojamą vieną iš globos (rūpybos) principų, tai yra vaiko interesų pirmumas.

Remiantis pateikta mintimi pastebima, kad vaiko geriausi interesai įgyvendinami siekiant išsaugoti vaiko tapatybę. JTVTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 8 str. reikalaujama išsaugoti vaiko

identišumą, įskaitant pilietybę, vardą ir šeimos ryšius. Iš pateiktų informantų teiginių pastebima, kad siekiant išsaugoti vaiko tapatybę ir įgyvendinti vaiko interesus suteikiama galimybė bendrauti su artimaisiais telefonu. Kaip matyti iš informantų pateiktų teiginių, globos įstaiga skiria savo globotiniams kas mėnesį tam tikrą sumą pinigų, kurią vaikai išleidžia dažniausiai mobiliųjų telefonų sąskaitų papildymui. Kokią sumą globos įstaiga skiria, informantai neįvardino, tik tvirtino, kad skiriami pinigai yra globotinių asmeninėms reikmėms, bet ne konkrečiai mobiliųjų telefonų sąskaitų papildymui. Kaip pastebima mobilieji telefonai nėra privalomas dalykas, todėl globos įstaiga sudaro palankias sąlygas globotiniams naudotis fiksuoto telefono ryšio paslaugomis. Globotiniams bendravimas su artimaisiais įstaigos telefonu nėra ribojamas.

Anot informantų, globos institucija sudaro sąlygas skambinti į įstaigą ir auklėtinių artimiesiems, kurių pageidavimu kviečiami globotiniai prie telefono. Vienas informantas iš keturiolikos nurodė, kad įstaigos „*darbuotojai leidžia paskambinti iš savo asmeninių telefonų*“ (I1). Tai tik patvirtina, magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojamą mintį, kad globos institucija įgyvendindama vaiko globą (rūpybą) atsižvelgiant į vaiko interesus turi užtikrinti vaiko teisę į šeimos ryšius. Šią teisę užtikrinti ir įgyvendinti padeda, kaip pastebime iš informantų pateiktų atsakymų, globos įstaigos auklėtinių artimieji giminaičiai. Artimųjų giminaičių teikiama iniciatyva bendrauti telefonu su globos institucijos globotiniais nėra ribojama. Daugeliui globotinių artimieji giminaičiai nuperka mobiliuosius telefonus, kuriais vaikai dažniausiai ir bendrauja su artimaisiais.

Taip pat informantai nurodo, kad artimieji giminaičiai savo iniciatyva papildė globotiniams mobiliųjų telefonų sąskaitas arba palieka pinigus globos įstaigos darbuotojams, kurie kontroliuoja globotinių mobiliųjų telefonų sąskaitų papildymą. Taip globos įstaiga tampa tarpininkė tarp globotinio artimųjų giminaičių ir globotinio bendravimo telefonu. Šiuo požiūriu globos įstaiga patvirtina magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojamą mintį, kad vaiko globa (rūpyba) institucinėje globoje būtų įgyvendinama užtikrinant vaiko teises ir interesus bei sudarant vaikui šeimos aplinkai būdingas gyvenimo sąlygas.

Kaip pastebima, globos įstaigoje globotiniams sudaroma galimybė bendrauti su artimaisiais internetu. Siekiant išsiaiškinti kokiomis teikiamomis priemonėmis globos įstaigos globotiniai bendrauja su artimaisiais internetinėje erdvėje, informantams sąmoningai užduodamas klausimas ar yra galimybė globotiniams bendrauti *Skype* programa. Vienas informantas iš keturiolikos teigė, kad globos institucijoje *Skype* programos nėra. Du iš keturiolikos informantų sakė, kad globos namų auklėtiniai *Skype* programa nesinaudoja, nors ji ir yra įdiegta. Informantų pateikiama informacija, leidžia manyti, kad globos institucija nėra pakankamai gerai susipažinusi su *Skype* programa. Todėl informantai negali pateikti tikslių duomenų apie *Skype* programos

naudojimą. Keturi informantai iš keturiolikos nurodė *Facebook* svetainę, kurios pagalba vaikai bendrauja su artimaisiais. Iš pateiktų informantų teiginių pastebima, kad internetinėje erdvėje globotiniai bendrauja dažniausiai *Facebook* svetainėje. Ši svetainė tampa bendravimo su artimaisiais priemone ir vaiko teisės į šeimos ryšius užtikrinimo galimybe bei interesų įgyvendinimu, kurio tarpininku yra globos institucija, kuri sudaro sąlygas globos įstaigoje globotiniams naudotis internetu ir netrukdomai bendrauti.

Apibendrinant teigtina, kad Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose yra taikomos papildomos bendravimo priemonės, kurios padeda užtikrinti vaiko teisės į šeimos ryšius efektyvų įgyvendinimą, kaip sudaroma galimybė naudotis telekomunikacijomis, bendrauti paštu, internetu.

Išanalizavus taikomas bendravimo priemones Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos įstaigose, tyrimo metu buvo aktualu išsiaiškinti kaip yra įgyvendinamos vaiko teisės į šeimos ryšius institucinėje globoje siekiant grąžinti vaiką į šeimą.

6. Lentelė. Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas siekiant grąžinti vaiką į šeimą.

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Vaiko išleidimas laikinai svečiuotis	Svečiavimasis pas biologinius tėvus	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vaikas laikinai svečiuotis išleidžiamas pagal nustatytą svečiavimosi tvarką, pateikus tėvams reikiamus dokumentus, bei gavus VTAS išvadą. Jei tėvai nepateikia reikiamų dokumentų, vaikas laikinai svečiuotis neišleidžiamas. Taip pat vaikas neišleidžiamas svečiuotis, jei tėvai negali pasirūpinti vaiku bei užtikrinti saugaus svečiavimosi [I1];</i> - <i>Vaikai yra išleidžiami svečiuotis parašius prašymą ir susipažinus tėvams su svečiavimosi išleidimo tvarka [I2];</i> - <i>Visi vaikai yra išleidžiami svečiuotis pas tėvus pagal svečiavimosi išleidimo tvarką [I7];</i> - <i>Norintieji pasiimti vaiką svečiuotis turi suderinti su VTAT (aut. pastaba – Vaiko teisių apsaugos tarnyba) ir globos namų administracija [I11].</i>

	Svečiavimasis pas brolius, seseris	<p>- <i>Sąlygos tokios pat kaip ir biologiniams tėvams, tik broliai ir sesės dar turi būti pilnamečiai [13];</i></p> <p>- <i>Brolis ar sesuo turi gauti leidimą paimti pasisvečiuoti brolių ar sesę. Medicininę komisiją praeiti, būstą parodyti, kur gyvens, iš ko gyvens. Ir pagal prašymą išleidžiami [15];</i></p> <p>- <i>Visų pirma, norintys pasiimti į svečius, broliai, seserys turi kreiptis į VTAT ten atlikę reikiamus formalumus ir gavę iš VTAT leidimą, gali pasiimti globotinį į svečius [113].</i></p>
Socialinis darbas su šeima	Socialinis darbas su vaiku	<p>- <i>Vaikams sudaromas „Vaiko individualus socialinės globos planas“, kuriame numatytos tokios priemonės kaip pokalbiai apie šeimą, susitikimai su tėvais, giminaičiais [14];</i></p> <p>- <i>Kiekvienam vaikui yra sudaromas „Vaiko individualus socialinės globos planas“, kuriame yra numatytos tokios priemonės kaip pokalbis su vaiku apie šeimą, susitikimai (pagal galimybes) su tėvais [18].</i></p>
	Socialinis darbas su biologiniais tėvais	<p>- <i>Tėvai nuolat informuojami apie vaiko pasiekimus, savijautą, teiraujamosi tėvų, kokius žingsnius jie daro, kad vaikas galėtų grįžti į šeimą. Tėvai informuojami, konsultuojami jiems rūpimais klausimais [11];</i></p> <p>- <i>Tėvai raginami taisyti, jiems patariama, jie pamokami kaip elgtis tokioje situacijoje. Paaiškinama, kad jeigu stengsis, susitvarkys savo gyvenimą, gyvenimo sąlygas tai vaikai bus sugrąžinti, tik reikia to siekti, lankyti vaikus tiek, kiek jie nori. Kad nenutrūktų ryšys tarp tėvų ir vaikų. Tėvai yra drąsinami nenuleisti rankų, o kovoti dėl savo vaikų gerovės, nes tėvai yra tėvai, o ne socialiniai darbuotojai [15].</i></p>

Globos įstaigos taikomos priemonės	Bendradarbiavimas su įvairiomis institucijomis	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Siekiant vaikus sugrąžinti į šeimą, yra glaudžiai bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais, VTAS specialistais [I1];</i> - <i>Nuolat bendradarbiaujame su VTAS, socialiniais darbuotojais, kurie stebi vaiko tėvus [I4];</i> - <i>Bendruojame su socialiniais darbuotojais, kurie dirba seniūnijose, kur gyvena vaiko tėvai, su VTAS [I8];</i> - <i>Bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais, VTAT darbuotojais [I10].</i>
	Teikiamas transportas vaikui vykti pas artimuosius	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vaikui suteikiama galimybė nuvykti pas biologinius tėvus su įstaigos darbuotoju [I12];</i> - <i><...> vaikas kartu su darbuotoju gali nuvykti aplankyti savo šeimos narius [I13];</i> - <i><...> jei patys tėvai nesugeba aplankyti vaiko, tuomet mes (aut. pastaba – globos įstaiga) galime nuvežti vaiką, jei nekenkia jo interesams [I14].</i>
	Teikiamas transportas artimiesiems vykti pas vaiką	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Kartais seniūnijų darbuotojai atveža tėvus į globos namus aplankyti vaikų [I11]</i> - <i>Kadangi gyvename toli nuo rajono centro, yra pranešama tėvams, kad bus įstaigos transportas ir jie galės nemokamai atvažiuoti pas vaikus [I11].</i>
	Telekomunikacijų ir kitų paslaugų teikimas	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Globos įstaigoje sudaromos sąlygos tėvams lankyti vaikus, bendrauti telefonu ar internetu [I11];</i> - <i>Globos namuose yra visos sąlygos bendrauti su šeimos nariais telefonu, internetinė prieiga [I13].</i>

6 –oje lentelėje pateiktuose informantų teiginiuose pastebima, kad vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas grąžinant į šeimą organizuojamas vadovaujantis vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašu (Žin. 2012, Nr. 1-17).

Kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, globos įstaigos auklėtiniai nėra išleidžiami svečiuotis pas biologinius tėvus, kuriems apribota tėvų valdžia neterminuotai. Globotiniai išleidžiami laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus, kuriems tėvų valdžia apribota laikinai. Pastebima, kad dauguma informantų nurodo, kad globos institucija globotinius išleidžia laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus, kurie laiku susitvarko reikiamus dokumentus ir įstaiga gauna Vaiko teisių apsaugos skyriaus (toliau – VTAS) išvadą, kad vaikas gali išvykti laikinai svečiuotis. Vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos apraše (Žin. 2012, Nr. 1-17) yra nurodyta, kad asmuo siekiantis pasiimti iš globos įstaigos vaiką laikinai pasisvečiuoti turi kreiptis į VTAS trisdešimt dienų iki vaiko išleidimo laikinai svečiuotis. Per trisdešimt kalendorinių dienų VTAS priima sprendimą dėl asmens tinkamumo priimti vaiką laikinai svečiuotis. Asmuo, šiuo atveju biologinis tėvas, turi VTAS pateikti rašytinį prašymą dėl vaiko išleidimo laikinai svečiuotis, asmens tapatybę patvirtinančio dokumento kopiją, medicininį pažymėjimą numatytos formos. Pateikus šiuos dokumentus VTAS išsiaiškina ar asmuo atitinka pagal CK (Žin., 2000, Nr. 74-2262) numatytus pagrindus ir nėra įrašytas į socialinės rizikos šeimų apskaitą, išskyrus globotinio tėvus. Išsiaiškinus šią informaciją, kreipiamasi į Informatikos ir ryšių departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos dėl pažymos apie fizinio asmens teistumą.

Gavus reikiamą informaciją VTAS bendradarbiauja su socialiniais darbuotojais, kurie padeda išsiaiškinti ar asmuo tinkamas, patikrinus jo buities ir gyvenimo sąlygas bei asmens galimybę tenkinti vaiko poreikius. Taip pat socialiniai darbuotojai išsiaiškina ar kartu gyvenantys asmenys sutinka, kad vaikas laikinai svečiuotųsi. Gavus visą informaciją VTAS surašo išvadą apie asmens tinkamumą priimti vaiką laikinai svečiuotis ir informuoja suinteresuotas puses (Žin. 2012, Nr. 1-17). Vaiko laikinai svečiuotis tvarkos aprašas aiškiai nurodo, kokie dokumentai yra reikalingi siekiant vaiką pasiimti laikinai svečiuotis. Pastebima, kad informantai yra susipažinę su minėtu tvarkos aprašu ir laikosi jame nurodytų formalumų, su kuriais supažindina kiekvieną suinteresuotą asmenį, t. y. globotinio artimuosius, siekiančius laikinai pasiimti globotinį į savo šeimos namus.

Pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, kad institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ar seseris sąlygos, lyginant su sąlygomis vykti pas biologinius tėvus yra sudarytos lygiavertės. Tačiau broliams ir seserims nėra ribojama valdžia, kaip yra ribojama tėvų valdžia. Todėl broliai ir seserys dėl šios sąlygos turi didesnių galimybių pasiimti savo brolių ar seserį pasisvečiuoti. Šiuo požiūriu magistro darbo teorinėje dalyje yra akcentuojama mintis, kad tėvams apribojus tėvų valdžią neterminuotai, jie netenka galimybės patys auklėti savo vaikų ir būti už juos atsakingi, patvirtinama šioje empirinėje dalyje.

Bet vis dėlto broliai ar seserys, nors ir turintys daugiau teisių į brolius ir seseris gyvenančius globos namuose, turi atitikti jiems keliamus reikalavimus, kurie yra nurodyti vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos apraše (Žin. 2012, Nr. 1-17). Nors informantai ir pažymi, kad broliai ir seserys turi atitikti keliamus reikalavimus, dar kartą pabrėžia, kad broliai ir seserys turėtų būti pilnamečiai. Taip pabrėžiant, kad nepilnamečiai broliai ir seserys negali pasiimti globos įstaigos globotinių laikinai pasisvečiuoti.

Kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, kad giminaičiai norintys paimiti globos įstaigos globotinį laikinai pasisvečiuoti, privalo, nepaisant giminystės ryšių, atitikti reglamentuojamas išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašo sąlygas. Informantų teiginiuose pastebima, kad svečiavimosi sąlygos pas giminaičius išlieka tokios pat kaip ir broliams bei seserims numatytos. Globos įstaiga informuoja giminaičius, kur jie turėtų kreiptis, pageidaujant pasiimti vaiką laikinai pasisvečiuoti ir kokius dokumentus turėtų pateikti. Tokia globos institucijos iniciatyva, vertinama kaip tarpininkės tarp globotinių ir jo artimųjų susitikimų ir šių susitikimų pasekmė tampa vaiko laikinas išleidimas pasisvečiuoti, o esant galimybei ir vaiko gražinimas į šeimą, jei ne pas biologinius tėvus, tai pas brolius, seseris ar kitus giminaičius. Šiuo požiūriu yra patvirtinama magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojama mintis, kad vaiko globa (rūpyba) šeimoje yra natūrali vaiko globos forma, kuri atitinka vaiko globos (rūpybos) organizavimo principą – augti šeimoje. Remiantis šia mintimi, empirinio tyrimo metu įrodyta, kad globos įstaigoje yra įgyvendinama vaiko teisė į šeimos ryšius ir siekiama vaiką sugrąžinti į šeimą taikant įvairias priemones.

Globos įstaiga, kaip pastebima iš informantų pateiktų teiginių, dirba socialinį darbą su auklėtinių tėvais ir globotiniais. Globos institucijos darbuotojai, kaip nurodo savo teiginiuose informantai, nuolat domisi biologinių tėvų gyvenimo sąlygomis, gyvenimo būdu, kuriuo remiantis jie gyvena. Socialiniai darbuotojai, kaip pastebima iš informantų teiginių, bendrauja su auklėtinių biologiniais tėvais, jiems paaiškina susidariusią situaciją ir informuoja, ką jie gali pakeisti, keisdami savo gyvenimo būdą ir požiūrį į jį. Darbuotojai biologinius tėvus skatina emociškai būti nepalaužiamais ir toliau dirbti, kad susigrąžintų vaikus į šeimos namus. Dauguma informantų teigia, kad biologiniai tėvai nėra smerkiami dėl to, kad vaikai netenka šeimos ir yra apgyvendinami globos įstaigoje.

Tačiau vienas informantas iš keturiolikos kategoriškai teigė, kad vaiką sugrąžinti į šeimą turėtų kažkokių priemonių imtis ne globos įstaiga, bet biologiniai tėvai. Anot informanto, „dauguma tėvų nesidomi vaikais ir jiems nerūpi jie susigrąžinti, nes jiems yra svarbiau *alkoholis*“ (I14). Toks informanto atviras požiūris rodo, kad vis dėlto biologinių tėvų netinkamas gyvenimo būdas ir nesirūpinimas vaiku nėra toleruojamas ir vertinamas neigiamai. Galime teigti,

kad tokia informanto atvirame pareiškime biologiniams tėvams, išreiškiamą neapykantą ir nepakantumą. Tačiau vis dėlto įstaigos darbuotojai nuolat dirba socialinį darbą su biologiniais tėvais ar kitais artimais giminaičiais juos informuojant apie auklėtinio pasiekimus ir gyvenimą globos įstaigoje. Biologiniai tėvai yra nuolat konsultuojami ir informuojami. Šiuo požiūriu yra patvirtinama magistro darbe akcentuojama mintis, kad yra būtina užtikrinti vaiko teisę į šeimos ryšius institucinėje globoje užtikrinant vaiko tapatybės išsaugojimą.

Socialinis darbas su įstaigos globotiniiais, kaip pastebima iš informantų pateiktų teiginių, yra laikoma viena iš priemonių, kuria siekiama sugrąžinti vaiką į šeimą. Pagrindinis socialinis darbas su vaiku vyksta laikantis vaiko individualaus socialinės globos plano (Ignalinos rajono savivaldybės taryba 2013 m. lapkričio 28 d. Nr. SP-163 sprendimas, 2014), kuriuo siekiama palaikyti biologinių tėvų, brolių ar seserų, artimų giminaičių ryšį tarp globotinių. Socialinės globos plane numatyti pokalbiai su globos įstaigos globotiniiais apie šeimą, jų biologinius tėvus, organizuojamos išvykos ir susitikimai su biologiniais tėvais. Ši priemonė, kurią įvardina informantai rodo, kad globos įstaigos nuostatose yra įrašyta priemonė, kuria siekiama vaiką sugrąžinti į šeimą. Globos institucija vadovaudamasi šiomis nuostatomis organizuoja socialinės globos plano įgyvendinimą globos įstaigoje, tokiu būdu įgyvendina jai pavestus nurodymus ir kartu vaiko teises bei interesus. Dėl šios priežasties socialinės globos planas vertinamas, kaip privalomas globos įstaigos veiksmas.

Kaip pastebima iš informantų pateiktų teiginių, globos įstaigoje yra taikoma ne viena priemonė siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą. Pastebima, kad informantai kaip vieną iš priemonių, kuria siekiama sugrąžinti vaiką į šeimą, remiasi JTGTK (Žin., 1996, Nr. 25-625) 3 str., kuriame reikalaujama atsižvelgti į tai kas geriausia vaiko interesams. Globos įstaigoje yra atsižvelgiama į vaiko interesus ir siekiama juos įgyvendinti. Informantų pateikti teiginiai, nurodo, kad informantai vadovaudamiesi JTGTK siekia įrodyti, kad vaiko teisės globos įstaigoje yra įgyvendinamos ir į interesus yra atsižvelgiama.

Kaip pastebima, iš informantų pateiktų teiginių, globos institucija bendradarbiauja su seniūnijų, iš kurių yra kilęs globotinis, socialiniais darbuotojais, kurie stebi globos namų auklėtinių biologinius tėvus ir tokiu būdu informuoja apie globotinių biologinių tėvų gyvenimo būdą ir sąlygas. Ši galimybė globos institucijai suteikia daugiau informacijos ne tik apie globotinio biologinius tėvus, bet ir apie patį globotinį. Gauta informacija iš tikrųjų suteikia galimybę globos įstaigos darbuotojams užtikrinti ne tik vaiko teises, bet ir sugrąžinti į šeimą. Taip pat pastebima, kad globos įstaiga neapsiriboja tik socialiniais darbuotojais iš seniūnijų, bet ir bendradarbiauja su rajono VTAS, kurie įpareigoti užtikrinti vaiko teises, kaip vaiko teisę į šeimos ryšius. Galime pastebėti, kad bendradarbiavimas su VTAS globos įstaigai iš dalies yra

privalomas. Kadangi VTAS organizuoja vaiko globą (rūpybą) šeimoje, šeimynoje ar institucijoje, dėl šios priežasties VTAS išlieka suinteresuota pusė, kad būtų įgyvendinamos vaiko teisės.

Iš informantų pateiktų teiginių, pastebima, kad globos įstaiga sudaro sąlygas nemokamai nuvežti įstaigos transportu auklėtinius aplankyti biologinių tėvų ar kitų artimų giminaičių, tuo atveju, kada biologiniai tėvai ar kiti artimieji giminaičiai neatvyksta į globos įstaigą. Užtikrinant vaiko saugumą, auklėtinius lydi įstaigos darbuotojai, dažniausiai socialiniai darbuotojai, kaip pastebima iš pateiktų informantų teiginių. Globos įstaiga organizuodama auklėtinių susitikimus su biologiniais tėvais, tampa tarpininke tarp vaiko ir jo biologinių tėvų, užtikrinat vaiko teises ir palaikant jo šeimos ryšius.

Globos institucija savo iniciatyva užtikrina ne tik vaiko teises ir padeda išsaugoti vaiko tapatybę palaikant vaiko ryšius su šeima, bet ir sukuriat teigiamą globos įstaigos įvaizdį, kaip įstaigos, kuri vadovaujasi vykdant vaiko teises ir užtikrinant vaiko interesus ne tik nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais, bet ir veikiant savo iniciatyva atsižvelgiant į minėtus teisės aktus. Šiuo požiūriu yra patvirtinama magistro darbo teorinėje dalyje akcentuojama mintis, kad valstybės institucijos nustatydamos vaikui globą (rūpybą) turi siekti sugrąžinti vaiką biologiniams tėvams.

Kaip nurodo informantai, globos institucijoje globotiniams yra sudarytos sąlygos naudotis įstaigos telefonu, kuriuo gali paskambinti biologiniams tėvams, broliams, seserims ar kitiems artimiems giminaičiams, kurie gali taip pat skambinti į globos įstaigą. Tokia įstaigos sudaryta galimybė yra informantų vertinama kaip viena iš priemonių užtikrinti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą grąžinant vaiką į šeimą. Bendravimas telefonu yra laikoma viena iš priemonių, kuri gali užtikrinti vaiko teises ir tokiu būdu sugrąžinti į šeimą. Kaip pastebima, iš pateiktų informantų teiginių, kaip viena iš priemonių sugrąžinti vaiką į šeimą įvardinama galimybė globos įstaigoje globotiniams bendrauti internetu. Kaip jau buvo minėta magistro darbo empirinėje dalyje, bendrauti globotiniams internetu yra globos įstaigoje sudarytos sąlygos, kurios padeda užtikrinti vaiko teisę į šeimos ryšius. Taip pat kaip priemone, informantai nurodo ir globos įstaigos auklėtinių bendravimą su artimaisiais paštu.

Apibendrinant teigtina, kad informantai vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą grąžinant į šeimą institucinėje globoje vertina kaip įgyvendinamą, remiantis globos institucijoje taikomomis priemonėmis. Pirmiausia, atsižvelgiama į tai kas geriausia vaikui. Tuo tikslu globos įstaigoje sudaromas individualus vaiko socialinės globos planas, bendradarbiaujama su skirtingomis institucijomis, dirbamas socialinis darbas su globotinių biologiniais tėvais, organizuojamas auklėtiniams transportas nuvykti aplankyti artimųjų bei teikiamos

telekomunikacijos ir kitos paslaugos. Šias priemones globos įstaiga taikydama, siekia sugrąžinti auklėtinį į šeimą.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus vaiko sampratą išskiriami tokie vaiko, kaip teisės subjekto požymiai:

- Vaiku yra laikomas asmuo nuo gimimo iki 18 metų.
- Vaikas turi visas žmogaus pilietines teises ir laisves, kurios priklausomai nuo amžiaus, jo interesų, fizinio, emocinio, socialinės brandos gali būti praplėstos arba apribotos.

2. Vaikas turi teisę gyventi su abiem tėvais arba su vienu iš tėvų, gyvenant tėvams skyrium, atsižvelgiant į jo interesus ir pageidavimus. Vaiko teisė gyventi šeimoje gyvenant su vienu iš tėvų ar kitu teisėtu vaiko atstovu suponuoja vaiko teisę žinoti savo tėvus. Vaiko teisė į šeimos ryšius yra laikoma viena iš identiškumo elementų, kurie kuria vaiko tapatybę.

3. Tėvų valdžios apribojimo priežastys pagrįstos kraštutiniais atvejais, kada fiksuojama vaikų nepriežiūra, kelianti tiesioginę grėsmę vaikų interesams ir nepakankamas vaiko interesų bei poreikių tenkinimas, tėvų psichikos sutrikimai ir esant interesų konfliktams. Vaiko globa (rūpyba) šeimoje yra prioritetinga globos forma prieš institucinę ar globą šeimynoje. Šeimoje yra globojami (rūpinami) ne daugiau kaip penki vaikai. Pirmumo teisę tapti vaiko globėjais (rūpintojais) turi vaiko artimieji giminaičiai. Taip pat vaiko globėjais (rūpintojais) gali būti ir asmenys nesusieti kraujo ar giminystės ryšiais. Vaiko globa (rūpyba) šeimynoje yra viena iš alternatyvų būti globojamam natūraliomis gyvenimo sąlygomis. Šeimyna yra nepelno ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo. Šeimynoje gali būti globojami nuo šešių iki dvylikos vaikų su globėjų (rūpintojų) savais vaikais. Vaikų globos namai yra socialinės globos įstaiga, kurioje siekiama užtikrinti globojamam (rūpinamam) vaikui globos (rūpybos), ugdymo, socialines paslaugas ir kitas jam tinkamas sąlygas saugiai augti, vystytis ir tobulėti bei tapti savarankiška asmenybe gebančia integruotis į visuomenę. Vaiko globa (rūpyba) institucijoje organizuojama tais atvejais, kada nėra galimybės apgyvendinti vaiko šeimoje ar šeimynoje. Vaikų globos namuose vaikai apgyvendinami nuo gimimo iki 18 metų.

4. Globos institucijos specialistų teiginių tyrimas atskleidė:

- Vaiko teisė į šeimos ryšius įgyvendinimui Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybės yra sudarytos. Vaiko teisė bendrauti su artimaisiais institucinėje globoje įgyvendinama organizuojant susitikimus globos įstaigoje ir biologinių tėvų bei artimųjų namuose.
- Globos įstaiga vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimui organizuoja transportą globotiniui nuvykti pas artimuosius ir artimiesiems nuvykti pas vaikus. Globos institucija savo

iniciatyva ieško globotinio artimųjų bendradarbiaudama su seniūnijomis ir stengdamasi palaikyti ryšį su globotinio artimaisiais, juos kviečiant į organizuojamus renginius, individualias vaiko šventes.

- Vaiko teisė į šeimos ryšius globos įstaigoje įgyvendinamos laikantis JT vaiko teisių konvencijos nuostatų: geriausių interesų įgyvendinamas, pagarba vaiko pažiūroms ir vaiko saugumo užtikrinimas.
- Globos įstaiga vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimui sudaro sąlygas globotiniams savo iniciatyva bendrauti su savo artimaisiais stacionariu ir mobiliuoju telefonu, paštu ir internetu.
- Įgyvendint vaiko teisę į šeimos ryšius ir siekiant sudaryti sąlygas vaiko, kuriam įsteigta laikina globa, gražinimui į šeimą, globos institucija sudaro sąlygas vaikui laikinai svečiuotis pas artimuosius, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus sudaromas ir įgyvendinamas individualus vaiko socialinės globos planas, bendradarbiaujama su skirtingomis institucijomis, dirbamas socialinis darbas su globotinių biologiniais tėvais, organizuojamas auklėtiniams transportas nuvykti aplankyti artimųjų bei teikiamos telekomunikacijos ir kitos paslaugos.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į teorinio ir empirinio magistro darbo dalių išvadas rekomenduojama:

1. Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijoms organizuoti kas ketvirtį susitikimus su seniūnijų, iš kurių atvyksta globotiniai, ir seniūnijomis, kuriose gyvena globotinių biologiniai tėvai, ir aptarti kaip yra užtikrinama vaiko teisė į šeimos ryšius institucijose bei įvertinti taikytas priemones.
2. Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijų vadovams organizuoti įstaigos darbuotojams, dirbantiems socialinį darbą su globotinių biologiniais tėvais, supervizijas orientuotas suvaldyti neigiamas emocijas nukreiptas į globotinių biologinius tėvus dėl jų netinkamo gyvenimo būdo ir nesirūpinimo vaikais.
3. Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijoms įdiegti kompiuterių klasėse *Skype* programą ir apmokyti ja naudotis įstaigos socialinius darbuotojus, kurie galėtų supažindinti globos įstaigos auklėtinius su programos galimybėmis taip plečiant naudojamų priemonių, padedančių įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, įvairovę.

Literatūros sąrašas

1. Aries Ph. Geschichte der Kindheit. Muenchen: Deutscher Taschenbuch Verlag, 2007.
2. Babachinaitė G. Vaiko teisės: jų samprata ir įgyvendinimo problemos // Vaikų teisės ir jų įgyvendinimo garantijos. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo leidykla, 1996.
3. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. II dalis. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2008.
4. Butler C. Child Rights: The Movement, International Law, and Opposition. West Lafayette: Purdue University Press, 2012.
5. Cassidy C. Children's Status, Children's Rights and 'dealing with' Children. International Journal of Children's Rights 20 (2012), p. 57-71.
6. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.
7. Dwyer G. J. A Constitutional birthright: the state, parentage, and the Rights of Newborn persons. UCLA Law Review. Apr 2009, Vol. 56 Issue 4, p. 755-835.
8. Europos žmogaus teisių konvencija. Strasbūras: Europos Žmogaus Teisių Teismas, 2010.
9. Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartija. 2010 // <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:lt:PDF>> [žiūrėta: 2013-04-07].
10. Globos įstaigose gyvenantys vaikai, kuriems nustatyta globa (rūpyba), metų pabaigoje. Požymiai: įstaigos tipas, statistiniai rodikliai, ir metai. Lietuvos statistikos departamentas // <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveelections.asp?MainTable=M3161114&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=18505&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>>> [žiūrėta 2013-03-24].
11. Grinevičiūtė K. Piktnaudžiavimo tėvų, globėjų (rūpintojų) arba kitų teisėtų vaiko atstovų teisėmis ar pareigomis subjekto samprata // Socialinių mokslų studijos. 2009, 4 (4), p. 215-230.

12. Hodgkin R., Newell P. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo vadovas. Vilnius: Efrata, 2002.
13. Ignalinos rajono savivaldybės taryba 2009 m. balandžio 23 d. Nr. T-490 sprendimas „Dėl naujos redakcijos Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centro nuostatų patvirtinimo“ // <<http://195.182.92.232/vaktai/Default.aspx?Id=3&DocId=12000>>. [žiūrėta: 2014-01-20].
14. Ignalinos rajono savivaldybės taryba 2013 m. lapkričio 28 d. Nr. SP-163 sprendimas „Dėl naujos redakcijos Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centro nuostatų patvirtinimo“ // <<http://195.182.92.232/vaktai/Default.aspx?Id=3&DocId=18992>> [žiūrėta: 2014-03-12].
15. Ilgūnienė, R. Vaiko globos organizavimas šeimynoje: globėjų pasirengimas globoti vaikus // Socialinis ugdymas. 2009, Nr. 10 (21), p. 56-66.
16. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija // Valstybės žinios. 1996, Nr. 25-625.
17. Juodaitytė A. Moderniosios vaiko ir vaikystės sampratos ir edukacinės ideologijos paieškos (prielaidos ir kryptys) // Pedagogika. 2000, Nr. 41, p. 33-49.
18. Kabašinskaitė D. Vaikystės sociologija, vaikų teisės ir vaikų politika // Filosofija, sociologija. 2002, Nr. 3, p. 43-49.
19. Kairienė B. Agresyvaus tėvų elgesio su savo vaikais prevencijos prielaidos. Monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
20. Kairienė B. Vaiko teisinis statusas: įgyvendinimo problemos // Socialinių mokslų studijos. 2012 (a), 4 (4), p. 1443-1455.
21. Kairienė B. Tėvų ir vaiko santykių specifiškumas vaiko teisių įgyvendinimo požiūriu // Socialinis darbas. 2012 (b), 11 (2), p. 391-400.
22. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (edukologija ir kiti socialiniai mokslai). Vadovėlis. 2 – asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas: Judex leidykla, 2002.
23. Kilkelly U. The Best of Both Worlds for Children's Rights? Interpreting the European Convention on Human Rights in the Light of the UN Convention on the Rights of the Child // Human Rights Quarterly, Volume 23, Number 2, May 2001, p. 308-326.
24. Kudinavičiūtė-Michailovienė I., Sagatys G. Šeimos teisė. Praktikumai. Metodinė priemonė. Vilnius: MRU leidyba, 2012.

25. Kvieskienė, G. Socializacija ir vaiko gerovė. Monografija. Vilnius: VPU leidyba, 2003.
26. Kvietytė, L. Vaikų teisės // Žmogaus teisės Lietuvoje. Vilnius: Naujos sistemos, 2005, p. 188-210.
27. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.
28. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
29. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2539.
30. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
31. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos“ // Valstybės žinios. 2011, Nr. 118-5564.
32. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Ataskaita apie vaiko globos (rūpybos) sistemos reorganizavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007-2012 metų plano vykdymą 2007-2008 metais. Vilnius, 2009.
33. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl bendrųjų valstybės ir savivaldybių vaikų globos namų nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 33-1079.
34. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl institucijoje glojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2012, Nr. 1-17.
35. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymo Nr. 56 „Dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės žinios. 2007, Nr. 61-2360.
36. Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymas // Valstybės žinios. 2010, Nr. 25-1176.
37. Lietuvos Respublikos vaiko globos organizavimo nuostatai // Valstybės žinios. 2002, Nr. 35-1275.
38. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus komentaras „Dėl Lietuvos Respublikos ataskaitos apie Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje 2004-2008 metais“ // <http://www3.lrs.lt/docs2/OCCOSZW.PDF> [žiūrėta: 2013-09-11].
39. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 33-807.

40. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro įsakymas 2009 m. gegužės 18 d. Nr. 1V-205 // Valstybės žinios. 2009, Nr. 62-2501.
41. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 24-739.
42. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 35-1275.
43. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 405 „Dėl vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2012, Nr. 80-4165.
44. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl vaiko globos (rūpybos) sistemos reorganizavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007-2012 metų plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2007, Nr. 118-4817.
45. Liobikienė N. T., Ivanauskienė V. Supervizija vaikų globos institucijoje // Socialinis darbas. Patirtis ir metodai. 2010, 6 (2), p. 105-118.
46. Liobikienė N. T. Sistemine pozityvios tėvystės raiškos ir ugdymo perspektyva // Socialinis darbas. Patirtis ir metodai. 2009, 4 (2), p. 107-123.
47. Luobikienė I. Sociologinių tyrimų metodika. Mokomoji knyga. Kaunas: Technika, 2010.
48. Margevičiūtė A. Konkretizuotų konstitucinių teisės normų suponuojama socialinė tikrovė, vaiko, kaip ginamos ir globojamos vertybės, atžvilgiu // Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2008, 4 (106), p. 75-80.
49. Markovienė-Pileckaitė M., Lazdauskas T. Šeima ir tėvų globos netekusio vaiko raida. Vilnius: Vaga, 2007.
50. Melton G. B. The Child's Right to a Family Environment. Why Children's Rights and Family Values Are Compatible // American Psychologist, Vol. 51, No. 12, December 1996, p. 1234-1238.
51. Naujojo Daugėlišio vaikų globos namų vidaus darbo tvarkos taisyklės // <http://dgnvaikai.lt/data/documents/Microsoft-Word-vidaus_taisykles-_1__1.pdf> [žiūrėta: 2014-01-20].
52. Netekę tėvų globos vaikai. Požymiai: amžius ir metai. Lietuvos statistikos departamentas // <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3160901&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=6557&I>>

[QY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>](#)

[žiūrėta: 2013-09-10].

53. Pabedinskienė R. Vaiko globos teoriniai metmenys // Pedagogika. 2004, 73, p. 128-134.
54. Sagatys G. Biologinės ir faktinės tėvystės santykio problema ir vaiko teisės // Jurisprudencija. 2003, T. 37(29), p. 96-106.
55. Sagatys G. Vaiko teisė į šeimos ryšius. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.
56. Sakalauskas G. Vaiko teisių apsauga Lietuvoje. Vilnius: Vaiko teisių informacijos centras, 2000.
57. Samašonok K., Žukauskienė R., Gudonis V. Paauglių, gyvenančių globos institucijose ir pilnose šeimose, kognityvinių strategijų ir elgesio bei emocinių problemų ypatumai // Socialinis darbas. 2006, Nr. 5 (2), p. 45-54.
58. Socialinių tyrimų institutas. Svarbus kiekvienas vaikas (Lietuvos Respublikos vaikų iki 3 metų, globojamų valstybinėse institucijose, sveikatingumo ir globos būklė). Vilnius, 2005.
59. Stripeikienė J. Vaiko, kaip savarankiško teisės subjekto, problema // Jurisprudencija. 2003, T. 42 (34), p. 14-19.
60. Šalaševičiūtė R., Bedorf A., Blažys V. ir kt. Vaiko teisių padėtis Lietuvos stacionariuose globos ir ugdymo įstaigose. Tyrimo ataskaita. Vilnius: VPU leidyba, 2005.
61. Šalaševičiūtė R. Vaiko teisės ir pareigos kasdieniniame gyvenime. Vilnius: UAB Spaudmeta, 2012.
62. Šimonis J., Januškienė J. Vaikų teisės Lietuvos Respublikos teisės sistemoje // Teisės problemos. 2001, Nr. 4, p. 64-84.
63. Vaikų, globojamų šeimoje, skaičius. Statistika // <http://www.vaikoteises.lt/media/file/GlobaseimojeSTATISTIKA2012.pdf> [žiūrėta: 2013-11-26].
64. Valackienė A. Sociologinis tyrimas. Vadovėlis. Kaunas: Technologija, 2005.
65. Valickas G. Psichologinės asocialaus elgesio ištakos. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 1997.

66. Vitkauskas K. Vaiko globos organizavimo principų įgyvendinimas Lietuvoje // Viešoji politika ir administravimas. 2010, Nr. 31, p. 133-146.
67. Žmogaus teisės: Jungtinių Tautų dokumentai. Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras, 2000.
68. Žmogaus teisės Lietuvoje: padėties įvertinimas. Lietuvos Respublikos Seimo ir Jungtinių Tautų vystymo programos Žmogaus teisių veiksmų plano projektas. Vilnius: P. Kalibato IĮ „Petro ofsetas“, 2002.
69. Žukauskaitė J., Širinskienė A. Konfidencialumo problema vaikams skirtose narkomanijos prevencijos programose // Soter. 2007, Nr. 22 (50), p. 145-157.

SANTRAUKA
VAIKO TEISĖS Į ŠEIMOS RYŠIUS ĮGYVENDINIMAS INSTITUCINĖJE
GLOBOJE

Magistro darbo objektas yra vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas institucinėje globoje. Siekiant atskleisti darbo tikslą, remiamasi dokumentų analizės, pusiau struktūriniu interviu ir turinio content analizės metodais. Empiriniu tyrimu siekta išnagrinėti kaip vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinamos Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos namuose.. Siekiant tikslo, magistro darbe keliami tokie uždaviniai: 1. Aptarti vaiko, ir jo kaip teisės subjekto, sampratas. 2. Išnagrinėti vaiko teisę į šeimos ryšius. 3. Atskleisti tėvų valdžios apribojimo priežastis ir ištirti vaiko globos (rūpybos) įgyvendinimą šeimoje, šeimynoje ir institucinėje globoje. 4. Išnagrinėti ir pateikti vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimą Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose galimybes. Šie darbo uždaviniai atitinka magistro darbo skyrius ir jų turinį. Darbą apibendrina darbo išvados, kurios teigia, kad vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimas institucinėje globoje yra vykdomas, remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais. Empirinio tyrimo duomenys leidžia teigti, kad Ignalinos rajono savivaldybės vaikų globos institucijose vaiko teisė į šeimos ryšius yra įgyvendinamos. Globos įstaigose yra sudarytos sąlygos auklėtiniams bendrauti telefonu su biologiniais tėvais, vaiko teisė į šeimos ryšius yra įgyvendinamos sudarant sąlygas broliams, seserims ir kitiems giminaičiams susitikti globos įstaigoje. Atsižvelgiama į tai kas geriausia vaikui. Tuo tikslu globos įstaigoje sudaromas individualus vaiko socialinės globos planas, bendradarbiaujama su skirtingomis institucijomis, dirbamas socialinis darbas su globotinių biologiniais tėvais, organizuojamas auklėtiniams transportas nuvykti aplankyti artimųjų bei teikiamos telekomunikacijos ir kitos paslaugos. Šias priemones globos įstaiga taikydama, siekia sugrąžinti auklėtinį į šeimą. Remiantis pateiktais duomenimis suformuluotos rekomendacijos, kurių vykdymas padėtų efektyviau įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius institucinėje globoje.

SUMMARY

IMPLEMENTATION OF THE CHILD'S RIGHT TO FAMILY RELATIONS IN THE INSTITUTIONAL CARE

The object of the master work is implementation of the child's right to family relations in the institutional care. In order to reveal the goal of the work, the methods of document analysis, semi-structural interviews and content analysis were used. During the empiric research, it was tried to analyze the implementation of the child's rights to family relations in Ignalina district municipality Children's Home. In order to reach the goal, the following tasks were raised in the master work: 1. To discuss the conceptions of the child and the child as a legal subject. 2. To analyze the child's right to family relations. 3. To reveal the reasons for the restriction of parents' authority and research the implementation of the child's care (wardship) in the family, household and institutional care. 4. To analyze and present the possibilities of implementation of the child's right to family relations in Ignalina district municipality children's care institutions. These tasks of the work comply with the sections and contents of the master work. The work is summarized by the conclusions of the work stating the implementation of the child's right to family relations in the institutional care is executed in accordance with the international and national legal acts. The data of the empiric research enables stating the child's right to family relations is implemented in Ignalina district municipality children's care institutions. The care institutions enable the pupils to communicate with their biologic parents on the phone, the child's right to family relations is implemented by enabling brothers, sisters and other relatives to meet at the care institution. It is considered what the best is for the child. For that purpose, the care institution compiles an individual plan of social care of the child, communicates with different institutions, does social work with the biological parents of the pupils, organizes transport for the pupils to visit their family members and provides telecommunication and other services. By applying these means, the care institution tries to return the pupil to the family. On the basis of provided data, recommendations are formed which execution would help to implement the child's right to family relations in the institutional care more effectively.

Pirmas priedas. Interviu klausimynas globos institucijų specialistams

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?
2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?
3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?
4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?
5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?
6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?
7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniais bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?
8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniais bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?
9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniais bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?
10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniais savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?
11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?
12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?
13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?
14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Atras priedas. Interviu transkripcijos:

Institucija: Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras.

Pareigos: Direktoriaus pavaduotoja socialiniam darbui.

Darbo patirtis metais: 12 metų.

Kodas: I1

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Tėvai gali lankyti vaikus, jiems yra sudaromos sąlygos bendrauti su vaikais svečių kambaryje praleisti kartu laiką sporto salėje, eiti pasivaikščioti, gaminti kartu valgį ir pan. Tėvai gali pasilikti nakvoti. Siekiant tėvų lankymosi mūsų įstaigoje, yra glaudžiai bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais. Kadangi gyvename toli nuo rajono centro, yra pranešama tėvams, kad bus įstaigos transportas ir jie galės nemokamai atvažiuoti pas vaikus.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Yra atsižvelgiama į vaiko poreikį bendrauti su biologine šeima. Nors tėvams apribota valdžia vaikų atžvilgiu, bet jie gali lankyti savo vaikus, bendrauti, praleisti laiką kartu. Tėvų bendravimą su vaikais prižiūri įstaigos socialiniai darbuotojai.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Jeį pastebima, kad tėvai yra neblaivūs, jie yra išrašomi iš įstaigos ir susitikimas neįvyksta. Jei vaikas nenorėtų matyti tėvų, ar šie elgtųsi agresyviai, būtų paprašomi palikti įstaigą, bet mano darbo praktikoje tokių atvejų nepasitaikė.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Broliai, seserys gali lankytis mūsų įstaigoje, kartu bendrauti, praleisti laisvalaikį. Yra svečių kambarys, kuriame apsistoja atvykę svečiai, yra sudarytos sąlygos pasilikti nakvoti. Vaikams pageidaujant, jie yra nuvežami trumpam pasisvečiuoti brolio ar sesers namuose. Vaikams yra sudaromos sąlygos bendrauti telefonu, socialiniais tinklais.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Giminaičiai gali atvykti lankyti vaikus įstaigoje, tuo tikslu yra įrengtas svečių kambarys, gali pasilikti nakvoti. Jei giminaičiai nelanko vaiko, yra susisiekiama su jais ir pakviečiama atvykti į svečius, ar paimti vaiką laikinai svečiuotis pas save į namus, aiškinama vaikų paėmimo svečiuotis tvarka.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Jei vaiku nieks nesidomi, nelanko, yra susisiekiama su tos seniūnijos socialiniais darbuotojais, kad paragintų asmenis atvykti pas vaikus. Yra vaiko artimieji kviečiami į įstaigoje vykstančias šventes, jiems siunčiami sveikinimai švenčių proga. Artimiesiems yra sudarytos sąlygos nemokamai atvykti iki mūsų įstaigos Centro transportu arba kartu su vykstančiais į darbą Centro darbuotojais.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Daugelis vaikų turi asmeninius mobiliuosius telefonus, yra prieinamas naudojimasis kompiuteriais, todėl vaikai gali nevaržomi bendrauti su savo artimaisiais. Jei pastebima, kad bendravimas vaiką liūdina ar sukelia pyktį bei kitas neigiamas emocijas, Centro darbuotojai paprašo giminaičius neliūdinti vaikų.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis vaikų turi asmeninius mobiliuosius telefonus, todėl gali bendrauti su savo artimaisiais. Jei vaikas neturi sąskaitos ar telefono, jis gali su artimaisiais susisiekti stacionariu įstaigos telefonu arba Centro darbuotojai leidžia paskambinti iš savo asmeninių telefonų.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikui paprašius, yra duodamas vokas su markute, pamokomas kaip teisingai užrašyti adresą, kur nunešti išsiųsti. Yra pasitaikę atvejų, kai vaikai artimiesiems ne tik atvirukus, laiškus, bet ir siuntinukus su savo rankdarbiais ar paruošta dovanėle.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Vaikui pageidaujant, jis yra nuvežamas į namus ir, darbuotojų prižiūrimas, gali pasisvečiuoti keletą valandų.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Vaikas laikinai svečiuotis išleidžiamas pagal nustatytą svečiavimosi tvarką, pateikus tėvams reikiamus dokumentus, bei gavus VTAS išvadą. Jei tėvai nepateikia reikiamų dokumentų, vaikas laikinai svečiuotis neišleidžiamas. Taip pat vaikas neišleidžiamas svečiuotis, jei tėvai negali pasirūpinti vaiku bei užtikrinti saugaus svečiavimosi.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Vaikas pas brolius, seseris laikinai svečiuotis gali, kaip nurodyta „Institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko laikinai svečiuotis tvarkoje“.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Vaiko laikino svečiavimosi pas giminaičius sąlygos nurodo „Institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko laikinai svečiuotis tvarka“. Pagal šią tvarką, norint vaiką imtis laikinai svečiuotis, reikia kreiptis į gyvenamosios vietos Vaiko teisių apsaugos skyrių ir pateikti prašymą dėl vaiko svečiavimosi. Skyrius, įvertinęs pateiktus reikiamus dokumentus ir gyvenimo sąlygas, pateikia įstaigai išvadą dėl galimybės paimti vaiką svečiuotis.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Siekiant vaikus sugrąžinti į šeimą, yra glaudžiai bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais, VTAS specialistais. Tėvai nuolat informuojami apie vaiko pasiekimus, savijautą, teirujamasi tėvų, kokius žingsnius jie daro, kad vaikas galėtų grįžti į šeimą. Tėvai informuojami, konsultuojami jiems rūpimais klausimais.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 3 metai

Kodas: I2

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Biologiniai tėvai su vaikais gali bendrauti kambariuose, yra svečių kambarys, taip pat gali pasivaikščioti centro teritorijoje ir už jos ribų.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Tėvai ir vaikai bendrauja svečių kambaryje.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Tokiu atveju tėvai yra paprašomi palikti vaikus, kad netraumuotų nei savo nei kitų vaikų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Broliai ir seserys bendrauja svečių kambaryje arba gali nakvoti.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vaikai su giminaičiais gali pasivaikščioti už centro ribų, žaisti sporto salėje, net gaminti valgyti.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vaikai siunčia giminaičiams pasveikinimus, kartais paskambina ir pasikalba telefonu.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Internėtinėje erdvėje Skype programos nėra, todėl tik naudojamas telefonas.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis vaikų turi mobiliuosius telefonus, todėl tik retkarčiais yra paprašoma paskambinti laidinių telefonu.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Yra galimybė rašyti laiškus, bet jie daro atvirukus ir siunčia nuperkami vokai ir markutės.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Jeigu vaikai nori yra galimybė nuvežti vaikus pas tėvus ir bendrauti socialinės darbuotojos priežiūrai, taip pabendravę atvežami atgal į centrą.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Vaikai yra išleidžiami svečiuotis parašius prašymą ir susipažinus tėvams su svečiavimosi išleidimo tvarka.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Išleidžiami pagal išleidimo pasisvečiuoti tvarką.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Išleidžiami pagal nustatytą tvarką.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Vaikų lankymas dažnas, šiltas bendravimas. Tėvų ir vaikų šiltus santykius.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 6 metai

Kodas: I3

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Gali bendrauti su vaiku svečių kambaryje, likti nakvoti. Kartu ruošti maistą ir susitvarkius tam tikrus dokumentus gali pasiimti savaitgaliui, švenčių dienoms, atostogoms.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Gali bendrauti svečių kambaryje, likti nakvoti. Kartu ruošti maistą, žaisti ir t. t.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Iškart paprašoma išvykti iš Centro, kad netraumuotų ne tik savo, bet ir kitų vaikų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Gali atvykti į Centrą aplankyti brolių ir seserį. Yra galimybė likti nakvoti. Vaikai susisiečia mobiliu ryšiu. Švenčių proga siunčia sveikinimus. Esant galimybei nuvežami pas brolius ir seseris.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Organizuojamos šventės į kurias kviečiami giminaičiai. Atvykę tėvai, giminaičiai gali eiti su vaikais pasivaikščioti. Svečių kambaryje netrukdam kitiems bendrauti. Kviečiami atvykti į vaiko gimtadienį, kartu švęsti, netgi gali kartu gaminti maistą.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Visada yra skatinami vaikų ir tėvų santykiai. Vaikai visada daro atvirukus, siunčia tėvams švenčių proga. Tėvai kviečiami į Centre organizuojamas šventes. Vaikai rašo tėvams laiškus.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje *Skype* programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Vaikai su giminaičiais Skype nelabai bendrauja, labiau susiskambina telefonu laidiniu, mobiliu, arba susisiečia internete per Facebook.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Visos sąlygos yra suteiktos bendrauti telefonu, viskas priklauso nuo vaikų ir tėvų tarpusavio santykių. Yra tėvų, kurie gali dažnai pasiskambina į laidinį. Bendrauja ne tik su vaikais, bet ir su darbuotojais. Dažniausiai vaikai su tėvais ir kitais giminaičiais bendrauja mobiliais telefonais.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Yra suteikta galimybė, nuperkami vokai, išsiunčiami laišakai. Vaikai visada švenčių progomis daro atvirukus ir siunčia savo artimiesiems. Yra tėvų, kurie vaikams atsiunčia siuntinius.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Visada yra išklausomi vaikai, jų norai. Vaikams pageidavus, jie yra nuvežami pas tėvus, seseris, brolius, gimines.

11. Kokios yra institucijoje glojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Pas biologinius tėvus vaikai laikinai svečiuotis išleidžiami pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo patvirtintą tvarką.

12. Kokios yra institucijoje glojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Sąlygos tokios pat kaip ir biologiniams tėvams, tik broliai ir sesės dar turi būti pilnamečiai.

13. Kokios yra institucijoje glojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Vaikai išleidžiami svečiuotis pas giminaičius pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo patvirtintą tvarką.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Skatina tėvų ir vaikų bendravimą, šiltus tarpusavio santykius.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 15 metų

Kodas: I4

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Centro patalpose yra skirtas svečių kambarys, kuriame tėvai gali bendrauti su savo vaikais, bei pasilikti pernakti.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Tėvai norintys apsilankyti pas vaikus gali atvykti bet kuriuo dienos metu. Tėvai su savo vaikais gali išeiti pasivaikščioti centro teritorijoje. Bendravimui su vaikais skirtas svečių kambarys.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Tokiu atveju tėvai paprašomi palikti centrą bei jo teritoriją.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Su broliais ir seserimis vaikai bendrauja centre esančiame svečių kambaryje, centro teritorijoje.

Pagal pageidavimą svečiai gali pernakti centre, esančiame svečių kambaryje.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Giminaičiai yra pakviečiami į centre organizuojamas šventes, kur galima laisvai bendrauti, žaisti. Giminaičiai taip pat gali pernakti centre..

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vaikai siunčia švenčių proga giminaičiams savo rankų darbo atvirutes, rašo pasveikinimus, kvietimus. Dažnai skambina telefonu artimiesiems, prašo, kad giminaičiai sudalyvautų centro renginiuose.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Centre yra galimybė vaikams bendrauti su giminaičiais internetinėje erdvėje, daugiausiai vaikai bendrauja per internetinę svetainę Facebook.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis vaikų turi savo mobiliuosius telefonus ir paskambina savo giminaičiams. Vaikams leidžiama naudotis laidiniu telefonu.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikai noriai siunčia savo rankų darbo atvirukus giminaičiams, jiems nuperkami vokai, markutės.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Pagal galimybę vaikai yra nuvežami aplankyti tėvus.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Vaikai yra išleidžiami iš centro pagal LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymą dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašą.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Vaikai išleidžiami pagal įsakymą „Dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašas“.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Vaikai išleidžiami pagal įsakymą „Dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašas“.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Vaikams sudaromas „Vaiko individualus socialinės globos planas“, kuriame numatytos tokios priemonės kaip pokalbiai apie šeimą, susitikimai su tėvais, giminaičiais. Nuolat bendradarbiaujame su VTAS, socialiniais darbuotojais, kurie stebi vaiko tėvus.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 6 metai

Kodas: I5

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Tėvai gali ateiti aplankyti vaiko kada tik nori centre yra svečių kambarys, kur vaikai su tėvais gali bendrauti netrukdomai kitų vaikų. Švenčiant Kalėdas, Naujus metus, Velykas ir pan. tėvai kviečiami atvykti ir dalyvauti šventėje.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Tėvams neuždrausta lankyti vaikus, jie gali atvykti į centrą ir aplankyti vaikus.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Jeigu atvyksta neblaivūs tai su vaiku neleidžiama bendrauti ar net pasimatyti. O jei triukšmauja tai yra paprašomi palikti centro teritoriją.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Broliai ar seserys taip pat gali laisvai bendrauti centre ir centro teritorijoje. Jeigu brolis ar sesuo pilnamečiai jie gali savo brolių ar sesė pagal prašymą ir turint sveikatos pažymą, paimti pasisvečiuoti pas save namo. Taip pat dalyvauja šventėse.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Taip pat kaip ir tėvų, brolių, seserų.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vykstant šventėms siunčiame kvietimus tėvams, giminaičiams, su kuriais vaikas labiau bendravo seneliams. Tenka paskambinti ir paprašyti, kad atvyktų.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje *Skype* programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Vaikai turi telefonus ir žino giminių numerius. Taip pat yra laidiniai telefonai jais leidžiama vaikams pasinaudoti. Yra internetas (visagalis).

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Vaikai turi ir savo telefonus, bet jei giminaičiai neturi mobilaus, tai vaikai gali pabendrauti ir laidiniu telefonu. Tai nėra uždrausta.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikai turi visas sąlygas išsiųsti laiškus, atvirukus, nuotraukas, jie aprūpinami vokais, markutėmis, atvirukais. O į paštą palydėti mažesnius gali socialiniai darbuotojai.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Vaikui pageidaujant pamatyti tėvus ar giminaičius, vaikai būna nuvežami pas tėvus ar seseris. Ten jie bendrauja, prižiūrimi socialinių darbuotojų, vėliau sugrįžta į centrą.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Tėvai turi gauti leidimą iš vaikų teisių institucijos ir tada pagal prašymą vaikai išleidžiami.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Brolis ar sesuo turi gauti leidimą paimti pasisvečiuoti brolių ar sesę. Medicininę komisiją praeiti, būstą parodyti, kur gyvens, iš ko gyvens. Ir pagal prašymą išleidžiami.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Taip pat kaip ir broliams bei seserims.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Tėvai raginami taisyti, jiems patariama, jie pamokami kaip elgtis tokioje situacijoje. Paaškinama, kad jeigu stengsis, susitvarkys savo gyvenimą, gyvenimo sąlygas tai vaikai bus sugrąžinti, tik reikia to siekti, lankyti vaikus tiek, kiek jie nori. Kad nenutrūktų ryšys tarp tėvų ir vaikų. Tėvai yra drąsinami nenuleisti rankų, o kovoti dėl savo vaikų gerovės, nes tėvai yra tėvai, o ne socialiniai darbuotojai.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 5 metai

Kodas: I6

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vaikai su tėvais bendrauja svečių kambaryje, įvertinus aplinkybes šeimoje, vaikai išleidžiami pasisvečiuoti.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vaikai bendrauja su tėvais svečių kambaryje, išeina kartu pasivaikščioti.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Tokiems tėvams uždrausta bendrauti su vaikais. Jie išprašomi iš įstaigos.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Bendraujama telefonu. Sveikinami švenčių proga atvirukais. Rašomi laiškai. Turint medicininę pažymą išleidžiama pasisvečiuoti.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Bendraujama svečių kambaryje. Leidžiama likti nakvoti.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Sveikinami atvirukais švenčių proga. Kviečiami į organizuojamus renginius.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Vaikai bendrauja Facebook portale. Suteikiamos galimybės, bet kada paskambinti.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Vaikui pareiškus norą, bet kada auteikiama galimybė paskambinti. Vaikai kas mėnesį gauna kišenpinigius, už juos ir pildosi sąskaitas. Būna, kad tėvai ar artimieji papildoma arba palieka pinigėlių. Specialių taisyklių dėl mobiliųjų laikymo neturime sukūrę, bet viskas vyksta proto ribose, kaip namuose: kai buvo paliktas telefonas penkiamečiui, paprašėme, kad pasiimtų, nes per anksti dar. Pradinukai, eidami į mokyklą, telefonus palieka namuose.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikai noriai gamina atvirukus švenčių proga, sveikina artimuosius. Taip pat rašo laiškus. Limito pašto ženklams ir vokams nesame nustatę, nes nesusidūrėme, kad vaikai prašytų vokų be reikalo, na o perkame centralizuotai, o vaikai žino ko paprašyti ir tai sėkmingai daro.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Suderinus su vadovybe, vaikai nuvežami į namus. Taip pat vaikui paprašius leidžiama paskambinti.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Vaikai išleidžiami pagal numatytą svečiavimosi tvarką.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Vaikai išleidžiami pagal numatytą svečiavimosi tvarką.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Vaikai išleidžiami pagal numatytą svečiavimosi tvarką.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Vaikai skatinami bendrauti su artimaisiais. Kviečiami į organizuojamas šventes. Pagal numatytą svečiavimosi tvarką išleidžiami pasisvečiuoti.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 3 metai

Kodas: I7

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Centro patalpose pirmame aukšte yra tam skirtas, vadinamas svečių kambarys. Ten jie gali bendrauti su savo vaikais.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vaikus, norintys aplankyti tėvai, gali atvažiuoti, jiems nėra uždrausta su savo vaikais bendrauti. Jie bendrauja tam skirtose svečių kambario patalpose.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Tokiu atveju tėvai yra paprašomi išeiti iš centro, kad netraumuotų ne tik savo, bet ir kitų vaikų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Aplanko ir bendrauja su broliais ir seserimis centre esančiame svečių kambaryje, jeigu yra pageidaujama, gali pernaktuoti čia esančiame kambaryje.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Giminaičiai gali pasiimti ir pasivaikščioti su savo giminaičiais – vaikais už centro ribų. Jeigu yra švenčiama centre, visada yra pakviečiami vaikų giminaičiai. Jie bendrauja, žaidžia, vaišინasi vaišėmis.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vaikai siunčia giminaičiams švenčių proga pasveikinimus, pakvietimus atvažiuoti, pabūti su jais. Skambina, kalbasi, prašo atvažiuoti.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje *Skype* programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Skype nėra bendraujama. Vaikai su giminaičiais gali bendrauti per Facebook, bei telefonais.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Yra laidinis telefonas, kuriuo gali vaikai skambinti giminaičiams, taipogi ir giminaičiai skambina ir prašo pakviesti savo vaikų pabendrauti. Gali bendrauti ir mobiliaisiais telefonais. Daugelis vaikų turi savo mobiliuosius telefonus.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikai gali ir nori rašyti. Yra suteikta galimybė, nuperkami vokai, markutės, išsiunčiami laiškai giminaičiams. Giminaičiai atsiunčia vaikams siuntinius su visokiomis dovanėlėmis, saldumynais.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Jeigu vaikai nori ir rodo iniciatyvą susitikti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ir t. t. Jie nuvežami pas tėvus ir bendrauja su mokytojų priežiūra. Tuomet vėl yra atvežami į centrą.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Visi vaikai yra išleidžiami svečiuotis pas tėvus pagal svečiavimosi išleidimo tvarką.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Visi išleidžiami pagal išleidimo pasisvečiuoti tvarką.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Išleidžiami pagal tam nustatytą tvarką.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Skatina vaikų ir tėvų šiltus santykius.

Institucija: Vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 14 metų

Kodas: I8

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Kai tėvai atvyksta aplankyti vaikus jie bendrauja svečių kambaryje, išeina kartu pasivaikščioti. Pagal norą gali likti nakvoti.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Kai tėvai atvyksta aplankyti vaikus jie bendrauja svečių kambaryje, išeina kartu pasivaikščioti. Pagal norą gali likti nakvot.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Tėvai yra paprašomi išeiti iš centro.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Broliai ir seserys, kaip ir tėvai gali laisvai bendrauti centre svečių kambaryje, centro teritorijoje, išeiti pasivaikščioti.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Taip pat kaip ir su tėvais, broliais, seserimis..

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vaikai švenčių proga siunčia savo tėvams, artimiesiems atvirukus. Kviečiame giminaičius į renginius organizuojamus centre.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje *Skype* programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

*Centre yra galimybė naudotis *Skype* programa, bet vaikai ja nesinaudoja.*

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis vaikų turi savo mobiliuosius telefonus. Vaikams visada leidžiama skambinti laidiniu centru telefonu, visada pakviečiame vaikus prie telefono, kai jiems skambina.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Vaikai noriai gamina atvirukus švenčių proga. Rašo laiškus.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Pagal galimybę vaikai yra nuvežami juos aplankyti.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Vaikai yra išleidžiami pagal ministro įsakymą „Dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašas“.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Vaikai yra išleidžiami pagal ministro įsakymą „Dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašas“.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Vaikai yra išleidžiami pagal ministro įsakymą „Dėl institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis tvarkos aprašas“.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Kiekvienam vaikui yra sudaromas „Vaiko individualus socialinės globos planas“, kuriame yra numatytos tokios priemonės kaip pokalbis su vaiku apie šeimą, susitikimai (pagal galimybes) su tėvais. Bendraujame su socialiniais darbuotojais, kurie dirba seniūnijose, kur gyvena vaiko tėvai, su VTAS.

Institucija: Naujojo Daugėlišio vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 6 metai

Kodas: I9

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Yra lankymo tvarkos aprašas.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Yra lankymo tvarkos aprašas.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Neblaivūs neįleidžiami, agresyvūs išprašomi.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Geros. Bendraujama telefonu, internetu, svečiuojamasi globos namuose. Kai kurie suaugę broliai ar seserys pasiima svečiuotis savaitgaliui.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Pagal nustatytą tvarką..

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Bendradarbiaujama su seniūnija.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Globos namuose yra internetinė erdvė.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Visi turi asmeninius mobiliuosius ir bet kada gali bendrauti.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Norintys globotiniai rašo laiškus ar sveikinimus ir išsiunčia.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Geros. Jeigu inicijuoja, patys pasikviečia arba administracija organizuoja nuvežimą.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Tėvai negali pasiimti vaiku, nes vaikams nustatyta nuolatinė globa.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Geros. Suderinus su VTAT ir administracija – išleidžiami.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Geros, suderinus su VTAT ir administracija.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Internetinė prieiga, mobilieji telefonai, laišakai ir bendradarbiavimas su seniūnijomis.

Institucija: Naujojo Daugėlišio vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 5 metai

Kodas: I10

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Yra lankymo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis organizuojami susitikimai.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Yra lankymo tvarkos aprašas, kuriuo vadovujamasi.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Neblaivūs tėvai yra neįleidžiami, o agresyvūs išprašomi.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Su broliais ir seserimis gali bendrauti telefonu, internetu, gali aplankyti atvykstant į globos namus. Gyvenantys savarankiškai gali globotiniį pasiimti savaitgaliams, atostogoms.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Pagal nustatyta tvarką.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vyksta bendradarbiavimas su seniūnija.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Globos namuose yra internetas, Skype programos, kur globotiniai gali bendrauti su giminaičiais.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis globotinių turi mobiliuosius telefonus ir gali bendrauti su giminaičiais. Norintys gali naudotis globos namų telefonu.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Norintys rašo laiškus, sveikinimus ir siunčia.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Globotiniai gali pasikviesti į globos namus arba prašyti administracijos, kad juos nuvežtų aplankyti artimųjų.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Tėvai negali pasiimti, nes globotiniams nustatyta nuolatinė globa.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Norintys pasiimti vaiką svečiuotis turi suderinti su VTAT ir globos namų administracija.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Norintys pasiimti vaiką svečiuotis turi suderinti su VTAT ir globos namų administracija.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Yra sudarytos sąlygos tėvams lankyti vaikus, bendrauti internetu, telefonu, paštu.

Bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais, VTAT darbuotojais.

Institucija: Naujojo Daugėlišio vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 7 metai

Kodas: I11

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Globos namuose yra patvirtintas globotinių, gyvenančių vaikų globos namuose, lankymo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis ir organizuojami susitikimai.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vadovaujamas lankymo tvarkos aprašu.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Neblaivūs lankytojai į globos namus neįleidžiami, besielgiantys agresyviai išprašomi iš globos namų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

BroLIAI ir seserys su įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi gali bendrauti telefonu, internetu, taip pat gali atvykti į globos namus aplankyti. Gyvenantys savarankiškai broLIAI, seserys gali globotinį pasiimti į savo šeimą išieginėms, atostogoms.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Giminaičiai susitikimams su vaikais institucinėje globoje turi tokias pačias galimybes kaip ir tėvai.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vyksta bendradarbiavimas su vaiko seniūnijos socialiniais darbuotojais bei darbuotojais tu seniūnijų, kur gyvena tėvai (jei žinoma jų gyvenamoji vieta). Kartais seniūnijų darbuotojai atveža tėvus į globos namus aplankyti vaikų arba globos namai nuveža vaikus pas tėvus.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Globos namuose yra kompiuteriai su internetine prieiga, kuria gali naudotis globotiniai bendravimui su tėvais ar giminaičiais.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Daugelis globotinių turi asmeninius telefonus ir gali bendrauti su jais. Norintieji gali naudotis globos namų telefonais.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Norintieji rašyti laiškus ar sveikinimus paštu yra aprūpinami vokais su pašto ženklais.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Globotiniai turi galimybę pasikviesti į globos namus svečių arba prašyti administracijos, kad juos nuvežtų aplankyti tėvų, senelių ir kitų.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Pas mus gyvenantiems šiuo metu globotiniams yra nustatyta nuolatinė globa, todėl tėvai negali pasiimti vaikų.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Norintieji pasiimti vaiką svečiuotis turi suderinti su VTAT ir globos namų administracija.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Norintieji pasiimti vaiką svečiuotis turi suderinti su VTAT ir globos namų administracija.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Globos įstaigoje sudaromos sąlygos tėvams lankyti vaikus, bendrauti telefonu ar internetu. Bendradarbiaujama su seniūnijų socialiniais darbuotojais, VTAT darbuotojais, globotiniai skatinami rašti laiškus, sveikinimus tėvams, kad nenutrūktų ryšys. Jei pageidauja globotinis, jis gali kartu su globos namų darbuotoju nuvykti aplankyti savo artimųjų.

Institucija: Naujojo Daugėliško vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 6 metai

Kodas: I12

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Jei vaikas pats to nori ir jei neprieštaruja jo interesams, biologiniai tėvai gali susitikti su vaikais tam tikromis valandomis, t. y. lankymo laiku.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Taip pat kaip ir esant laikinai apribotai tėvų valdžiai.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Neįleidžiami į vaikų globos namus arba paprašoma išeiti iš globos namų. Vaikas apsaugomas nuo sukeliamų neigiamų emocijų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Jie gali bendrauti telefonu interneto teikiamomis priemonėmis, susitikti globos įstaigoje. Pilnamečiai broliai, seserys turi galimybę globoti ar laikinai paimti svečiuotis.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Giminaičiai atvykimo laiką turi suderinti su institucija ir atvykti aplankyti sutartu laiku. Susitikimai vyksta ne vaiko kambaryje, o tam skirtoje aplinkoje.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Bendraujama su seniūnijos, iš kurios atvyko vaikas, socialiniais darbuotojais. Jų pagalba kartais atsiranda artimieji, kurie pradeda bendrauti su vaiku.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Institucijoje vaikai turi galimybę naudotis kompiuteriu ir internetu, kurio pagalba gali susisiekti su artimaisiais.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Įstaigoje yra telefonas, kuriuo gali vaikai susiskambinti, bendrauti su artimaisiais. Daugelis vaikų turi savo mobiliuosius telefonus.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Jei yra žinomi tikslūs adresai, vaikai rašo laiškus bei sveikinimus savo artimiesiems.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Suderinus su globos įstaigos administracija, vaikas gali inicijuoti susitikimą globos įstaigoje ar išvykti svečiuotis per atostogas, savaitgalį, kuomet artimieji sutvarko atitinkamus dokumentus.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Tėvams, kuriems neterminuotai apribotos teisės į vaiką, vaikas leidžiamas tik aplankyti.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Globos įstaiga turi gauti VTAS išvadą dėl tinkamų sąlygų, vėliau sudaroma sutartis (ilgiausiai metams), rašomas prašymas dėl vaiko paėmimo.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Tokios pat kaip ir broliams ir seserims.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Nedraudžiama bendrauti įvairiomis priemonėmis, jei neprieštarauja vaiko interesams. Vaikui suteikiama galimybė nuvykti pas biologinius tėvus su įstaigos darbuotoju.

Institucija: Naujojo Daugėlišio vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 7 metai

Kodas: I13

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Lankytojams yra nustatytas lankymo laikas, atsižvelgiant į globos namų dienotvarkę. Norintiems aplankyti ne lankymo laiku, reikia iš anksto tai suderinti su administracija.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Reikia suderinti su globos namų administracija.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Globos namuose yra patvirtintas vaikų lankymo tvarkos aprašas. Todėl lankytojams privaloma laikyti nustatytą taisyklių, o už jų pažeidimus lankytojai yra išpašomi iš globos namų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Gali atvažiuoti į globos namus ir aplankyti, gali bendrauti telefonu, skype programa. Taip pat yra galimybė švenčių ir atostogų metu pasiimti į namus.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Lankytojams yra nustatytas lankymo laikas, atsižvelgiant į globos namų dienotvarkę. Norintiems aplankyti ne lankymo laiku, reikia iš anksto tai suderinti su administracija.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje globojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Bendraujame su vaiko seniūnijos socialiniais darbuotojais.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Globos namuose yra kompiuteriai su internetine prieiga ir skype programa. Todėl bendrauti tokiu būdu sąlygos yra.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Turintys asmeninius telefonus globotiniai bendrauja jais. Visiems leidžiama su artimaisiais bendrauti globos namų telefonu.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Taip bendrauti globotiniai tikrai gali, reikia tik jų noro.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Globotiniams nedraudžiama pasikviesti artimuosius. Tą padaryti gali ir telefonu, ir paštu, ir skype programa.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Kadangi visiems globotiniams yra nustatyta nuolatinė globa, todėl jų biologiniai tėvai neturi sąlygų jų pasiimti.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Visų pirma, norintys pasiimti į svečius, broliai, seserys turi kreiptis į VTAT ten atlikę reikiamus formalumus ir gavę iš VTAT leidimą, gali pasiimti globotinį į svečius.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Norintys pasiimti į svečius turi kreiptis į VTAT ten atlikę reikiamus formalumus ir gavę iš VTAT leidimą, gali pasiimti globotinį į svečius.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Globos namuose yra visos sąlygos bendrauti su šeimos nariais telefonu, internetinė prieiga. Taip pat, jeigu nekenkiama vaiko interesams, vaikas kartu su darbuotoju gali nuvykti aplankyti savo šeimos narius.

Institucija: Naujojo Daugėlišio vaikų globos namai

Pareigos: socialinė darbuotoja

Darbo patirtis metais: 11 metų

Kodas: I14

Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimo institucinėje globoje galimybės

1. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota laikinai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Lankytojams yra nustatytas lankymo laikas.

2. Kaip organizuojami biologinių tėvų, kurių tėvų valdžia apribota neterminuotai, susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Vadovaujamosi globos namų dienotvarke.

3. Kokių priemonių imamasi, kada biologiniai tėvai, lankymosi metu globos institucijoje, elgiasi agresyviai ar atvyksta neblaivūs?

Lankytojai nesilaikantys numatytų taisyklių išprašomi iš globos namų.

4. Kokios yra sudarytos sąlygos broliams ir seserims, gyvenantiems už globos įstaigos ribų, bendrauti su globos įstaigoje gyvenančiu broliu ar seserimi?

Gali atvažiuoti į globos namus ir juos aplankyti, gali bendrauti telefonu, Skype programa bei yra galimybė pasiimti išvežimams, atostogoms.

5. Kaip organizuojami giminaičių susitikimai su vaikais institucinėje globoje?

Lankytojams yra nustatytas lankymo laikas, atsižvelgiant į globos namų dienotvarkę. Lankytojai, norėdami aplankyti globotinį nelankymo laiku, turi galimybių iš anksto suderinti laiką su globos namų administracija.

6. Kokios priemonės yra taikomos, siekiant įgyvendinti vaiko teisę į šeimos ryšius, kada globos institucijoje glojamu vaiku niekas iš artimųjų nelanko ir juo nesidomi?

Vyksta bendradarbiavimas su vaiko seniūnijos socialiniais darbuotojais.

7. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniais bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais internetinėje erdvėje Skype programa ar kitomis vaizdo ir garso perduodamomis programomis?

Globos namuose yra kompiuteriai su internetine prieiga ir įdiegta Skype programa, todėl bendravimo sąlygos yra sudarytos.

8. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais telefonu?

Globotiniai, kurie turi savo asmeninius telefonus, bendrauja patys. Be to, visi globotiniai gali naudoti globos namų telefonu, jei nori paskambinti artimiesiems.

9. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams bendrauti su biologiniais tėvais, broliais, seserimis ar kitais artimais giminaičiais paštu?

Globotiniai, kurie nori bendrauti paštu, gali bendrauti. Globotiniai siunčia šventinius atvirukus su pasveikinimais savo artimiesiems.

10. Kokios yra sudarytos sąlygos globos įstaigos auklėtiniams savo iniciatyva inicijuoti susitikimą su biologiniais tėvais, seserimis, broliais ir kitais giminaičiais?

Globotiniai gali pasikviesti savo artimuosius į globos namus asmeninių telefonų pagalba, globos namų telefono pagalba, patys arba darbuotojų pagalba.

11. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas biologinius tėvus sąlygos?

Globotiniams yra nustatyta nuolatinė globa, todėl tėvai neturi sąlygų pasiimti vaiko.

12. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas brolius ir seseris sąlygos?

Visų pirma, norintys turi kreiptis į vaiko teisių apsaugos tarnybas, atlikti ten numatytus formalumus. Vaiko teisių apsaugos tarnybai leidus pasiimti vaiką, globos namų direktorei yra rašomas prašymas ir gaunamas leidimas paimti vaiką, atsižvelgiant į numatytos globos namų taisykles.

13. Kokios yra institucijoje globojamo (rūpinamo) vaiko išleidimo laikinai svečiuotis pas giminaičius sąlygos?

Taip pat kaip ir su broliais ir seserimis.

14. Kokios priemonės taikomos vaikų globos įstaigoje siekiant sugrąžinti vaiką į šeimą?

Tai priklauso ne nuo globos įstaigos, o nuo to ar tėvai nori vaiką susigrąžinti. Be to dauguma tėvų nesidomi vaikais ir jiems nerūpi jie susigrąžinti, nes jiems yra svarbiau alkoholis. Sąlygos yra suteiktos, o jei patys tėvai nesugeba aplankyti vaiko, tuomet mes galime nuvežti vaiką, jei nekenkia jo interesams.